



SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

**GENÇLERİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMASINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLER: CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşenur ERGÜN

Sivas
Aralık 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

**GENÇLERİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMASINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLER: CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşenur ERGÜN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Gülay ERCİNS

Sivas
Aralık 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Kamu Yönetimi
Bilim Dalı :
Tezin Başlığı : Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasını Etkileyen Faktörler:
Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme
Savunma Tarihi : 06.12.2019
Danışmanı : Prof. Dr. Gülay ERCİNS

Unvanı – Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Gülay ERCİNS

Üye : Doç. Dr. Fatih ERTUGAY

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Raci KILAVUZ

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Ayşenur ERGÜN tarafından hazırlanan “Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasını etkileyen Faktörler: Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı tez, kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

20.12.2019

Ayşenur ERGÜN



ÖNSÖZ

Türkiye’de yaşanan sosyal, ekonomik ve kültürel değişimler, kuşkusuz siyasal görüş ve düşünüş biçimlerinde birtakım değişimleri de beraberinde getirmiştir. Türkiye siyasi hayatındaki yenilikler, tartışmalar ve krizler gündemdeki canlılığını kaybetmemektedir. Siyasal hayatın bu dinamizmi içerisinde büyüyen ve toplumsal tabakanın önemli bir kısmını oluşturan gençlerin siyasallaşma süreci, toplumsal değişimin yönünü ve yöntemini tayin açısından önemlidir.

Bu araştırma, gençlerin siyasal toplumsallaşmalarında etkili olan faktörlere açıklık getirebilmek adına yapılmıştır. Teorik incelemeler ışığında, Cumhuriyet Üniversitesi Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi öğrencileri üzerine anket çalışması yapılmıştır.

Bu çalışmanın her aşamasında sabrını, rehberliğini ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Gülay ERCİNS’e, değerlendirmeleri ve yorumlarıyla çalışmama katkı sağlayan değerli arkadaşım ve eşim Ragıp ERGÜN’e, özellikle araştırmanın saha uygulamasında her daim yanımda olan kıymetli arkadaşlarım Bahar AYDEMİR ile Sümeyra ELMA’ya, saha uygulaması sonucu elde edilen verilerin değerlendirilmesinde bilgilerini ve yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşım Fatih DEMİR’e ve sadece bu tez çalışması sürecinde değil; bütün eğitim hayatım boyunca yanımda olan, ellerinden gelenin fazlasıyla maddi manevi her türlü desteği veren, kendimi gerçekleştirebilmek adına bana bu imkânları sunan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayşenur ERGÜN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLO LİSTESİ	v
ÖZET	xi
ABSTRACT	xiii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Siyasal Toplumsallaşmanın Kavramsal Alt Yapısı	3
1.1.1. Kültür.....	3
1.1.2. Toplumsallaşma.....	5
1.1.3. Siyasal Kültür	9
1.2. Siyasal Toplumsallaşma	11
1.3. Siyasal Yabancılaşma.....	14
1.4. Siyasal Katılım	15
1.5. Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Evreler	19
1.5.1. Çocukluk Dönemi Siyasal Toplumsallaşma.....	19
1.5.2. Gençlik Dönemi Siyasal Toplumsallaşma.....	21
1.5.3. Yetişkinlik Dönemi Siyasal Toplumsallaşma.....	26
1.6. Siyasal Toplumsallaşma Kuramları.....	27
1.6.1. Psikanalitik Yaklaşım	27
1.6.2. İşlevselci Yaklaşım (Sistem Yaklaşımı).....	29
1.6.3. Çatışmacı Yaklaşım	31
1.7. Siyasal Toplumsallaşma Araçları	32
1.7.1. Aile	33
1.7.2. Arkadaş Grupları ve Çevre	36
1.7.3. Okul ve Eğitim.....	39
1.7.4. Kitle İletişim Araçları	45
1.7.5. Sosyal Medya.....	48

İKİNCİ BÖLÜM	53
2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER VE SAHA	
ARAŞTIRMASI BULGULARI	53
2.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı	53
2.2. Araştırmanın Teknikleri	54
2.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler	55
2.4. Evren, Örneklem ve Uygulama	56
2.5. Araştırmanın Ana Hipotezi.....	56
2.6. Araştırma Bulguları ve Değerlendirilme	58
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	123
KAYNAKLAR.....	129
EKLER.....	135
Ek 1: Anket Formu	135
ÖZ GEÇMİŞ.....	137

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasında Etkili Olan Araçlar.....	57
Tablo 2. Siyasal Toplumsallaşma Araçlarının Aldığı Toplam Puanlar.....	57
Tablo 3. Fakülte Dağılımları	58
Tablo 4. Cinsiyet Dağılımı	59
Tablo 5. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Dağılımı.....	59
Tablo 6. Babanın Eğitim Düzeyi Dağılımı.....	60
Tablo 7. Annenin Eğitim Düzeyi Dağılımı	60
Tablo 8. Aile Yapısı Dağılımı	61
Tablo 9. Babanın Siyasi Parti Üyeliği Dağılımı.....	61
Tablo 10. Annenin Siyasi Parti Üyeliği Dağılımı	61
Tablo 11. Siyasi Hayata Dair Bilgileri Alma Yolları Dağılımı.....	62
Tablo 12. Siyasi İlgi Düzeyi Dağılımları	62
Tablo 13. Siyasal Bilgi Düzeyi Dağılımları	63
Tablo 14. Siyasal Etkinliklere Katılım Dağılımları.....	64
Tablo 15. Fakülte ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Arasındaki Farklılık Testi Sonucu	65
Tablo 16. Fakülte ve Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi Sonucu.....	66
Tablo 17. Fakülte ile Seçimlerle İlgili Yapılan Kamuoyu Anketlerini Takip Etme Çapraz Tablosu	66
Tablo 18. Fakülte ile Sosyal Medya Üzerinden Siyasal Hayata Dair Bilgileri Takip Etme Çapraz Tablosu	67
Tablo 19. Fakülte ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi Sonucu.....	67
Tablo 20. Fakülte ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Şu An Hangi Tarihli Anayasa ile Yönetildiğini Bilme Çapraz Tablosu.....	68
Tablo 21. Fakülte ile Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi Sonucu	69
Tablo 22. Fakülte ile Siyasal Partiyeye Üye Olma Çapraz Tablosu	70
Tablo 23. Fakülte ile Son Seçimlerde Oy Kullanma Çapraz Tablosu.....	70

Tablo 24. Cinsiyet ile Siyasal Toplumsallaşma Araçları Arasındaki Farklılık Testi Sonucu	71
Tablo 25. Cinsiyet ile Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme Çapraz Tablosu.....	71
Tablo 26. Cinsiyet ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi Sonucu	72
Tablo 27. Cinsiyet ve Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi Sonucu.....	72
Tablo 28. Cinsiyet ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi Sonucu	73
Tablo 29. Cinsiyet ile Siyasi Partiler Dışında Siyasetle İlgili Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Olma Çapraz Tablosu	74
Tablo 30. Cinsiyet ile Seçimler Sırasında Herhangi Bir Partinin Seçim Kampanyasında Faaliyette Bulunma Çapraz Tablosu.....	74
Tablo 31. Cinsiyet ile Herhangi Bir Protesto ve Toplu Yürüyüş Eylemine Katılma Çapraz Tablosu	75
Tablo 32. Cinsiyet ile Arkadaş Toplantılarında Siyasal Konularla İlgili Konuşmalar Yapma Çapraz Tablosu	75
Tablo 33. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Siyasal Toplumsallaşma Araçları Arasındaki Farklılık Testi	76
Tablo 34. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Eğitim ve Eğitim Öğretim Hayatından Etkilenme Çapraz Tablosu.....	76
Tablo 35. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme Çapraz Tablosu	77
Tablo 36. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Sosyal Medyadan Etkilenme Çapraz Tablosu	77
Tablo 37. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Siyasal İlgi Arasındaki Anlamlılık Testi .	78
Tablo 38. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Televizyonlardaki Siyasi Propaganda ve Siyasi Tartışma Programlarını Takip Etme Çapraz Tablosu	79
Tablo 39. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi ..	79
Tablo 40. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin Milletvekili Sayısını Bilme Çapraz Tablosu.....	80
Tablo 41. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi.....	81

Tablo 42. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Herhangi Bir Siyasi Partiye Üye Olma Çapraz Tablosu	82
Tablo 43. Babanın Eğitim Düzeyi ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Farklılık Testi	82
Tablo 44. Babanın Eğitim Düzeyi ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi.....	83
Tablo 45. Babanın Eğitim Düzeyi ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi	83
Tablo 46. Babanı Eğitim Düzeyi ile Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin Kaç Yılda Bir Yapıldığını Bilme Çapraz Tablosu.....	84
Tablo 47. Babanı Eğitim Düzeyi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Şu An Hangi Tarihten Anayasa ile Yönetildiğini Bilme Çapraz Tablosu	85
Tablo 48. Babanın Eğitim Düzeyi ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi	85
Tablo 49. Babanı Eğitim Düzeyi ile Son Milletvekili Seçimlerinde Oy Kullanma Çapraz Tablosu	86
Tablo 50. Babanı Eğitim Düzeyi ile Herhangi Bir Toplu Yürüyüş Eylemine Katılma Çapraz Tablosu	87
Tablo 51. Annenin Eğitim Düzeyi ve Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Farklılık Testi	87
Tablo 52. Annenin Eğitim Düzeyi ile Eğitim ve Öğretim Hayatından Etkilenme Çapraz Tablosu	88
Tablo 53. Annenin Eğitim Düzeyi ve Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi	89
Tablo 54. Annenin Eğitim Düzeyi ve Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi.....	89
Tablo 55. Annenin Eğitim Düzeyi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin On İkinci Cumhurbaşkanının Kim Olduğunu Bilme Çapraz Tablosu.....	90
Tablo 56. Annenin Eğitim Düzeyi ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi	91
Tablo 57. Annenin Eğitim Düzeyi ile Herhangi Bir Toplu Yürüyüş Eylemine Katılma Çapraz Tablosu	92
Tablo 58. Annenin Eğitim Düzeyi ile Herhangi Bir Siyasi Parti Mitingine Katılma Çapraz Tablosu	92
Tablo 59. Aile Yapısı ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Arasındaki Farklılık Testi.....	93

Tablo 60. Aile Yapısı ile Anne ve Babadan Etkilenme Çapraz Tablosu	93
Tablo 61. Aile Yapısı ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi	94
Tablo 62. Aile Yapısı ile Sosyal Medya Üzerinden İlgi Duyduğunuz Siyasi Örgütleri Takip Etme Çapraz Tablosu.....	94
Tablo 63. Aile Yapısı ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi.....	95
Tablo 64. Aile Yapısı ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi....	96
Tablo 65. Aile Yapısı ile Son Seçimlerde Oy Kullanma Çapraz Tablosu	97
Tablo 66. Aile Yapısı ile Sosyal Medya Üzerinden Yürütülen Herhangi Bir Siyasi Etkinliğe Katılma Çapraz Tablosu.....	97
Tablo 67. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Farklılık Testi	98
Tablo 68. Babanın Siyasi Parti Üyeliği ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi... 98	
Tablo 69. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ve Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi. 99	
Tablo 70. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ile Yerel Seçimlerin Kaç Yılda Bir Yapıldığını Bilme Çapraz Tablosu	100
Tablo 71. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi	100
Tablo 72. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ile Herhangi Bir Siyasi Partiye Üye Olma Çapraz Tablosu	101
Tablo 73. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ile Sosyal Medya Üzerinden Yürütülen Herhangi Bir Siyasi Etkinliğe Katılma Çapraz Tablosu.....	101
Tablo 74. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Farklılık Testi	102
Tablo 75. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme Çapraz Tablosu	102
Tablo 76. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi	103
Tablo 77. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi	103
Tablo 78. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi	104
Tablo 79. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Herhangi Bir Siyasi Partiye Üye Olma Çapraz Tablosu	105

Tablo 80. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Seçimler Sırasında Herhangi Bir Partinin Seçim Kampanyasında Faaliyette Bulunma Çapraz Tablosu	105
Tablo 81. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Arasındaki Farklılık Testi	106
Tablo 82. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Anne ve Babadan Etkilenme Çapraz Tablosu	107
Tablo 83. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme Çapraz Tablosu	108
Tablo 84. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sosyal Medyadan Etkilenme Çapraz Tablosu	109
Tablo 85. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi ...	109
Tablo 86. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Televizyonlardaki Siyasi Propaganda ve Siyasi Tartışma Programlarını Takip Etme Çapraz Tablosu	110
Tablo 87. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Seçimlerle İlgili Yapılan Kamuoyu Anketlerini Takip Etme Çapraz Tablosu	111
Tablo 88. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sosyal Medya Üzerinden İlgi Duyduğunuz Siyasi Örgütleri Takip Etme Çapraz Tablosu	111
Tablo 89. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sosyal Medya Üzerinden Siyasal Hayata Dair Bilgileri Takip Etme Çapraz Tablosu	112
Tablo 90. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi.	113
Tablo 91. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin Milletvekili Sayısını Bilme Çapraz Tablosu	114
Tablo 92. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Türkiye'deki Seçimlerin Genel Yönetimi ve Denetimini Yürüten, Aynı Zamanda Seçimlerin Yargısal Denetimi Sağlayan Kurulun Adını Bilme Çapraz Tablosu	115
Tablo 93. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi	116
Tablo 94. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Herhangi Bir Siyasi Partiye Üye Olma Çapraz Tablosu	117
Tablo 95. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sizi veya Çevrenizi İlgilendiren Bir Sorun Hakkında İlgili Yetkili Mercilere Dilekçe Yazma Çapraz Tablosu	118

Tablo 96. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sosyal Medya Üzerinden Yürütülen Herhangi Bir Siyasi Etkinliğe Katılma Çapraz Tablosu.....	119
Tablo 97. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Arkadaş Toplantılarında Siyasal Konularla İlgili Konuşmalar Yapma Çapraz Tablosu	120
Tablo 98. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Herhangi Bir Siyasi Parti Mitingine Katılma Çapraz Tablosu	121

ÖZET

Toplumsallaşma olgusunun ayrılmaz parçası olan siyasal toplumsallaşma, bireyin siyasal yönelimlerini, tutumlarını ve davranışlarını şekillendiren ve istikrarlı hale getiren bir süreçtir. Siyasal toplumsallaşma süreci yoluyla insanlar, belli bir toplumsal grubun veya topluluğun inançlarını, değerlerini ve davranış kodlarını edinirler ve o toplumsal grubun veya topluluğun siyasal yapılarıyla bütünleşirler. Böylece siyasal kültürü içselleştirmiş olurlar. Bir siyasal sistemin devamlılığı da toplumun yeni üyelerinin siyasal kültürü ne kadar içselleştirdiği ile doğrudan alakalıdır.

Toplumların geleceği olan gençlerin siyasal toplumsallaşma süreçleri siyasal sistemin devamlılığı açısından önem arz etmektedir. Bu tez araştırmasının amacı da gençlerin siyasal toplumsallaşmasında etkili olan faktörlere ışık tutabilmektir.

Siyasal toplumsallaşma konusunda yapılmış olan bu çalışma teorik ve uygulamalı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde teorik olarak siyasal toplumsallaşma kavramı; siyasal toplumsallaşma kavramını daha iyi anlayabilmek adına kültür, siyasal kültür, toplumsallaşma ve siyasal yabancılaşma kavramları incelenmiştir. Siyasal toplumsallaşma faktörleri/araçları/ajanları olarak kabul edilen aile, eğitim-öğretim hayatı, arkadaşlık grupları, kitle iletişim araçları ve sosyal medya da siyasal toplumsallaşma ile ilişkileri dâhilinde açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca siyasal toplumsallaşma kuramlarına da ilk bölümde değinilmiştir.

Çalışmanın uygulama bölümünde siyasal toplumsallaşma ile ilgili üniversite öğrencilerine yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. 400 kişiye yapılan anketin cevapları frekans tabloları, ki-kare testi ve çapraz tablolar kullanılarak yorumlanmış ve sürece etki eden faktörler tespit edilmiştir. Araştırmada Türkiye'deki mevcut siyasal kültürün devamlılığına ve değişimine ilişkin önemli bulgular elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Toplumsallaşma, Siyasal Kültür, Siyasal Toplumsallaşma, Siyasal Toplumsallaşma Faktörleri

ABSTRACT

Political socialization, which is an integral part of the phenomenon of socialization, is the process that shapes and stabilizes the individual's political orientations, attitudes and behaviors. Through the process of political socialization, individuals acquire the beliefs, values and codes of conduct of a particular social group or community and integrate with the political structures of that social group or community. Thus, they internalize political culture. The continuity of a political system is directly related to how much new members of society internalize political culture.

The political socialization processes of the young people, which are the future of societies, are important for the continuity of the political system. The aim of this thesis is to shed light on the factors that affect the political socialization of young people.

This study on political socialization consists of two parts, theoretical and practical. In the first part of the study, the concept of political socialization, the concepts of culture, political culture, socialization and political alienation are examined in order to better understand the concept of political socialization. Family, education life, friendship groups, mass media and social media which are accepted as political socialization factors/mediators/agents have been tried to be explained in relation to political socialization. In addition, the theories of political socialization are discussed in the first part.

In the application part of the study, a survey was conducted for university students about political socialization. The responses of the questionnaire to 400 people were interpreted by using frequency tables, chi-square test and cross tables and the factors affecting the process were determined. The key findings regarding the continuity and change in Turkey's current political culture in this study were obtained.

Keywords: Culture, Socialization, Political Culture, Political Socialization, Political Socialization Factors

GİRİŞ

İnsan, dünyaya gelirken içine doğacağı aileyi, toplumu, dili, dini, ırkı vb. özellikleri seçme imkanına sahip değildir. Çocuk, çevresindeki insanları taklit ederek onlar gibi davranmaya çalışır. Başta anne ve babası olmak üzere çevresindeki insanlar neyi yapması, neyi yapmaması gerektiğini çocuğa anlatarak davranış kalıpları geliştirmesine yön verirler. Çocuk çevresini anlamaya/anlamlandırmaya çalışırken kimi zaman ödüllendirilerek; kimi zaman cezalandırılarak topluma uyum sağlamaya başlar. Kendileri adına karar verilen kişiler, yetişkin olduklarında karar verici ve uygulayıcıların yerine geçerler. Bu süreç, toplumun bir parçası olabilme sürecidir.

İnsanın temel özelliği toplumsal ve siyasal bir varlık olmasıdır. Belirli değerler ve amaçlar etrafında oluşan topluluklar, kendilerinden önceki değerleri alıp işlemekte, kendinden sonra kullanılacak olan değerleri de üreterek, biçimlendirerek sonraki kuşaklara bırakmaktadır. Ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, dini, vb. geniş bir alana yayılmış bu değerler etrafında toplum, varlığını devam ettirmesinde kullanacağı kendine özgü yaşam kalıpları geliştirmektedir. Toplumun bir parçası olmak demek diğer insanlarla sürekli iletişim ve etkileşim içerisinde olarak toplumsal kalıpları her an inşa etmek demektir. Toplumun yeni üyeleri de bu kalıplar içerisinde toplumun bir parçası haline gelmektedir.

İnsan, toplum üyeliğini kazandığı süreç içerisinde, içinde bulunduğu topluma has değer, norm ve kurallarla bir kişilik kazanma sürecine dâhil olmaktadır. Kişilik geliştirme süreci toplumun en küçük birimi olan ailesel ilişkilerden tutun da birey ve siyasal iktidar ilişkilerine kadar uzanan geniş ve dinamik bir alanda gerçekleşmektedir.

İnsanın doğumundan itibaren çevresiyle kurduğu ilişkiler ve ilerleyen yaşlarda devlet yönetimini etkileme, değiştirme veya idare etme şeklinde beliren siyasal güç odaklarıyla kurduğu ilişkiler, siyasal insana ait özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasal insanın olduğu yerde siyasal toplumsallaşma vardır. Nasıl ki toplumsallaşma yoluyla kültürel unsurlar kuşaklardan kuşaklara aktarılıyorsa, siyasal

toplumsallaşma ile de siyasal kültüre ait unsurlar kuşaklardan kuşaklara aktarılmaktadır.

Toplumların dinamik kesimini ve geleceğini oluşturan gençlerin yetiştirilmesi her daim önemli bir konu olmuştur. Siyasal sistem ve toplum da varlığını sorunsuz devam ettirebilmek adına bu konuya ayrıca önem vermektedir. Bu noktada gençlerin siyasal toplumsallaşmasında etkili olan faktörlerin neler olduğu belirlenerek bu faktörlerin etkin bir şekilde kullanılması önem arz etmektedir.

Bu araştırmaya, siyasal toplumsallaşma faktörleri ve bu faktörlerin diğer faktör ve aktörlerle olan ilişkisini ve Türkiye nüfusunda önemli bir yere sahip olan gençlerin siyasal toplumsallaşması sürecinin oluşum ve şekilleniiini Cumhuriyet  niversitesi  ğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmayla anlayabilmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, gençlerin siyasal toplumsallaşmasını etkileyen faktörleri anlayabilmek adına Cumhuriyet Üniversitesi Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi  ğrencilerine anket tekniği uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde kültür, toplumsallaşma, siyasal kültür, siyasal toplumsallaşma kavramları ve siyasal toplumsallaşma faktörleri ele alınarak kavramsal açıdan incelenmiştir. İkinci bölümde ise araştırma kapsamında yapılan anket uygulaması neticesinde elde edilen veriler incelenerek istatistiksel sonuçlar kapsamına değerlendirmeler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın birinci bölümünde siyasal toplumsallaşma kavramına ve siyasal toplumsallaşma ile ilgili kavramlara yer verilecektir. Böylece çalışmanın uygulama aşamasına ışık tutacak teorik alt yapıyı oluşturan kavramlar ele alınacaktır.

1.1. Siyasal Toplumsallaşmanın Kavramsal Alt Yapısı

Diğer insanlarla benzer biyolojik ve psikolojik özelliklere sahip olarak dünyaya gelen insan, zamanla içinde bulunduğu çevre tarafından şekillendirilir. Bu şekillendirme, içine doğduğu toplumun kültürü tarafından yapılır. İnsanın toplumun bir parçası olması süreci toplumsallaşma olarak adlandırılır. Bu bağlamda toplumsallaşma ve kültür iç içe kavramlardır. Birbirleriyle olan bu iç içeliği ve ilişkiyi anlayabilmek adına kavramlara daha yakından bakmak yerinde olacaktır.

1.1.1. Kültür

Latince “cultura” kökünden gelen kültürün, genel olarak işleme veya toprağı işleme anlamları vardır (Çeçen 1996: 320). Etimolojik olarak “tarım” anlamını taşıyan kültür, daha sonra Batı dillerinde “culture” olarak kullanılmıştır (Çeçen 1996: 11). Fonetik bir benzerlikle Türkçeye “kültür” olarak yansımıştır.

A. L. Koeber ve Clyde Kluckhohn tarafından kültür üzerine yapılan bir incelemede 164 değişik kültür tanımı saptamıştır (Ozankaya 1999: 152). Bu nedenle kavramın net bir tanımı vermek oldukça güç olmakla beraber konuya farklı açılardan bakabilmek için belli başlı tanımlara yer vermek gerekir.

Doğaya uyum sağlamayarak doğayı kendine uyduran insan, bunu öncelikle toprağı işleyerek yapmıştır. İnsan emeği ve insanın doğaya karşı etkin ve dönüştürücü çabası ile yakın ilişkisi bulunan kültür, bir başka anlamda insansal etkinlikler sonucu ortaya çıkan ikinci bir doğa olarak benimsenebilir (Çeçen 1996: 320). İnsanlar kendi elleri ve emekleriyle doğayı uzun vadede yaşayabilecekleri bir alana dönüştürmüşlerdir. Bu açıdan, ancak belirli bir tarihsel aşama içerisinde insancılaştırılmış biçim altında insanın gereksinimlerine karşılık veren nesnelere

kültür ürünleri olarak algılanabilirler (Çeçen 1996: 320). İnsanların ihtiyaçlarından doğan ve bu ihtiyaçlara cevap amacıyla yapılan, zamanla biriken nesnel kültürel ürün sayılabilir. Tezcan'a göre kültür "insanların toplumda yaşamaları nedeniyle öğrendikleri şeylerin toplamı"dır (1995: 165). Toplumsallığın sonucu olarak, insan hayatının nesnel parçalarının yanında nesnel olmayan parçalarını da içermektedir. Ozankaya'ya göre kültür, en genel tanımıyla bir topluluk veya toplumun hayatını meydana getiren maddi ve manevi değerlerin tamamıdır (1971: 32). Kültür, bir toplumun üyeleri arasında paylaşılan, devredilen ve bu devir süreci içerisinde bulunan öğrenilmiş davranış kalıpları ile bu kalıpların ürünlerinin oluşturduğu bir yaşam biçimidir (Tezcan 1995: 166). Toplumsal norm, değer, ilke ve semboller tarafından insanın yaşamı, dolayısıyla kişiliği kuşatılmıştır. İnsan, toplumun bir parçası olarak, istendik yönde kişilik geliştirdiği, davranış sergilediği sürece toplumun kültürü gerçeklik kazanmaktadır (Tekin 2009: 13). Soyut ve somut tüm öğeler praxis ile can bulmaktadır. E. B. Taylor, "etnografyadaki en geniş anlamında, kültür, insanın bir toplum üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak töre ve tüm diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür" şeklinde kültüre dair en geçerli tanımı yapmıştır (Aktaran Duvarger 2004: 74). Nasıl ki insan tek boyutlu düşünülemezse, insanların ortak geçmişle, şimdiki ve gelecekteki beraber yaşama arzularından doğarak oluşturulan toplum da tek boyutlu düşünülemez. Bu bağlamda toplumun nedeni ve sonucu olan kültür de kompleks bir kavramdır.

Bir başka tanımlama "insan ve toplum tarafından yapılan ya da gerçekleştirilen ve kuşaklar arasında, sonra gelene miras yolu ile devredilen bütün davranış kalıpları veya alışkanlıkların tümü" (Alpan 200: 86) şeklinde yapılarak, kültürün nesiller arası aktarım sürecine dikkat çekilmiştir. Bu aktarımla insan, hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan kodları öğrenir, burada kültür "kısaca bilgi anlamını taşır" (Çeçen 1996: 12). Devralınan bu bilgilerle hayat anlamlandırılarak kültürden beslenen bir gelecek haritası oluşturulmakta, bu haritanın işleme konmasıyla kültür yeniden işlenerek süreklilik kazanmaktadır. Bütün öğrenilenleri ve paylaşılanları (Özkalp 2005: 95) kapsayan kültür, halk yığınlarının etkinliklerinin ürünüdür (Ozankaya 1999: 152). Toplumun ortak mayasını oluşturan bu "duyuş, düşünüş ve davranış birliği ya da benzerliği bir ulusun, bir toplumun öbür toplumlardan değişik olan tarihsel ve güncel koşullarının

etkisiyle oluşur” (Kışlalı 1994: 99). Her toplumun benimsediği yaşam biçimine paralel olarak kültür de kendine has özellikler sergilemektedir.

Toplumsal yapıyı oluşturan ve toplumdan topluma farklılık gösteren toplumsal kurumlar kültür yapıcılarıdır ve yaptıklarından beslenmektedirler. Kurumlar, varlıklarını sürdürebilmeleri için kültürü kullanmakta, kültür de sürekliliğini sürdürebilmek için bu kurumları kullanmaktadır. Bu süreç, engellerle karşılaştığında ya söz konusu kurum ya da kültür, farklı yollarla değişip dönüşerek yoluna devam etmektedir. Sürekliliğin sağlanmasında bireyin kültüre en iyi şekilde uyum göstermesi arzulanır. Bu noktada karşımıza “toplumsallaşma” kavramı çıkmaktadır.

1.1.2. Toplumsallaşma

Belli bir çevreyle, grupla etkileşim, iletişim içerisinde yaşayan insan doğuştan bir aidiyete sahip değildir. Doğduğunda diğer bebeklerle benzer biyolojik ve psikolojik özelliklere sahiptir. İçine doğduğu çevreden gelen uyarıcılar ve bu uyarıcılara verilen tepkiler zamanla belli davranış, düşünüş ve değer kalıpları oluşumuna neden olur. Bu kalıplar, şüphesiz toplumsal kültüre aittir. Toplum tarafından bireye sunulan kültür ve bireyin kültüre olumlu veya olumsuz tepkiler verme süreci toplumsallaşma denen kavramı ortaya çıkarmıştır.

Toplumsallaşmanın başlangıç tarihini vermek zor olmakla beraber insanların alet kullanmaya başladıkları çağlarda, yani maddesel kültürün gelişmeye başlaması ile maddesel olmayan kültürün de gelişmeye başladığı dönemde toplumsallaşmanın daha sistemli, bilinçli bir içerik ve süreç edindiği ileri sürülebilir. Kültürün maddi ve manevi olmak üzere çift yönlü gelişimiyle toplumsallaşma, insan yaşamı için düzenli, sürekli ve temel bir olgu niteliği kazanmıştır (Alkan 1979: 2). Toplumsal sermaye/birikim/kültür arttıkça toplumsallaşmanın işlevi ve önemi de artmıştır.

İngilizcede “socialization” kelimesiyle ifadesini bulan toplumsallaşma kavramı, İngilizce kitaplarda on dokuzuncu yüzyılın başlarında görülmeye başlanmış, daha sonra sosyoloji kitaplarında kullanımı yaygınlaşmıştır (Alkan 1979: 3). Dönemin ulusçuluk akımlarının etkisiyle modern ulus devlet inşa süreçlerinde bireyden makbul davranışlar beklenmesi toplumsallaşmanın önemini arttırmış ve bu alanda yapılan çalışmaların sayısı artmıştır.

Genel olarak toplumsallaşma “toplumun değerlerini, kurallarını, inançlarını, eğilimlerini ve davranışlarını benimsemesi süreci” (Dursun 2002: 216) olarak tanımlanabilir. Ozankaya, “insanın kişilik kazanarak, belli bir toplumsal çevreye hazırlanması, toplumla bütünleşmesi süreci” (1975: 100) olarak tanımlarken, Akın (2009: 9) “insan yavrusunun biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp toplumun bir üyesi haline gelmesi” olarak tanımlamıştır.

Tanımlamalardan anlaşılacağı üzere toplumsallaşma olgusunda karşımıza dört faktör çıkmaktadır. Bunlar, toplum, insan, kültür ve süreçtir. Toplumsallaşma olgusundan bahsedebilmek için toplum verisinin yani kültürün olması gerekir ve bu kültürün süreç dâhilinde toplum ve insan arasında akışı sağlanmalıdır. Buradan hareketle toplumsallaşma, “kişinin üyesi olduğu toplumun ve/ya da grupların beklentilerine uyum sağlayan davranışları öğrendiği, oluşturduğu ve değiştirdiği bir etkileşim süreci” (İsen, Batmaz 2006: 20) olarak tanımlanabilir.

İnsan, biyolojik varlığından sıyrılıp, belli bir toplumla ve belli bir kümeyle bütünleştiğinde (Tekin 2009: 16), bütünleştiği kesimin kimliğini alarak kolektif bir kimlik kazanır. Grubun veya toplumun bir üyesi haline gelir ve ailesinin, akraba ve komşuluk düzeyinin, şehir ve köyünün ve nihayet ulusunun bir parçası olduğunu öğrenir (Kağıtçıbaşı 1979: 245). Bu perspektiften toplumsallaşma, kimlik oluşturmada etkin bir güçtür. Toplumsallaşma sürecinde insan, kendine uygun insanca davranışları öğrenerek, hayvansal yönlerini bırakmakta ve insani değerler kazanarak kişiliğini bulmaktadır (Özkalp 2005: 109). İnsan olarak yaşamayı öğrenmektedir. Öğrenme durumunun olduğu yerde elbette bir de öğretene vardır. Öğretici, toplum; insan ise eğitilen ve öğütülendir (Akın 2009: 10). Fromm (1994: 65), diğer insanlarla ilişki kurarak bağlantı sağlamayı toplumsallaşma olarak nitelendirmektedir ve bu bağlantı hayvanlardaki gibi içgüdüsel olarak belirlenmemiştir. Toplumsallaşma süreci bilinçli olarak uygun kalıpların, değerlerin ve hislerin öğrenilmesini ve içselleştirilmesini içerir (Elkin 1995: 10). Grup veya toplumundan gelen hazır duyuş, düşünüş ve algılama kalıpları ne kadar iyi içselleştirilirse grup veya toplum içerisindeki konum o kadar pekiştirilmektedir.

Toplumsallaşma esasında kuşaklar arası bir etkileşimdir (Dursun 2002: 16). Mevcut üyeler, yeni üyelere “üye” olmayı öğreterek, belirli toplumsal durumların deneyimi ve bilgisi aracılığıyla insan davranışının biçimlendirilmesi; bireylerin kendi

davranışlarına ilişkin olarak başkalarının beklentilerinden haberdar olması; bir toplumsal grubun veya toplumun normlarını, törelerini, değerlerini ve inançlarını edinmesi ve bir toplumsal grubun veya toplumun kültürünün aktarılması sağlanır (Kaplan 2011: 11). Kuşaklar arası kültürel bilgi aktarımıyla “toplum, kendi değerlerini davranış kalıplarını, duygusal ve düşünsel yaşamını bu genç barbarlara çeşitli yöntem ve araçlarla aktarmaya çalışır” (Alkan 1979: 1). İnsanlıktan, toplumsallıktan bihaber olarak dünyaya gelmiş olan insan vahşiliğinden kurtarılarak evcilleştirilmekte, terbiye edilmektedir. Toplumsallaşmanın temelinde bilgi aktarımının olması, bilgi’yi süreç içerisinde önemli bir yere sahip kılmıştır. Toplumsallaşma araçları geçmişin kültürel, dini, siyasal bilgi birikimini yeni nesillere aktarmaktadırlar (Akın 2009: 11). Bireyin toplumda edindiği bilgiler/birikimler, yaşayacağı yeni deneyimlere karşı ona bir özgeçmiş, bir tarihi temel sağlamaktadır. “Birey ‘somutlaştırdıkça’ kültür ‘içselleştirilmiş’ olur” (Çuhadar 2006: 45).

Toplumlar dünyayı, benimsedikleri yaşam ve düşünce biçimine yani “kültür”e bağlı olarak algılamakta, yorumlamakta; kavram ve inançlarını ona göre belirlemektedirler (İsen, Batmaz, 2006: 19). Gelecek nesillerin de dünyayı aynı şekilde algılayabilmesi toplumsal pencereden bakabilmeleriyle mümkün olabileceğinden, bireylerin toplumsal kültürle kültürlenmesi gerekmektedir. Kültürlenme, insanın kültür sahibi bir birey haline gelmesi, aynı zamanda toplumsallaşmasıdır (Akın 2009: 9). Bu süreçte birey, kültürün içine kabul edilir (Türkkahraman 2000: 19). Toplumun her üyesi sunulan düşünce, davranış, yaşam kalıplarını içselleştirmekte başarılı olamaz. Toplum, içselleştirmede başarılı olan üyelerini kabul eder, yerine göre ödüllendirir; başarısız olanları ise dışlar ve cezalandırır (İsen, Batmaz 2006: 19). Birey, toplumsallaşma sürecine gönüllü veya pasif olarak katılabilir veya kendisine sunulan çerçeveye direnebilir. Birey, çeşitli yaptırımlara, tepkilere maruz bırakılarak şekillendirilir ya da yalnızlığa itilir. Toplumsallaşma, biçimleyici ve yaratıcı özelliğiyle ya başarıyla toplumsallaşan insanın kalıp davranışlar kazanmasına ya da başarısız toplumsallaşan bireylerde, içinde yaşadıkları çevrenin uyumsuzlukları nedeniyle, kendi içinde çelişen ya da toplum ölçüleriyle çatışan kalıplar geliştirmesine neden olur (Tezcan 1995: 41). Mevcut toplumsal kalıplarla kendine yaşam şablonu oluşturmakta zorlanan birey, farklı, kendine özgü kalıplar geliştirerek yaşamına devam etmeye çalışmaktadır.

Toplumsallaşma insanlara temel davranış yollarını belleterek hareketlerini, kimliğini, düşünce ve duygularını biçimlendirmektedir (Türkkahraman 2000: 19). Tüm bu biçimlendirmelerle biyolojik bir varlık olan insan kişilik kazanarak toplumdaki yerini almaktadır. “Kişi” kelimesi, Eski Yunancada tiyatro oyunlarında kullanılan maske anlamına gelen “person” kelimesinden türemiştir. Dolayısıyla kişi olmak doğru zamanlarda, doğru maskeleri takabilmeyi gerektirmektedir (Ergil 2012: 50). Bu yolla insan, toplumdaki rolleri öğrenerek belli özelemler oluşturarak, yetenekler öğrenerek (Ozankaya 1999: 143-144) kurulu toplumsal ilişkilere katılmak için güdülenmektedir (Elkin 1995: 15). Toplumsal yapı içerisinde birey, kendisine bir rol belirlemekte ve amaçladığı bu role ulaşmak için motive olmaktadır. Toplumsal yapının belirlediği rollerden birine sahip olarak toplumun bir parçası olup aynı zamanda mevcut sistemin işleyişine yardım etmektedir. Toplum bu yolla kendi sürekliliğini güvence altına almaktadır (Kışlalı 1994: 103). Sunulan roller benimsenip, mevcut kültürel yapı ve sistem içerisinde canlandırıldığı sürece toplum var olmaya devam edecektir.

Toplumsallaşmayı birincil toplumsallaşma ve ikincil toplumsallaşma olarak ayırmak mümkündür. Birincil toplumsallaşma, insanın temelden yani çocukluktan toplumsallaşarak toplumun bir üyesi olmasıdır. İkincil toplumsallaşma ise, hâlihazırda toplumsallaşmış olan kişinin toplum içerisinde yer değiştirmesi, sahip olduğu kültürden farklı kültür(ler)le karşılaşip etkileşime girmesidir. Birincil toplumsallaşma bir “yetişme” ve “gelişme toplumsallaşması” olarak tanımlanabileceği gibi, ikincil toplumsallaşma da “yetişkinlik toplumsallaşması” olarak tanımlanabilir (Akın 2009: 15). İnsanın doğumundan ölümüne kadarki süreçte, toplumsallaşma farklı evrelerle, farklı yapısal özellikler göstererek devam etmektedir.

Kaplan’a göre toplumsallaşma dinamik ve çatışmalı bir süreçtir. Bunun nedeni toplumun ekonomik, ideolojik ve kültürel özelliklerle gruplara ayrılmış olması ve bu kümelenmelerin iktidar mücadelesinde karşı karşıya gelmesidir. Birbirine karşıt toplumsallaştırma etkenleri de bireyi kendi bakış açılarına göre etkilemek, daha doğrusu biçimlendirmek üzere mücadele etmekte ve egemen gruplar, iktidar ilişkilerinin ayrıcalıklı tarafı olarak, kurulu düzeni korumaya ve sürdürmeye çalışırken, alt gruplar, yani iktidar ilişkilerinin yoksunlar tarafı kurulu düzeni

değiştirme eğilimi taşımaktadır. Bu bağlamda toplumsallaşma, bireyi kendi yanlarına çekmeye çalışan karşıt toplumsal güçlerin mücadelesinin somut sonucudur (2011: 12-13). Toplumsallaşma, kümelenmeyi sağlar. Bu kümelenmeler, gruplaşmalar aidiyet bağıyla bireye verdiği kolektif kimlik ve özgeçmiş sayesinde ihtiyaç duyduğunda bireyi grup için harekete geçmeye hazır hale getirmektedir.

Toplumsallaşmayla toplum, varlığını garantilemek istenmektedir. Toplum bunu toplumu tekrar üreterek yapar. Bu üretim süreci diğer toplumlardan farklı kaynaklardan beslendiği için kaynağını toplumdan alan bireysel farklılaşmalar da görülmektedir (Akın 2009: 17). Bu farklılaşmalar toplumun potansiyel kültürel değişiminin kaynağını oluşturmaktadır. Toplumsallaşma, toplumlar kadar bireyler için de belirleyici öneme sahiptir; çünkü bireylerin de kendi hayatlarında yaşayarak ürettikleri, kültür kaynaklı inanç ve tutum farklılıkları, toplumsal kültürü besleyen toplumsal ilişkilerin belirleyicisidir (Akın 2009: 18). Birey, ürettikleriyle kültürü besleyerek toplumsallaşmayı biçimlendirmekte, toplum ise biriken kültürü, bireyi biçimlendirmek için kullanmaktadır. Bu çift yönlü ilişki “nedenler”in “sonuç” olması, “sonuç”ların “neden” olması şeklinde kendini besleyerek süreç halinde akıp gitmektedir.

1.1.3. Siyasal Kültür

İlk kez 1956 yılında Gabriel Almond tarafından önerilen (Akdoğan 2006:164), siyaset bilimi literatürüne 1950’lerin sonlarında ve 1960’ların başlarında girmiş bir kavram olan siyasal kültürü Marshall “bir toplumun siyasal iktidar sistemini meşrulaştırmaya yardım eden normlar, değerler ve semboller” (1999:664) olarak; Türkkahraman “siyasal sistemle ilgili benimsenen inançlar, tutumlar ve siyasete dair davranış kuralları” (2000: 27) olarak; Değer “ bireylerin ya da daha genel bir bakış açısıyla toplumun siyasi süreç karşısında sergiledikleri tutum ve davranışlar bütünü” (2009: 48) olarak tanımlamaktadırlar. Bunlara benzer daha pek çok tanıma rastlamak mümkündür. Tüm bu tanımlamalardan anlaşılacağı üzere siyasal kültür, bazı inanç ve davranış kurallarının standartlaşması yoluyla siyasal sürecin işleyişini kolaylaştırma ve mevcut siyasi sistemin benimsenmesini, meşruiyetini ve dolayısıyla devamlılığını sağlama fonksiyonlarına sahiptir (Turan 1986: 33).

Siyasal kültür resmi kurum düzenlemeleriyle gerçek davranışlar arasındaki bağlantıyı anlamak (Koçak 1996: 7), siyasal sistemin pratik yönelimleriyle uygulamadaki toplum tabanlı yönelimler arasındaki ilişkiyi anlayabilmek için geliştirilen bir kavramdır. Tekin'e göre "toplumda var olan inançlar ile kişinin siyasal olaylar karşısında nasıl davranması gerektiğini öğreten bir köprü" (2009: 14) görevi görmektedir. Gabriel Almond ve Sidney Verba 1958–1963 yılları arasında, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Federal Almanya, İtalya ve Meksika olmak üzere beş ülkede gerçekleştirdikleri geniş kapsamlı bir alan araştırması ile siyasal kültürün siyasal rejim ve özellikle de demokrasi üzerindeki etkisine ışık tutan bulgular sonucunda görmüşlerdir ki siyasal kültür ile siyasal yapı arasındaki uyum siyasal sistemin kararlılığını (istikrarını) sağlamaktadır (Aktaran Kışlalı 1994: 108). Koçak siyasal kültürün önemini ve işlevini "...siyasal kültür ile bazen bir ulusun siyasal gelenekleri veya kamu kurumlarına ruh veren özellikleri anlatılmaktadır. Bunun yanında, siyasal hayata damgasını vuran resmi olmayan kurallarla, o toplumda hakim olan siyasal ideolojinin dile getirdiği amaçlar da siyasal kültür içinde düşünülmektedir. O kadar ki, bu bağlamda, siyasal ön yargılardan siyasal üsluba; siyasal ruh halinden neyin meşru olup olmadığına varıncaya kadar birçok özellik siyasal kültüre atfedilmiştir" (1996: 7) ifadeleriyle kavramın ilişkili olduğu alanların ne kadar geniş olduğunu ortaya koymaktadır.

Geniş bir alanı kapsayan bu kavrama getirilen farklı farklı tanımlamalara rağmen siyasal kültürü sistemin farkında olmak, siyasal sistemi geliştirmek ve kabul etmek, son olarak da sistem içindeki bireyler arası ilişkilerden beklentiler olmak üzere üç temel kategoriye ayrılabilir (Koçak 1996: 8). Birincisi siyasal sistemi fark etmek, algılamak ve anlamlandırmak; ikincisi sistemi benimseyerek bir parçası olmak ve sistem için çalışmak; üçüncüsü ise bireyler arası siyasal davranış beklentilerinin oluşmasıdır. Kültür, toplumsal hayatta nasıl bir birlik ve bütünlük sağlıyorsa, siyasal kültür de siyasal hayata anlam ve bir yapı kazandırır (Çuhadar 2006: 35). Bir ülkede kurulan siyasi rejim toplumdaki kültürle uyumlu değilse en kısa zamanda bu kültürü oluşturması gerekmektedir (Çuhadar 2006: 38). Bu oluşturma süreci ise siyasal toplumsallaşma ile mümkün olmaktadır.

Siyasal kültür, "bir toplumun siyasal ilişkiler, değerler ve ilkeler yönünde geliştirdiği geleneksel, kültürel, ahlaki, ideolojik değerler ve tavırlar bütünü" (Çetin

2003: 82-83) olarak ele alındığında, kavramın dinamikliği ve değişkenliği ön plana çıkmaktadır. Toplumsal kültürün bir yönü olan siyasal kültür, toplumsal kültürde meydana gelen değişimlerden etkilenmekte, yeniden şekillenmekte ve yeri geldiğinde kendini yeniden üretmektedir. Siyasi sisteme ait veriler yığını haliyle statik özellik sergileyen siyasal kültür, siyasal toplumsallaşma süreciyle dinamikleşmektedir.

1.2. Siyasal Toplumsallaşma

Siyasal sistemin varlığını devam ettirmesi ve istikrarlı olması için gelişmiş kontrol mekanizmalarına sahip olması gerekir. Kontrolün temeli ise zihinlerin kontrol edilmesine dayanır. Bu amaçla siyasal sistem, bireylere neyi bilip neyi bilmemesi, bir konuyu nasıl düşünmesi, bir kavramdan ne anlaması, hangi durumlarda nasıl tepkiler vermesi ve nasıl davranması gerektiğini öğreterek devamlılığını sağlayacak makbul vatandaşın peşine düşmektedir. Modern devlet yapıları siyasal toplumsallaşma konusuna büyük önem vermiş olsa da siyasal toplumsallaşma sadece modern devlet yapısı ile ortaya çıkmış ve ona bağlı bir olgu değildir. İlkel ve geleneksel toplum yapılarında da siyasal otoriteye itaat edilmesini telkin eden törenler yapılmıştır. Çağdaş iktidar sahiplerinin kullandığı siyasal toplumsallaşma, amacı itibariyle aynı olup teknik bakımından ilkel toplumlarınkinden farklılaşmaktadır (Türkkahraman 2000: 38). Günümüzün siyasal otoriteleri siyasal toplumsallaşmayı farklı araçlar/ajanlar/araçlarla daha teknik, daha etkili, daha kontrollü ve daha kapsamlı yapabilmektedirler.

Siyasal toplumsallaşma kavramı ilk kez 1954 yılında görölmüş, Hyman'ın 1959'da yayımlanan, bu konuda yapılmış çalışmaları derleyen ve sistemleştiren kitabından sonra geniş kullanım alanı bulmuştur. Daha sonra özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde siyasal toplumsallaşmayı konu alan ve doğrudan doğruya bu kavramı kullanan çalışmalar hızla artmıştır (Alkan 1979: 4-5). 1970'ler sonrasında bu konuda büyük çalışmalar başlayarak vatanseverliğin veya devrimin, bir siyasal sistemin işleyişindeki istikrar ve istikrarsızlığın, siyasal gelişme sürecindeki başarı ve başarısızlığın köklerini bulma ümidiyle siyasal toplumsallaşma konusuyla ilgili çalışmalar yoğunluk kazanmıştır (Türkkahraman 2000: 14). Toplumlarda görölen hızlı değişim toplumsal kültürü, dolayısıyla siyasal kültürü de etkilemiş ve siyasal toplumsallaşma üzerinde durulmasını gerekli kılmıştır.

Sosyal, siyasal ve ekonomik alanda gerçekleşen tüm belirleyicileri ve değişim dinamiklerini ifade eden siyasal kültür, siyasal değişmeyi, toplumsal değişmeyi, siyasal sisteme yönelen desteği, toplumla devlet arasındaki ilişkiyi, siyasal baskıyı, siyasal iktidarı, siyasal eylemleri içeren geniş bir alandır (Çetin 2003: 85). İnsanın doğasında bulunan siyasallık, hayatının her alanına sinmiş olduğundan, siyasal alanda anlamını bulan her ne varsa siyasal kültür kapsamına alınabilmekte ve bu anlamların işlenmesi, korunması, değiştirilmesi ve aktarılması adına her ne varsa siyasal toplumsallaşma kapsamına girmektedir.

Siyasal toplumsallaşma, toplumsal-siyasal çevre ile birey arasında yaşam boyu süren dolaylı ve doğrudan etkileşim sonucunda bireyin siyasal sistemle ilgili görüş, davranış, tutum ve değerlerinin gelişmesi (Alkan, Ergil 1980: 7) olarak tanımlandığında, belli bir zaman aralığına özgü olmayıp hayat boyu devam eden dinamik bir süreç olduğu görülmektedir. Bu süreçle birey toplumsal ilişkiler ağının bir parçası olmakla beraber “iktidar, ideoloji, propaganda, temsil, meşruiyet gibi tartışmaların aktörü” (Çetin 2003: 43) olarak da siyasal insan kimliği kazanma sürecine girmektedir.

“Bireylere ve yeni kuşaklara siyasal kültürü benimsetme, sisteme uyumlu kişiler yetiştirme, sistem içinde oynayacakları rolleri öğretme süreci” (Dursun 2002: 217) olarak siyasal toplumsallaşma, eğitim fonksiyonuyla öne çıkmaktadır. Genel toplumsallaşma olgusunun alt dalı olan siyasal toplumsallaşma, bireyin siyasal yönelimlerini, tutumlarını ve davranışlarını edinmesini sağlayan süreçtir. Siyasal toplumsallaşma süreci yoluyla bireyler, belli bir toplumsal grubun veya topluluğun inançlarını, değerlerini ve davranış kodlarını edinirler ve o toplumsal grubun veya topluluğun siyasal yapılarıyla bütünleşirler. Bu geniş anlamıyla siyasal toplumsallaşma, siyasal eğitimle eş anlamlıdır. Amaçlı veya amaçsız her türlü siyasal eğitim ve öğretimi kapsamaktadır (Kaplan 2011: 14). Birey doğrudan eğitim veya dolaylı eğitimle siyasal tutum, değer ve davranış kalıpları öğrenir veya oluşturur. Siyasal toplumsallaşma sürecinde, insanlara, siyasete katılma veya katılmama konusunda hangi davranışların kabul edilebilir olduğu ve insanlar arası ve devletle olan ilişkilerin nasıl olması gerektiği öğretilerek (Kaplan 2011: 23) siyasal hayat ve siyasal ilişkiler düzene sokularak kontrol edilmektedir.

Sigel, siyasal toplumsallaşmayı, siyasal sistem kültürünün aşamalı bir biçimde öğrenilmesi süreci olarak; Greenberg ise, “yurttaşlık rolü” ve “toplum üyeliği” kimliklerinin kazanılması için siyasal sistemin değer, inanç ve davranış kalıplarına uyarak ve egemen siyasal kültürle uyumlu bir yaşam sürme çabası olarak tanımlamışlardır. Easton ve Dennis, siyasal toplumsallaşmayı, bireyin toplum tarafından aktarılan değer ve ilkeler aracılığıyla siyasal sisteme uyumlulaştırılması olarak görmektedirler (Aktaran Çetin 2003: 40-41). Bu tanımlamalar çerçevesinde siyasal toplumsallaşmayla, sistemin devamlılığı için bireylere bilinçli bir şekilde ideal vatandaş/sistem üyesi kimliği kazandırılarak sisteme montajının yapıldığı ve yeri geldiğinde sisteme adaptasyonun daimiliği için bireylerin yeniden toplumsallaştırıldığı görülmektedir.

Bir düşünceler bütüncesi veya düşünüş örüntüsü olarak ele alındığında ideoloji, kendisini yaşatan toplumsal, kültürel ve ekonomik ilişki pratiklerinin bilişsel alanıdır. Daha diyalektik bir söyleyişle ideoloji, belirli iş, iletişim ve karar verme pratikleri yoluyla yaratılır ve yaşatılır. Bu bağlamda siyasal toplumsallaşma süreci bireylere bir ideolojinin aşılması biçimini alır (Kaplan 2011: 13). Siyasal semboller, kurumlar ve prosedürler hakkında bilgi edinilerek yönetimin pasif veya aktif bir üyesinin rolü öğrenilmekte ve değer sistemi ile tüm yapıyı destekleyen ideolojiyi içselleştirerek siyasal sistemin içine yerleşilmektedir (Marshall 1999: 666).

Birey ve toplumun arasındaki girdi-çıkıya bağlı olarak birey toplumu etkileyerek siyasal niteliklerini geliştirmekte ve toplum da bireyi etkileyerek onun toplumsallaşmasına katkıda bulunmakta ve birey ile toplum bir alış veriş içerisinde birbirlerini etkileyerek etkileşim kurmaktadır. Siyasal toplumsallaşmanın, etkileşimli, yaygın, dinamik, çatışmalı ve ideolojik niteliklere sahip olması nedeniyle sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerin bütün pratikleri ve kurumları, aileden iş yerine, arkadaşlık gruplarından kitle iletişim araçlarına kadar yaşam ağının bütün öğeleri, siyasal toplumsallaşmanın etkeni rolünü oynamaktadır (Kaplan 2011: 14). Her toplumun kendine has sosyal, siyasal ve ekonomik şartlarının farklılıkları göz önüne alındığında, siyasal toplumsallaşma, siyasal düzeni sürdürmek için olduğu kadar, değiştirmek için de bir araç olarak kullanılabilir (Çetin 2003: 45).

1.3. Siyasal Yabancılaşma

Siyasal toplumsallaşmayla birey, sistemin görüş, davranış ve tutumları benimseyerek, siyasal yapının verdiği siyasal kimliğe bürünerek, bu yapının bir üyesi haline gelmektedir (Akay 2006: 7). Mevcut siyasal kültürden referans almadan oluşan siyasal kimlikler ve gelişen değerler, siyasal iktidar katında meşru kabul edilmez ve sistem dışına itilerek öteki olmakla cezalandırılır. “İnanç sistemini, kültür kodunu, sınıflandırma kriterini, siyasal nüfuzu, yasal çerçeveyi, toplumsal ve siyasal ilişkiler referans kaynaklığını temsil etme iddiasındaki siyasal iktidarın bu değerlere göre bireyi toplumsallaştırma amacı ile bireysel kültürün değerleri çatıştığında ‘yabancılaşma’ sorunu ile yüz yüze demektir” (Çetin 2003: 88). Bireyler hem kendilerini hem de siyasal sistemi bu çelişkiyi giderecek ya da azaltacak yeterlilikte ya da güçte görmüyorsa, yabancılaşmaları olasıdır (Alkan, Ergil 1980: 273). “Karşı karşıya olduğumuz şey bireyin topluma, toplumun devlete, devletin de birey ve topluma yabancılaşmasıdır” (Çetin 2003: 88). Yabancılaşma öncelikle bağlanmayı gerektirmektedir; çünkü yabancılaşmayla kişi bir ilişki ya da değer kaybını algılamaktadır. Bir kaybın yaşanabilmesi için öncelikle elde edilmiş, bağlanmış olması gerekir. Bu anlamda “siyasal bakımdan yabancılaşmış kişinin daha önce arzu ettiği ya da toplumca istenen amaçlara varmak için önce değer verdiği/verilen araçlar olarak benimsediği/benimsenen siyasal kurumlardan uzaklaştığı ileri sürülebilir. Birey kendini desteklemeyen, geliştirmeyen, küçülten, bunaltan kurum ve ilişkilere yabancılaşır” (Alkan, Ergil 1980: 211-212). Birey, siyasal sistemle kurduğu özdeşliği ve siyasal toplumsallaşmayla kazandığı kolektif siyasi kimliğini kaybeder.

Yabancılaşma, bireyin siyasal hayata duyduğu ilginin azalması ya da amaçlarını gerçekleştirmede mevcut siyasal kültürün değer ve süreçlerinden farklı değer ve süreçleri benimsemesi olarak iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Birincisinde pasif bir yabancılaşma söz konusu iken, ikincisi aktif bir yabancılaşmayı, yani bireyin sistem değer ve süreçleri ile çatışmasını, giderek sistemi değiştirmeye yönelmesini içermektedir (Uysal 1984: 24). Siyasal yabancılaşma yaşayan bireyler, protesto gösterilerine katılabilecekleri gibi sosyal, kültürel derneklerin üyesi haline de gelebilmektedirler. Yabancılaşan bireylerin kendilerini her türlü kültürel yapıdan soyutladığını düşünmek doğru olmaz. Bu kişilerden pek çoğu bir karşı kültüre

katılmakta, karşı kültürün değer ve davranış kalıplarını paylaşmakta ya da bilinç aracılığıyla kendileri gibi onlarla bütünleştiklerine inanmaktadırlar (Alkan, Ergil 1980: 213). Yabancılaşmaya maruz kalan insan doğası, kendine benzer diğer insanlarla ilişki kurarak, psikolojik anlamda kendini güvende hissetme ihtiyacı duymaktadır. Kendi değerleriyle çelişen kültüre karşı bir tavır sergilerken, benzer menfaatler paylaştığı bireylerle yeni kümelenmeler oluşturarak, bu kümeler içerisinde yeniden toplumsallaşma sürecine girmektedir.

Genel toplumsallaşma sürecinden ayrı düşünülemez olan siyasi toplumsallaşma ile birey siyasi sistemin sunduğu siyasi kimlik, tutum, davranış ve düşünüş kodlarını almaktadır. Bu süreç genel itibariyle vatandaş eğitim sürecidir. Kimi bireyler, siyasi sistemle sorunsuz bir bütünleşme yaşarken, kimileri farklılaşarak kendini sistem dışında bulmaktadır. Siyasi sisteme dahil olma ve katılma iktidarın öngördüğü yasal yollarla olabileceği gibi yasa dışı yollarla da olabilmektedir. Bireyin, legal ya da illegal yollarla siyasi sistemi etkilemeye çalışması, bunun için giriştiği her türlü eylem siyasi katılım kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Siyasi insan olmanın temeli olan siyasi katılım başlığı altında verilecek olan siyasi ilgi, bilgi, tutum ve davranış kavramları üzerinde durulacaktır

1.4. Siyasi Katılım

Toplumsallaşma süreciyle birey, toplumun bir parçası olurken, siyasi toplumsallaşma süreciyle siyasi hayatın bir parçası haline gelerek siyasi sisteme katılmaktadır.

Siyasi katılım, “toplum üyesi kişilerin (vatandaşların) siyasi sistem karşısında durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavram” (Kapani 2002: 130-131) olarak tanımlanabileceği gibi, “bireylerin ve toplumsal kümelerin içinde yaşadıkları toplumsal çevrenin yönetimine katkıda bulunmalarını dile getiren kavram” (Hançerlioğlu 1985: 104) olarak veya “siyasi sistem içinde yurttaşların doğrudan ya da dolaylı biçimde yöneticilerin seçimini ve kararlarını etkilemeyi amaçlayan eylemlerin bütünü” (Çam 2002: 169) olarak tanımlanabilmektedir. Tanımlamalar çerçevesinde siyasi katılım, bireyin siyasi hayatta taşıdığı anlam, etkililik düzeyi ve sergilediği siyasi faaliyetlerle taşıdığı değişim potansiyeli ön plana çıkmaktadır.

Siyasal literatürdeki en eski, bir o kadar da yeni kavramlardan biri olan demokrasi, en popüler yönetim biçimidir. Bu bağlamda günümüz iktidarları da gücünü yönetilenlerden aldıklarından “iyi vatandaşın katılımcı bir vatandaş” (Turan 1986: 67) olduğu düşüncesi genel kabul görmektedir. “Verba, Nie ve Kim siyasal katılımdan, hükümetin çeşitli kademelerinde görev alanların seçimi ve bunların izleyeceği siyasaları etkilemek amacıyla vatandaşların giriştikleri faaliyetlerin anlaşılması gerektiği” (Aktaran Turan 1986: 69) düşüncesini öne sürerek yönetilenlere, siyasal sistem aktörlerini belirleme ve siyasal hayat akışının yönünü değiştirmede söz ve eylem hakkı vermektedirler. Bu haklar doğrudan veya dolaylı, legal veya illegal olabilmektedir.

Kapani'ye göre siyasal katılım, değişik düzeylerde ve çeşitli biçimlerde olabilir. Yoğunluk bakımından sıralama yapılacak olursa, en alt kademede gazete, radyo, dergi ve televizyon yolu ile siyasal olayları izleme, dinleyici olarak mitinglere katılma, özel temaslarda siyasal konuları tartışma gibi faaliyetler olarak seyirci faaliyetler görülmektedir. Bu kategoriye giren insanlar, bir nevi siyasal haber tüketicisi, siyasal sahnenin seyircisidirler. Orta kademede, siyasal olaylar ve sorunlar karşısında açıkça vaziyet alarak eylemde/davranışta bulunma söz konusuyken; en üst kademede, doğrudan doğruya olayların içine karışarak ve aktif rol alarak girişilen faaliyetler vardır. Bir partiye üye olmak veya partide yöneticilik yapmak, seçimli kamu görevlerinde bulunmak veya bu görevler için aday olmak, seçim kampanyalarında fiilen çalışmak gibi faaliyetler bu kategori içinde değerlendirilebilir (2002: 131-132). Turan ise Almond'un katılma biçimlerini “alışıl gelmiş” ve “olağandışı” olarak iki gruba ayırmasından yola çıkarak birinci gruba oy kullanmak, siyasetle ilgilenmek, siyasal konularda başkalarıyla konuşmak ve tartışmayı; ikinci gruba ise bildiri yayımlamak, gösteri yürüyüşleri-mitingler düzenlemek, yasalara itaatsizlik, çete savaşı ve devrim girişimlerini almıştır (1986: 69-73). Bireyin siyasal hayat sergilediği farklı tutum ve davranışları ışığında siyasal katılım farklı gruplandırmalara tabi tutulmuştur.

İnsanların siyasal hayata dâhil olmaları dört nedene dayandırılabilir. Bunlar kişisel bağlılık, dayanışma, çıkar ve yurttaşlık duygusudur. Kişisel bağlılığa dayanan katılma, genellikle az gelişmiş ülkelerin kırsal bölgelerinde geleneksel liderlerin seçmenleri katılmaya mobilize etmesi şeklinde görülür. Seçmen gruplarının, siyasal

katılmalarının yönünü belirleyen geleneksel liderlere olan bağlılığı siyasal tercihlerini etkilemektedir. Dayanışmadan doğan siyasal katılma ise, birey mensup olduğu sosyal gruba (köy, etnik veya dinsel cemaat, sosyal sınıf) olan bağlılığını göstermek amacıyla, grubun yöneldiği katılım davranışını gerçekleştirmektedir. Çıkara dayanan siyasal katılmada, bireysel veya toplumsal pragmatist yaklaşımlar söz konusudur. Çıkarlar, kayırma, nakdi ödemeler, yöresel topluluklara yönelik çıkarlar, eğitim hizmetleri, sosyal refah programları gibi farklı şekillerde olabilir. Yurttaşlık duygusuna dayanan siyasal katılma ise, bireyin ideal bir toplum ve devletin niteliği hakkında beslediği inançlardan ve sahip olduğu değer yargılarından doğan yükümlülük duygusu ile görev hissinden doğmaktadır (Tekin 2009: 6). Tüm bu farklı saikler, sonuç olarak bireyi siyasal katılıma yönlendirmektedir.

Siyasal katılmayı sadece gözlemlenebilir aktivitelere indirgemek doğru bir yaklaşım olamaz. Siyasal ilgi, bilgi, tutum ve davranış da eklenerek, kavramı daha iyi anlayabilmek adına daha elverişli bir yaklaşım elde edilebilir. Siyasal ilgiyle, siyasal alanın yapısı, işleyişi ve siyasal kararların alınma biçimlerinin sürekli ve düzenli olarak izlenmesi durumu anlaşılır. Siyasal ilginin artışı siyasal yaşamda daha faal bir rol oynamayı ve siyasal olayları algılamayı kolaylaştırmaktadır. Siyasal olayları ve siyasal sistemin işleyişini düzenli ve sürekli olarak izleyen bir birey, izlemeyenlere oranla daha fazla bilgiye sahiptir (Tekin 2009: 12). Bireyin siyasal ilgisinin artmasıyla paralel olarak siyasal bilgisinde meydana gelen artış siyasal olayları algılamasını kolaylaştırmakta ve belli tutumlar edinmesini sağlamaktadır.

Tutum, kısaca “kişi ya da olay karşısında olumlu ya da olumsuz tepki gösterme eğilimi” (Yüksel 2007: 574) olarak tanımlanabilir. Tutumu, düşünce-duygu-davranış eğilimi bütünleşmesi meydana getirmektedir (Kağıtçıbaşı 1979: 85). Belirli bir konudaki kanı ve davranışların kaynağını oluşturan, onlar arasındaki bağlantıyı ve bir anlamda tutarlılığı sağlayan bir olgudur (Kışlalı 1994: 117). Herhangi bir düşünce, konu ya da olay hakkında davranışa geçme potansiyelidir. Siyasal tutumlar hareket bulduğunda siyasal davranış denilen eylemler bütünü ortaya çıkmaktadır.

Siyasi ilgi ve bilgi; siyasal etkinlik ve vatandaşlık duygusu gibi tutum ve yönelimler kişinin içinde yaşadığı toplumda sergilediği siyasal davranışları büyük ölçüde belirlemektedir (Çam 2002: 167). Siyasal davranış, siyasal katılmanın bir

boyutudur. İnsan öncelikle “neden ve niçin” sorularıyla belli bir konuya yönelmekte, bu yönelişle merak duygusu artmaktadır. Merak edilen konu üzerinde durularak, cevaplar elde etme amacı bireyin o konuya ilgisini yoğunlaştırmaktadır. İlgi yoğunlaşması bilgi dağarcığının genişlemesi sonucunu doğurmaktadır. Teorik alt yapı sağlamlaştığında, şartlar uygunlaştığında ve gerekli motive edici etkenler harekete geçtiğinde pratikler “davranış” olarak vücut bulmaktadır. Genel anlamda davranış, “insanların ve insanların oluşturdukları toplumların, toplumsal olaylar karşısında gösterdikleri tepkiler ve bu tür olaylarla ilgili olarak aldıkları eylemsel tavırlardır” (Tekin 2009: 3). Siyasal alandan gelen her türlü etkiye karşı bireyin verdiği, her biri bir eylem oluşturan tepkilere kısaca siyasal davranış denmektedir (Dursun 2002: 209). Bir eylem olarak siyasal davranış, yasalara uyma, vergileri ödeme gibi sistemi destekleyici nitelikte ya da siyasal protesto mitingleri, isyanlar gibi sistemin karşısında, onu değiştirmeye yönelik eylemlerle çeşitli biçimlerde gerçekleşir (Çam 2002: 168). Bu eylemlerin amacı siyasal sürece herhangi bir şekilde (bireysel ya da kolektif) katılmak veya hükümet ve politikayla ilişkili siyasal sonuçlar doğuran bir etkinliği gerçekleştirmektir (Marshall 1999: 662). Bireyin bir siyasal davranışta bulunması için genellikle harekete geçmeye karar vermesi ve hareketin yönünü belirlemesi gerekir (Tekin 2009: 3).

Robert Dahl, siyasal katılmanın boyutlarını ilgi, önemseme, bilgi ve davranış olarak sıralamaktadır. Siyasal katılmayı seçimlerde oy kullanmaktan ibaret saymak eksik ve yanlış bir anlayış olur. Katılma, basit bir meraktan yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanını kapsamaktadır (Kapani 2002: 130-131). Bireyin hayatı boyunca siyasal toplumsallaşmasının devam ettiği göz önüne alınacak olursa zaman zaman siyasal katılmanın boyutunun ve biçiminin değişmesi de muhtemeldir.

Yaşamı boyu süren siyasal toplumsallaşma süreci, siyasal eylem ve siyasal katılma açısından insanların siyasal davranışlarını biçimlendiren aktif ya da pasif katılmalarını etkileyen bir süreçtir. Bu bağlamda, siyasal katılma ile siyasal toplumsallaşma arasında karşılıklı bir etkileşim mevcuttur. Siyasal davranış, siyasal toplumsallaşmanın hem kaynağı hem sonucu olabilmektedir (Akın 2009: 77). Bireyin siyasal davranışı, kendisinin içinde bulunduğu bireysel ve toplumsal şartlara bağlı olduğundan, bu noktada kazandığı siyasal ve toplumsal kimliğin etkisiyle

toplumun kendisini idame ettirişinin bir aracı olarak işlemektedir. Siyasal davranış, toplumsal yapı içinde bireyin işgal ettiği yerin bir fonksiyonu olmaktadır (Tekin 2009: 4). Bu fonksiyon bireyin çevresiyle/toplumla etkileşiminin sonucudur. Toplum bireyden her zaman aynı katılım düzeyini ve siyasal davranışı sergilemesini beklememektedir. Bireyin hayatı boyunca geçirdiği zamansal evreler kendisinden beklenen siyasallığın yönünü ve biçimini belirlemektedir. Bu bağlamda bireyin çocukluk yılları; gençlik yılları ile yaşlılık yıllarındaki siyasal toplumsallaşmasının boyutlarını incelemekte fayda vardır. Bu çalışma için ayrı bir önem arz eden gençlik yılları ile gençlik kavramı üzerinde durmak ayrıca gereklilik arz etmektedir.

1.5. Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Evreler

Siyasal toplumsallaşma da bireyin ölümüne kadar devam eden değişen, dönüşen, dinamik bir süreçtir. Zaman faktörünü göz önünde bulundurarak siyasal toplumsallaşma sürecini bireylerin hayatında görülen, genel anlamda benzer ve farklı yönleriyle çocukluk dönemi, gençlik dönemi ve yetişkinlik dönemi olarak kesitlere ayırmak mümkündür. Bu dönemlerde görülen siyasal toplumsallaşma belli yaş aralıklarında farklılıklar göstermektedir.

1.5.1. Çocukluk Dönemi Siyasal Toplumsallaşma

Bireyin biyolojik ve psikolojik gelişimine paralel olarak çevresini anlamlandırmaya ve çevresiyle iletişime geçip etkileşim kurmaya başlamasıyla toplumsallaşma süreci de başlamış olur. Bu dönemde görülen siyasal toplumsallaşma anne ve baba ile kurulan ilişkilerle başlamaktadır. Öncelikle siyasal toplumsallaşmasını yaşamış olan anne ve baba ile özdeşleşme kurularak taklit yoluyla siyasal toplumsallaşma başlayıp devam etmektedir (Alkan 1979: 24). Ailede başlayan etkileşim süreci duygusal boyutlara da sahip olduğundan çocuk üzerinde çok etkilidir.

Çocuk, ailesinden aldığı yaşam biçimini öteki insanlarla kaynaşarak öğrenir (Elkin 1995: 39). Kendisinden ne beklendiğini ve nasıl davranması gerektiğini öğrenmekle kalmaz kendine özgü yöntemler de geliştirerek küme kurma ve bunu sürdürme yollarını da öğrenmektedir (Elkin 1995: 10). Okul öncesi dönemde edindiği arkadaş grupları ve iletişime geçtiği diğer insanlar bu noktada çok önemlidir.

Çocuk, okula başladığında farklı bir sosyal ortama girdiğinden siyasal toplumsallaşması da farklı bir boyut kazanmış olur. Okulda, kendisiyle aynı yaş grubunda bulunan bireylerle ve devletin somut yansıması olan öğretmenle etkileşim kurmaya başlamaktadır. Çocuklar dört-beş yaşlarından itibaren polis ve öğretmen gibi aile dışında otorite merkezlerinin varlığını fark etmeye başlamakta (Sitembölükbaşı 2001; 75) iken; devletin kişisel ve tek boyutlu olarak algılanması ilkokulun ilk yıllarında görülmektedir. Bu yıllarda öncelikle en güçlü en etkileyici kişilik olarak devlet başkanı tanınmaktadır. Ayrıca okulda bazı siyasi liderlerin fotoğraflarıyla, maketleri veya sembolleriyle tanışır. Siyasal bilgiler ve duygusal tutumlar kazanarak bilişsel bakımdan siyasal toplumsallaşma yaşamaya başlamaktadır (Dursun 2002: 218).

Easton'a göre çocukluk yıllarında siyasal toplumsallaşma dört aşamada gerçekleşmektedir. İlk aşamada çocuk, siyasal alana duyarlı bir hale getirilir. Easton bu aşamaya "siyasallaşma" aşaması adını verir. Bunu, "kişiselleştirme" aşaması izler; çünkü çocuk siyasal sistemle olan ilk temasını otorite sahibi birkaç kişi aracılığıyla kuracaktır. Bundan sonraki aşamada, otorite sahibi olan bu kişiler değer yargılarına konu olacaklardır. Kişiselleşmiş otorite ideal olarak, ya iyiliksever ya da kötülükten yana bir nitelik kazanacağından, çocuğun da ona karşı sevgi ya da nefret duymasına yol açacaktır. Bu, "idealleştirme" aşamasıdır. Son aşamada ise çocuk "kurumsallaşmaya" başlar; birbirlerinden kopuk durumda bulunan birkaç siyasal otorite sahibi kişiyi algılamak yerine, bir sistem meydana getiren bu otoritelerin bütünlüğünü algılayacaktır artık (Aktaran Duvarger 2004: 102-103). Siyasal alanın anlam derinliği bilişsel süreçlerde meydana gelen ilerleme ile paralellik göstermektedir.

Bilgin'e göre çocukluk dönemine ilişkin araştırmalarda üç tema ön plandadır. Birinci tema, toplumsallaşmanın ilk öğelerinden olan ulusal gruba aidiyetin öğrenilmesi, ulusal topluluğa bağlanmadır yani "biz" duygusunun kazanılmasıdır. "Biz" duygusu belli bir coğrafya fikrinden beslenerek bayrak, bazı anıtlar, geçmişin kahramanları gibi bazı ulusal semboller etrafında kristalleşmektedir. On yaşına gelindiğinde bu durum aşularak daha soyut siyasal kavramlar belirleme başlamaktadır. İkinci tema siyasal yönelimlerdir. Ulusal ve kolektif bilinçlenmeye paralel olarak çocuklar, daha dar örgütlenme biçimleriyle (parti) özdeşleşmeye

başlamaktadır. Üçüncü tema ise otorite, kurumlar ve siyasal yapılar hakkında bilgi ve temsillerdir. Çocuklar sadece ünlü siyasi aktörleri tanımakta, Cumhurbaşkanının rolünün algılanması ve diğer bazı karar organlarının tanınması da yine bu aşamada gerçekleşmektedir (Bilgin 2005: 34-35). Yaşın ilerlemesiyle siyasal sistem daha soyut ve karmaşık algılanmaya başlanmaktadır. Kişilere yüklenen güç ve önem yavaş yavaş devlet kurumlarına aktarılarak kurumlar daha güçlü görülmektedir (Alkan 1979: 35). Bu durum bilişsel gelişimin somuttan soyuta, basitten karmaşığa olmasıyla ilgilidir. Birey büyüdükçe, soyut kavramları anlaması kolaylaşmakta ve devlet gibi siyasal literatüre ait kavramları tanımlayabilmektedir. Siyasal sisteme ait kavramları anlamlandırmalar, on üç-on dört yaşıyla çocukluk dönemini bitiren bireyin siyasal tutum ve davranışlarının şekillenmeye başlamasında oldukça etkilidir.

1.5.2. Gençlik Dönemi Siyasal Toplumsallaşma

Gençlik yılları, Latince kökenli “yetişkinliğe doğru yürüyen” anlamındaki “adolescere” yükleminden türetilmiş olan, ergenlik (adolescence) adı verilen yıllarla başlamaktadır (Steinberg 2007: 21). Birey, çocukluk rollerinden sıyrılarak yetişkin rollerine doğru adım atmaktadır. Bu dönem, biyolojik, psikolojik, toplumsal ve ekonomik geçişler dönemidir (Steinberg 2007: 21).

Dilimizde “genç” kelimesi esas itibariyle “hazine” demektir. Bu hazine akıl planında, mekandan mekansızlığa kadar uzanan “bilebilme” yeteneği, his planında “yüksek duygulara sahip olma” yeteneğidir (Şener 1991: 15). Düşünsel ve hissel anlamda da bir geçiş, değişim ve gelişim dönemidir. Bireyler, toplumsal olgulara ilişkin düşünmeye ve toplumsal sorunların farkındalığına varmaya başlamaktadır. Çocukluktan yetişkinliğe toplumsal geçişin özel öğeleri zaman ve yere göre değiştiği halde, ergenlikte bireyin statüsünün değişmesinin –toplumsal olarak yeniden tanımlanması- varlığı evrenseldir (Steinberg 2007: 116). Her toplumda, birey yetişkin kimliği geliştirmeye başlayarak toplumsal üyeliğini pekiştirmektedir.

Genel anlamda “genç” nitelemesine tabi tutulan yaş grubu, çocuklukla yetişkinlik arası dönemdir. Bu dönemin hangi yaş aralığında başlayıp hangi yaş aralığında bittiğine dair farklı görüşler mevcuttur.

Gençlik, belirli bir toplumsal yapı içinde özgül toplumsal biçimlenmenin oluşturduğu ve toplumsal gelişme süreci içerisinde tarihsel olarak biçimlenen nesnel

bir toplumsal katmandır (Küçüker 2007: 8). Sanayi Devrimi'yle beraber, ekonomi çok hızlı değiştiği için tarım toplumunda bilinen basit ve kestirilebilir yaşamdan uzaklaşıldığından iş, okul ve aile gibi örüntüler ortaya çıkmıştır. Bireylerin çocukluklarında öğrendikleri ile yetişkinliklerinde bilmeye gereksinim duydukları arasındaki bağlantı giderek belirsizleşmiştir. Mesela bir adam çiftçi olabildiği halde, oğlunun zorunlu olarak onun izini takip etmesi gerekmeyerek başka bir mesleği icra imkânına kavuşmuştur. Bu mesleki akışkanlığa bir tepki olarak, özellikle orta sınıf aileler çocuklarını okul gibi toplumsal kurumlar içinde yetişkinliğe hazırlayacak biçimde zaman geçirmeleri yolunda cesaretlendirmişlerdir. Ana-babalarıyla ve evdeki diğer yetişkinlerle sanayi öncesinde olduğu gibi birlikte çalışmak yerine, on dokuzuncu yüzyıl ergenleri, artan bir biçimde aynı yaştan akranlarıyla geleceğe hazırlanarak vakit geçirme eğiliminde olmuşlardır (Steinberg 2007: 118). Sanayileşmeyle beraber duyulan mesleki ihtiyaç toplumsal geçişlerin de kapısını aralamıştır. Çocukluk döneminin sonuna gelen bireyler de bu toplumsal mobilize olanaklarından faydalanabilmek adına mesleki bilgiler edinebilecekleri okullara yönelmişlerdir.

Sanayileşmeyle, makinelerin işçilerin yerine kullanılması, iş fırsatlarını kısıtlamıştır. Ergenler ucuz emek sağladığından sınırlı iş talepleri için yetişkinlerle yarışmaya başlamışlardır. Yetişkinler, ergenleri tam zamanlı öğrencilere dönüştürüp onları işgücünden uzaklaştırarak işlerini korumaya çalışmışlardır. Bunu başarmak için toplum bireyleri, içe hazır olanlar ve hazır olmayanlar diye gruplamaya tabi tutmuştur. Bunun da ötesinde toplum, ergenleri daha az yeterlilikte ve rehberlik ile eğitime daha fazla gereksinim duyan bireyler olarak görmeye başlamıştır (Steinberg 2007: 119). Böylece genç bireyler, öğrenci konumunda sınıflandırılarak iş hayatından uzak tutulmuş, kısa süre öncesine kadar yetişkinlerle beraber aynı işi yaparken, artık bu işler için olgunlaşmamış ve beceriksiz kabul edilerek toplumsal algıda farklı bir yerde konumlandırılmıştır.

On dokuzuncu yüzyılın sonlarında küçük tarım topluluklarının bozulması ve tarımdan sanayiye dönüşüm sonucunda pek çok fabrikada yeni ve bilinmeyen makinelerle dolu tehlikeli çalışma ortamlarının oluşmasını; kentsel alanların büyümesi suçta artışı ve ahlakta bozulmaları beraberinde getirmiştir. Tüm bu olumsuzluklarla dolu ortamdan çocukların ve gençlerin korunması için öncelikle

işgücünden uzak tutulmaları gerekmiştir. Bu dönemde okulların yükselişine ek olarak, yirminci yüzyılın başları izcilik ve benzeri yetişkin denetimli gençlik kulüpleri gibi genç insanları korumayı amaçlayan pek çok örgütün gelişimine tanık olmuştur (Steinberg 2007: 119). Gençler, çeşitli örgütlerde yetişkinlerce gözlenmiş, idare edilmiş ve tehlikelerden korunmaya çalışılmıştır. Bu faaliyetler ve değişimler, toplumda “genç” olarak adlandırılan bir grubun oluşmasına sebebiyet vermiş, ayrıca bireyleri “gençlik”e hapsederek yetişkinliğe geçişini geciktirmiştir.

Türkiye’de resmi kaynaklarda gençlik, Birinci Gençlik Şurasında 12-24; İkinci Kalkınma Planında 14-25; Üçüncü Kalkınma Planında 14-22; Dördüncü Kalkınma Planında 12-24; daha sonraki planlama dönemlerinde ise 15-25 yaş grubu olarak tanımlamıştır. Unesco gençlik dönemini 15-25 yaş aralığında, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ise 12-25 yaş aralığında tanımlamaktadır. Avrupa Komisyonuna bağlı olarak, Avrupa Birliği üyesi ve aday ülkelerde yürütülen “Gençlik Programları” 2007-2012 yeni döneminde gençliği 15-30 yaş grubu olarak tanımlamaktadır (Küçükler 2007: 9-10). Türkiye İstatistik Kurumu 2013 yılında, Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu’nun içinde Türkiye’nin de bulunduğu bazı ülkelerde yaptığı gençlerin ülke nüfusundaki yüzdesini gösteren araştırmasını yayımlamıştır. Bu çalışmada gençlerin yaş aralığı 15 yaş ile 24 yaş arası alınmıştır (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13509>). Görüldüğü üzere gençlik döneminin başlangıcını 12-15 yaş arasında, bitişi ise 24-30 yaş arasında olan çeşitli gruplamalar mevcuttur.

Şener’e göre gençlik, “buluğa erme sebebiyle biyolojik ve psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan 12-24 arasında kalan yaş grubudur” (1991: 13). Küçükler’e göre ise “biyolojik ve psikolojik bakımdan değişimin yaşandığı, döneme özgü toplumsallaşma kalıplarının ve yargılarının edinildiği, yaş dönemi bakımından 12-25 yaş grubunu içeren, çocuklukla yetişkinlik arasında bir geçiş dönemidir” (2007: 10). Tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi gençliğe dair farklı yaş aralıkları sınıflandırmaları mevcuttur. Bu sınıflandırmaların temel özelliği ise gençlik dönemine girişi toplumsal rolleri öğrenerek bu rollere uygun çevresel davranış beklentilerinin birey tarafından karşılanmaya başlamasıdır.

Gençliğin ilk yıllarıyla bireyden beklenen davranış kalıpları değiştiğinden, bu yıllarda bireyin kimlik gelişiminde toplumsallaşmanın etkisi büyüktür. Antropolog Margareth Mead'e göre gençlerin en iyi şekilde toplumsallaşabilmesi, toplumun hangi hızda değiştiğine bağlıdır. Bazı kültürlerde kültürel değişme o kadar yavaştır ki bir çocuğun yetişkin olarak işlevde bulunması için bilmesi gerekenler zaman içinde çok az değişir. Mead buna postfigüratif kültürler demektedir. Bunlar, çocukları neredeyse yalnızca kültürün yaşlılarıyla etkileşimde bulunmaları aracılığıyla toplumsallaştırmaktadırlar; çünkü yaşlı kuşakların yaşama biçimleri sonradan gelen kuşakların olası yaşama biçimleriyle hemen hemen aynıdır. Geçen yüzyıl boyunca toplumlar, gençlerin toplumsallaşmasının yalnızca çocuklar ile yaşlılar arasındaki etkileşimle değil; aynı yaşlardaki insanlar arasındaki etkileşimle gerçekleştirildiği kofigüratif kültürler olmaya doğru değişim göstermiştir. Kofigüratif kültürlerde, toplum o kadar çok değişir ki ana-babaların çocuklarına öğrettiklerinin çoğu, çocukların yetişkin hale gelme süreçleri içerisinde eskir. Bunun bir sonucu olarak gençler, gittikçe artan bir biçimde tavsiye almak, rehberlik ve bilgi edinmek için kendi kuşaklarının üyelerine başvurma gereksinimi duymaktadırlar. Mead, kofigüratif kültürler daha hızlı değişmekte olduğu için, gençlerin yetişkinlerin öğretmenleri haline gelecekleri prefigüratif kültürlerin kofigüratif kültürlerin yerini alacağına inanmaktadır (Aktaran Steinberg 2007: 193). Yetişkinler, değişen kültüre ayak direyip almayı reddettiği sürece bu fikrin gerçekleşebilirliği vardır. Değişimlere uyum sağlandığı sürece yetişkinlerin gençlerin toplumsallaşmasındaki rolü etkili olacaktır.

Bireylerin, toplumsal olaylardan en fazla etkilendiği dönem onların toplum hayatına katılmaya başladıkları gençlik yıllarıdır; çünkü bu dönem soyut düşünce yeteneğinin ve biçimsel düşüncenin olgunlaşarak toplumsal ve siyasal konularda tutarlı ve düzenli görüşlerin geliştiği dönemdir (Sitembölükbaşı 2001: 82). Genç; duygusal, atak, arayış içerisinde olan, şahsiyeti tam oturmamış, duyarlı, büyük işler yapmaya hevesli, ruhi ve zihni gelişiminin kritik döneminde olan bir varlıktır. Bu dönem her yönüyle geçişler dönemi olduğundan gençliğin bu dönemlerine daha fazla ağırlık verilmelidir. Bu yıllarda birey, hayatının geri kalanını biçimlendirecek olan değer sistemlerini oluşturmaya başlamaktadır. “Geniş ölçüde ailenin şartlandırmasıyla ortaya çıkan değerler” (Şener 1991: 16) ışığında yapılan tercihlerle kişilik inşasına başlanır. Gençliğin, esas teması, bireyin kim olduğunu, neye

inanıp değer verdiğini, hayattan ne elde etmeyi beklediğini değerlendirmesini içeren bir kimlik kazanma sorunudur. Yaşı ve psikososyal gelişimi nedeniyle aileden kopan genç, kendisini yapayalnız hissederek depresyona düşebilir. Aile dışında akran gruplarına bağlanma özellikle gençlik döneminin ilk yıllarının en önemli özelliğidir (şener 1991: 18-19). Bireylerin aynı yaşlarda olması ve benzer problemlerle karşılaşması akransal kümelenmelere neden olmaktadır.

Gençlik döneminde grlen en önemli gelişmelerden biri de bir ideale bağlanma arzusudur. İçinde yaşanılan toplumun problemleri fark edilerek, bu problemlerin zm arzulandığından bir sistem arayışı başlar. Bu bağlamda çeşitli fikri ve siyasi konuşma ve tartışmalardan zevk alma hali olmaktadır (şener 1991: 82). Toplumsal konulara ve sorunlara ilginin, katılma isteğinin artması, görüş geliştirme girişim ve deneyimleri, coşkulu idealist ve çoklukla hayalci yaklaşım ve atılımlar, haksızlığa ve eşitsizliklere tahammül edememe gibi özellikler, genç kişiliğinin olumlu, üretici, sağlıklı uyum geliştirmesinin belli başlı özelliklerindedir (şener 1991: 21). Öte yandan genç, siyasetle ilgileniyor görünse bile siyasi yaşama katılımı incelendiğinde, ilgilerinin düzensiz olduğu, oylamaya az katıldığı, oylarının ise akışkan olduğu görülmektedir (Turan 1986: 50). Siyasi hayatta var olmak istemekle beraber, siyasi ideolojiye bağlanma ve taraf seçimi değişkenlik göstermektedir.

Gencin kendi kurduğu ailesi yoktur, işi yoktur. Bunlara sahip olup kendi hayatını düzene sokması sorumluluğunu alması için yapılan baskıları duyar, bu baskılar sonucu isyankrlaşabilir. Gençlik, retim araçları karşısındaki yeri belirlenmemiş olan kişilerden oluşur. Bu nedenle siyasi eylemi, doğrudan öznel bağlantılarıyla, ideolojisi ile belirler. Siyasi duruşları ve konuları zaman içinde (retim araçları karşısındaki nesnel yerin ortaya çıkmasıyla) değişebilir (Kongar 1983: 145). Gençken hiçbir kimsenin sorumluluğunu almadan serbestçe siyasi hareketler içinde bulunan bireyin hayatı aile, iş ve belli bir toplumsal statü ile değişikliğe uğradığında siyasi hayata bakışı da değişmektedir.

Gençliğin enerjik, dinamik, çevresel etkilere açık ve en önemlisi kimlik gelişiminin belki de en önemli dönemi olması nedeniyle toplumların geleceğinin biçimlenmesinde etkisi büyüktür. Siyasi iktidarlar varlığını devam ettirebilmek adına gençlere ayrıca önem vererek, genç zihinlere ulaşmalarının doğrudan aracı olan

eğimdeki ideolojik unsurları dikkatle belirlemektedirler. Geleceğin ideal toplumunu elde etmenin yolu istenilen şekilde iyi eğitilmiş gençlerden geçmektedir.

1.5.3. Yetişkinlik Dönemi Siyasal Toplumsallaşma

Sosyal, siyasal, ekonomik, psikolojik, biyolojik ve zihinsel değişimlerle geride kala gençlik yıllarının ardından yetişkinliğe adım atan bireyin hayatı daha statik, düzenli ve belli bir monotonluğa sahip olarak devam etmektedir. Hemen her açıdan belli bir sakinliğe erişmiş olan hayat, daha önceki çocukluk ve gençlik yıllarında olduğu gibi hızlı ve şiddetli olmasa da belli başlı değişimlerle devam etmektedir.

Toplumsallaşma süreci yaşam boyu süren küme oluşturma işlemidir. Kümenin kayıplarını kapatmak için yetişkinler yetiştirilmelidir (Ergil 2012: 50). Toplumsallaşma işlemi yalnızca yeni doğmuş olanlar için değil, topluma yeni girmiş yetişkin üyeler için de geçerlidir (Ergil 2012: 49). Yetişkin kişi, çocuktan farklı olarak daha önceden az çok yerleşik bir kişilik yapısı oluşturmuştur. Yetişkin bireyin toplumsallaşma sürecinin temel öğeleri çocuğunkine benzemekle beraber, onu etkileyen önemli başkaları çocuğunkilere göre daha sınırlı bir düzeyde kalmaktadır. Her birey kendi çapında gözlemlere, deneylere katılarak, çeşitli düzeylerde roller alarak, yeni beklentileri, fikir ve görüşleri öğrenerek, algılayarak toplumsallaşmaktadır (Elkin 195: 139). Birey yetişkinlik döneminde bir yandan yeni konumuna uygun rol ve statülerin gerektirdiği norm, değer ve davranış kalıplarını, yaşamının bu dönemine gelinceye kadar toplumsallaşma sürecinde edindiklerine ekleyerek geliştirmekte, diğer yandan da var olanlara tamamen zıt, farklı toplumsal değişmelerin paralelinde ortaya çıkan yeni değer, norm ve ilişkilere uygun tutum ve davranış kalıpları geliştirebilmekte, yeniden toplumsallaşma sürecine dahil olabilmektedir. Ergil ve Alkan ise bu durumu “gerçekçi olmayan bir toplumsallaşma ile yetişen kişi ya siyasal gerçeklerle karşılaşınca eski görüş ve davranışlarını değiştirmek zorunda kalabilir ya da siyasal ortam köklü ve çarpıcı değişmelere sahne olunca, kişi siyasal düşünce ve davranışlarını yeni deneyimlere göre ayarlamak gereksinimini duyabilir” (1980: 128) şeklinde ifade etmektedirler.

Yetişkinlik döneminde bireyin kurumsal ilişkilerinin oldukça yoğun ve çeşitlilik arz eden bir yapıya kavuşması onun toplumsal rollerini daha karmaşık bir hale getirmektedir (Akay 2006: 41). Statü değişiklikleri, meslek değişiklikleri ve

toplumsal yapı içerisindeki hareketlilik, yani dikey düzlemde yukarıya veya aşağıya yahut yatay düzlemde sağa veya sola gerçekleşecek yer değiştirmeler kişinin siyasal toplumsallaşması üzerinde önemli değişiklikler meydana getirecektir (Dursun 2002: 219). Birey, yeni katıldığı ortama uyum sağlayabilmek adına tekrar toplumsallaşacaktır.

Toplumsal değişimlerle kuşakların yaşadığı değişimler de farklılıklar göstermektedir. Her kuşak, içinde bulunduğu dönemin sahip olduğu sosyal, ekonomik ve siyasal şartlar doğrultusunda kendine has sorunlarla karşılaşarak, bunlara ürettiği çözümlerle deneyimler kazanmakta ve hayatını devam ettirmektedir. Bu deneyimler aynı zamanda yeniliklere ve değişikliklere uyum sağlamayı da kolaylaştırmaktadır. Rejim değişiklikleri, ideoloji değişiklikleri, kişilerin yaşına bakılmaksızın yeniden siyasal toplumsallaşmasını gerekli kılmaktadır (Turan 1986: 51).

Siyasal hayatı etkileyen değişimler dışında salt kişinin yaşlanması, buna bağlı olarak rollerinin değişmesi gibi değişkenlerin de siyasal inanç ve tutumları etkilediği görülmektedir. Kişiler yaşlandıkça siyasal sürece karşı daha şüpheci ve güvensiz tutumlara yönelmektedirler. Sözgelimi, iktidardaki partinin değişmesiyle birçok toplumsal sorunun çözüleceğine olan inancın gençler arasında daha yaygın olduğu görülmektedir (Turan 1986: 53). Dolayısıyla yetişkinler, daha realisttirler ve benimsedikleri ideolojik çizgi ve çıkarları doğrultusunda siyasal toplumsallaşmaya paralel olarak siyasal katılım gerçekleştirmektedirler.

1.6. Siyasal Toplumsallaşma Kuramları

Siyasal toplumsallaşma kuramlarında birey-toplum-devlet ilişkileri göz önüne alındığında Psikanalitik Yaklaşım, İşlevselci Yaklaşım ve Çatışmacı Yaklaşım olmak üzere üç kuramsal yaklaşım vardır.

1.6.1. Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalitik yaklaşım, çocukluk dönemini temel almaktadır. “Çocukluk döneminde edinilen bazı çelişkiler yaşam boyu süren temelli bir nitelik göstermekte”dir (Alkan 1979: 13). Psikanalitik yaklaşımı temel alarak siyasal toplumsallaşma sürecini açıklamaya çalışanlar, siyasal çatışmaların açık unsurları olan

saldırıcılık, zorbalık, egemenlik, otoritecilik gibi davranış kalıplarının çocukluğun ilk dönemlerinde edinilen dürtülerden kaynaklandığına dikkat çekerler (Akın 2009:63).

Psikanalizin öncüsü Sigmund Freud'a göre 0-5 yaş arası dönem, bilinç dışı alanın en fazla geliştiği dönemdir. Bireyin siyasal davranışları da bu dönemde edindiği çatışmacı veya uzlaşıcı kimlik ve kişilik özelliklerinin ürünüdür. Freud'a göre siyasal çatışmaların açık unsurları olan saldırıcılık, zorbalık, egemenlik, otoritecilik gibi davranış kalıpları ve kişilikleri bu dönemde edinilen dürtülerden kaynaklanır. Psikanalitik yaklaşım duygu ve davranışların çift değerliliği ve zıt nitelikleri üzerinde yoğunlaşır. Otoriter kişilik ve iktidarsızlık arasındaki gizleme, kendine hakim olamama, kendini kabul ettirme gibi davranışlar birbirine karşıt davranışlar arkasına gizlenir. Bu psikolojik çatışma bireyin dünyasında güç ile zaaf arasında iken, bireyler arasında güçlülerin zayıflara egemen olma isteğine dönüşür. Egemenlik zevk alma ilkesi ile libidonal zevk birleştiğinde otoriter kişilik doğar ve bu da diktatörlükleri yaratır. Çocukluk dönemine egemen olan "zevk" ilkesi (bireysel istek alanı) ile topluma egemen olan "gerçek" ilkesi (siyasal, toplumsal kültür) birbiriyle sürekli çatışma içinde olduğundan, bireyin istekleri ve kendini gerçekleştirme tamamen sınırlı alan içerisinde gerçekleşmektedir. Gerçek ilkesi, zevk ilkesini tamamen kökünden susturma amacını güder ve sonuçta kendini gerçekleştiremeyen bireyin saldırıcılık ve zorba kişiliği öne çıkar. Psikanalitik yaklaşıma göre birey ve toplum arasındaki çatışmaya dayalı bir gerilim, yasak, disiplin, özgürlük alanı, kanunlar, tabular gibi çeşitli etkenler bilinç alanını etkilemekte ve bireyin davranış kalıplarının oluşmasında en büyük rolü oynamaktadır (Çetin 2003: 49). Buna göre siyasal davranışların özel bir formunu oluşturan saldırıcılık ve zorbalık gibi eylemlerin belli kişilik özelliklerinin ve kişilik oluşumundaki süreçte yaşanan yoksunlukların, tatmin edilmemiş arzuların bir sonucu olduğu savunulmuştur (Dursun 2002: 211). Tüm bu oluşumların temelinde çocukluk yılları olduğu göz önüne alındığında, bu yıllarda bireyin ailesi ile olan ilişkilerinin ileriki yıllarda gerçekleşecek olan kişilik ve kimlik kazanımında etkin rol oynadığı görülmektedir.

Freud'un kişilik gelişimine ilişkin ünlü "id-ego-süperego" kavramsallaştırması, kişiliğin üç ana sistemine işaret etmektedir. Freud'a göre id, yeni doğan çocukta olan kişiliğin en ilkel kısmıdır. İd, yeme, içme, acıdan kaçınma,

haz elde etme gibi temel biyolojik dürtülerden oluşur ve bu dürtülerin hemen tatmin olmasını ister. Ego ise gerçeklik ilkesine itaat eder ve egoda uygun çevresel koşullar bulunana dek dürtülerin tatmini geciktirilmelidir anlayışı hâkimdir. Ego, kişiliğin “yönetici” kısmıdır, çünkü hangi hareketlerin yerinde olduğuna ve hangi id itkilerinin ne şekilde tatmin edileceğine karar verir. Süper ego ise çocuğa ebeveyn ve başkaları tarafından öğretildiği şekliyle toplumun ahlak kuralları ve değerlerinin içselleştirilmesinin temsilidir. İd ile süper ego arasında bir denge rolü gören ego, normal davranışın ne olduğunu ve toplum içinde yapılması gerekeni uygulayan benlik kısmıdır. Bu bağlamda, egonun oluşumu tamamen toplumsallaşma ile ilgilidir. Daha önce de belirtildiği gibi, toplum ya da toplumsal çevre, insan üzerinde baskıda bulunan bir yapıdadır. Toplum, insanlar üzerinde hangi durumlarda ne yapılması ve yapılmaması gerektiği konusunda baskıda bulunarak insan bilincini etkiler. Toplumsallaşma, insanlar üzerinde toplumsal baskının kabulü süreci olarak da değerlendirilebilir (Akın 2009: 24). İd, ego, süper ego arasındaki ilişki birey ve toplum arasındaki ilişkiyi etkileyerek siyasal toplumsallaşmayı şekillendirmektedir.

Psikanalitik yaklaşım, insanın çocukluğuna kadar uzanan bazı usdışı çelişkileri ele alarak bunların siyasal davranışlara etkisini incelemeye çalışmaktadır. Kuşkusuz ki konuya bu açıdan bakılabilir; fakat o zaman da siyasal yaşamın usdışı ve bireysel yanlarına gereğinden fazla ağırlık verilmekte, yapısal-bilişsel yönleri gözden uzak kalmaktadır. Ayrıca bu yaklaşım toplumsal-siyasal yapıdaki sorunları, bireysel sorunlarda aramaya yol açarak, psikanalitik bir indirgemeciliğe yol açmaktadır. Toplumsal yapının bireyin kendisi ve çevre üzerindeki yönlendirici etkisini ortaya koyacak olanaklardan da yoksun gözükmektedir (Alkan 1979: 13-14). Psikanalitik yaklaşım, merkeze bireyi alması, siyasal toplumsallaşmayı çocukluk dönemiyle ve bu dönemin etkileriyle sınırlandırmaktadır.

1.6.2. İşlevselci Yaklaşım (Sistem Yaklaşımı)

İşlevselci yaklaşımın temelinde girdi-çıkı ilişkisi vardır. David Easton modelinde girdiler, çevrede siyasal sistem için baskı yaratan tüm değişkenleri kapsayan bir temel etken olarak “istem”ler ve “destek”ler iki ana girdi olarak tanımlanmaktadır. Çıktılar da siyasal sistemin istemleri yanıtlamak ve desteği sağlayabilmek için almak durumunda olduğu bağlayıcı kararların ve söz konusu kararlar gereğince ortaya çıkan uygulamaların tümünü kapsamaktadır (Saybaşıllı

1999: 45-46). Her siyasal sistem, üyelerini kendi değer ve ilkelerine uyumlu kılmak için onlara bilgi, düşünce, inanç, kural ve değer aşılacak istemekte ve bireyler de kendilerine yönelen bu talebe olumlu veya olumsuz cevap vermektedir. Siyasal iktidarı elinde bulunduran güç; ideolojik, yapısal ve kişisel kaynaklar aracılığıyla bireylerin kendi iktidarına olan rızalarını ve bağlılıkları beslemektedir. Propaganda, eğitim, ekonomik ilişkiler gibi ideolojik araçları; hukuk, bürokrasi gibi yapısal araçları; kahramanlık, liderlik gibi kişisel araçları kullanarak kurulu düzene sadakatle bağlı bireylerin ortaya çıkması için “yaygın destek” arayışına girmektedir. Yönetici güç kendine yönelik toplumsal desteği beslemek için bireylerin tercih ve talep alanlarını bu kaynaklarla beslemektedir. Bu ilişki karşılıklı besleme ilişkisidir ki, siyasal toplumsallaşmanın temeli de bu talep ve destek ilişkisine dayandırılır (Çetin, Görüşük 2015: 73-74). İşlevselci yaklaşıma göre bu ilişki sistematik bir şekilde işlemektedir.

Sürekli istemleri karşılamakta zorluk çeken ve bunalım dönemlerinden geçen siyasal sistemler varlıklarını sürdürebilmek için sürekli bir “destek haznesine” gereksinim duymaktadırlar. Devlet, rejim ve siyasal topluluğa karşı olan bağlılıklar; kuşaklar arasında sağlanan bilgi, davranış ve değerlerin aktarılması ile sağlanır (Alkan 1979: 14-15).

Bu kurama göre asıl olan bireyin toplumsallaşarak kendi rolünü kabul etmesi, sistemin de bireye bu rolünü oynamasında destek vermesidir. Bu karşılıklı desteklemeler aracılığıyla siyasal ve toplumsal sistemin meşruiyetinin zedelenmeden sürekliliğinin sağlanması gerçekleşir. Ancak işlevselci yaklaşımın bireysel, toplumsal ve siyasal değişimleri ve bireyin kendisine yönelen verili rollerin dışında rol talebini göz ardı etmesi önemli bir sorundur. Her türlü ilişkinin statükonun belirlediği alanlar ve ilkeler içinde olacağını öngörmesi, işlevselci yaklaşımda bireyin ve bireysel tercih farklılıklarının yok sayılmasına neden olmaktadır (Çetin, Görüşük 2015: 74).

İşlevselci görüş “tutucu”dur. İşlevselci görüş için toplumsallaşma, sistemin zaman içinde sürekliliğini açıklamaya yarayan bir araçtır: eğer sürekliliği olacaksa sistem, birey veya gruplar tarafından oynanan rollerle çeşitli işlemlerin yerine getirilmesini gerektirir. Bu rollerin oynanması kişilerin istemlerine bağlı değildir, öğrenilmesi gerekir. Kuşkusuz ki bu, hiç değişim olmayacak demek değildir; fakat değişimin olmasından çok olmamasını gerektirecek durumların vurgulanması

demektir. Bu nedenle sistem sürekliliğine ağırlık veren işlevselci kuramın yanlışı, değişimin “neden olmadığını” açıklarken, özellikle “temelli değişimlerin nedenini” açıklayamamasıdır (Alkan 1979: 15). İşlevselci görüş açısından siyasal toplumsallaşmanın özgül amacı, diğer işlevsel gereksinmelerin karşılandığı yapıların sürekliliğini sağlamaktır. Bu yaklaşımda, siyasal toplumsallaşma yolu ile siyasal sistemin sürekliliğini görevli olarak değişmeyen bir biçimde sağladığı varsayılmaktadır (Alkan 1979: 16). Yaklaşımın, sistem içi çatışmalar noktasında sonuçsuz kaldığı öngörülmektedir.

Bilindiği gibi siyasal sistemler, sadece durağanlık ve barış halinde birbiriyle uyum içinde çalışan kurumların bütününe karşılık gelmezler. Siyasal sistemler kriz, savaş v.b önemli toplumsal değişimler de yaşamışlardır. Bununla birlikte toplumsal değişim dönemlerinde siyasal kültür de değişmekte ve nesiller arasındaki bağın temel unsurları olan inançlar, değerler, normlar da değişmektedir. Bütün bu unsurların değişmesi ise siyasal toplumsallaşmayı da dönüştürmekte ve toplumda işlevselciliğin kabul ettiği anlamda düzenli bir girdi-çıkı ilişkisi yaşanmamaktadır (Akın 2009: 64). Sonuç olarak, bir siyasal sistemin sürekliliğini koruyabilmesi, toplumun kabul edebileceği bağlayıcı çıktıları üretebilmesi, dönüşüm sürecini işler biçimde tutabilmesine bağlıdır (Saybaşılı 1999: 46). Bu noktada işlevselci yaklaşım, bireyselliği iskalamakta, bireyleri sistem içi belli kalıplarla ele almakta ve toplumun dinamik yanı olan çatışmaları ve değişimleri göz ardı etmektedir.

1.6.3. Çatışmacı Yaklaşım

Çatışmacı yaklaşım bireyin olgunlaşmasını salt çocukluk dönemine ve o dönemi de bilinçaltı alanına indirgediği için psikanalitik yaklaşımı, siyasal toplumsallaşmayı bireyin iradesinin yok edildiği, çevre olgularının dikkate alınmadığı ve bireysel, toplumsal ve siyasal değişim aktörlerinin önemsenmediği bir tutuculukla analiz ettiği için işlevselci yaklaşımı reddeder (Çetin 2003: 51). Çatışmacı yaklaşımın bu reddettiği yaklaşımlara bir tepki olarak doğduğunu söylemek yanlış olmaz.

Çatışmacı yaklaşım, hem toplumsal farklılıkların hem de siyasal talep farklılaşmasının ürünü olarak siyasal toplumsallaşmanın da bu farklılıklar arası çatışmaya yol açacağını savunmaktadır. Birey içerisinde bulunduğu ekonomik sınıfın, toplumsal statü grubunun, etnik ve dinsel yapının ve ideolojik çevre

unsurlarının etkisiyle, kurulu yapının düzenliliği içerisinde adapte olmak istemez. İçerisinde bulunduğu bu etkileşim unsurlarının katkısıyla farklı oluşumlara karşı çatışmacı bir tutum izleyebilir. İşlevselci yaklaşımın öngördüğü uyumluluğun tam zıddına, kurulu düzenin değer ve ilkelerini benimsemeyerek onlara karşı davranışlar geliştirebilir ama bu davranışlar onun siyasal olarak toplumsallaşmasına ve siyasal ve toplumsal yapıdan taleplerini aktif olarak savunmasına yol açarak çatışma içerisinde bir uzlaşma geleneğini kabul etmesine neden olabilir (Çetin 2003: 51). Çatışmacı yaklaşım, siyasal sistemde denge ve süreklilik yerine değişime, sınıfsal farklılaşmaların doğurduğu siyasal toplumsallaşmanın farklı görünümüne önem vermektedir (Alkan 1979: 17).

Çatışmacı yaklaşımı kendi içerisinde gruplandırmak mümkündür. Bunlar: siyasal değişim ve çatışma olgusunu ekonomik sınıflar arası mücadele problemi olarak gören sınıflar çatışması (Marksizm); seçkinlerin iktidar mücadelesinin toplumsal ilişkilere ve siyasete yön verdiğini savunan seçkinler çatışması (Elitizm); siyasal davranışları, siyasal katılımı, iktidarın ilişkilerini ve dağılımını çok sayıda merkezler arasındaki mücadeleye indirgeyen gruplar çatışması (Plüralizm) (Çetin 2003: 52-60) olarak sıralamak mümkündür.

Çatışmacı yaklaşım, her ne kadar çatışmalarla beslenmekte olsa da uzlaşma faktörünü de içinde barındırmaktadır. Bireylerin siyasal sisteme dair kabulleri ve retleri, bunlara yönelik tutum ve davranışları siyasal toplumsallaşmalarının hem sonucu hem de nedeni olmaktadır.

1.7. Siyasal Toplumsallaşma Araçları

Birey, siyasal kültür karşısında takındığı tavır ve sergilediği davranışlarla mevcut toplumsal kimliğinin yanında bir de siyasi kimlik geliştirmektedir. Bireyin siyasal insan olma sürecinde etkisi göz ardı edilemeyecek olan araçlar vardır. Toplumsallaşma üzerine çalışan sosyal bilimcilerin üzerinde uzlaştığı beş temel toplumsallaşma aracı vardır. Bunları, birincil ilişkiler çerçevesinde etkili olan aile ve arkadaş grubu ve çevre; ikincil ilişkiler çerçevesinde etkili olan okul ve kitle iletişim araçları ve sosyal medya olarak sayılabilir. Toplumsallaşmada genel çerçevenin birincil gruplarca ve özellikle de aile tarafından oluşturulduğu söylenebilir. “İkincil

gruplar” çevresine giren okul, kitle iletişim araçları, bu genel çerçevenin içini doldurup biçimlendirmektedirler (Kışlalı 1994: 104).

Siyasal toplumsallaşma araçları kişinin “siyasal çevre”sini oluşturmaktadır. Siyasal çevre kişinin siyasallaşmasının en önemli yönlerinden birisini, “siyasal bilgi”yi öğrendiği, başkalarıyla paylaştığı bir ortama karşılık gelmektedir (Akın 2009: 92). Bu bilgiler ve paylaşımlar ise yaşadığı dünyaya baktığı pencerelerdir. Siyasal toplumsallaşma araçları bireyin çevresini algılamasında ve siyasal sisteme bakış açısının şekillenmesinde önemli bir konuma sahiptir.

1.7.1. Aile

Birey doğduğunda ilk etkileşime geçtiği kişiler olan anne ve baba, çocuğun yetişmesinde en yakında bulunan aile fertleri, sadece duygusal yönden değil, toplumsal roller ve kişiliğin temel özelliklerinin kişide yerleşmesi açısından da merkezi bir konumda bulunmaktadır (Akın 2009: 98). Birey dünyaya geldiğinde, öncelikle toplumun en küçük birimi olan ailenin bir üyesi olmaktadır. Aile, çocukluk döneminin tek bilgi kaynağıdır ve bireyle kuvvetli duygusal bağlara sahiptir (Akay 2006: 45). Bu açıdan siyasal toplumsallaşmanın temellerinin atıldığı önemli bir toplumsal yapıdır.

Hyman, bireylerin siyasal tutumlarını yaşantılarının çok erken bir döneminde ve bir bütün olarak öğrendiğini, sonradan da bu tutumlara sadık kaldıklarını belirtmiştir (Duvarger 2004: 102). Bu bağlamda siyasal toplumsallaşmanın asıl biçiminin aile tarafından verildiği görülür. Toplumsallaşan çocuk için en önemli rol modelleri anne ve babadır. Gerard Mendel’e göre çocuk kendi benliğini kazanmadan önce ilkin ananın, peşi sıra da babanın egemen olduğu birtakım simgelerin etkisi altındadır (Duvarger 2004: 99). Aile doğası gereği tutucudur; çünkü ana-baba, çocuklarına, kendi ana-babalarından aldıkları kültürü iletme eğilimindedirler (Tezcan 1995: 44). Toplumun devamlılığının garantisi olan kuşaklar arası kültür aktarımının en önemli bölümü aile içersinde gerçekleşmektedir.

Toplumsallaşma sürecinin aile içindeki işleyişinin oldukça özel bir önemi vardır. Çocuğun ilk ödülleri, cezaları, ilk düşleri, ilk davranış biçimleri ailede oluşur. Bütün bunlar kişilik yapısının gelişmesine etki eden faktörlerdir (Elkin 1995: 71).

Bireyin anne ve babası ile kurduğu ilişkiler ileriki yıllarda da kişiliğinin biçimlenmesinde önemlilik arz etmektedir.

Birey, ailesel ilişkiler yoluyla aile içindeki otoritelerin farkına varmaktadır. Bodin, ailedeki baba otoritesi ile devletteki egemen otoriteyi birbiriyle özdeşleştirmiş ve iktidarın, doğal ve tartışılmaz olduğunu savunmuştur. Bodin, devletin de tıpkı aile gibi bir iktidar ilişkisi olduğunu, ahlaki normları ve ödev bilincinin var olduğunu bu benzetme ile açıklamaktadır. Aile içerisinde çocuğa anlatılan masallar, hikâyeler, ezberletilen marşlar, şarkılar, kahramanlar, çocuğun ileriki yıllarında oldukça etki etmektedir (Çetin 2003: 73). Ailede tanıdığı otorite siyasal olmasa da bu çerçevedeki iktidar ilişkisini daha sonra siyasal alana aktarması mümkündür (Dursun 2002: 220). Toplumsal ilişkilerde görülen belli başlı otorite, iktidar, yöneten ve yönetilen ilişkileri toplumun en küçük nüvesi olan aile içi ilişkilerde de mevcuttur.

Demokratik toplumlarda ve totaliter sistemlerde ailenin rolü farklılaşmaktadır. Birincisinde aile alanı, özel alan olduğu için ilişkilere müdahale edilmezken; ikincisinde çocuğa öğretilen antlar, marşlar, izci okulları, yaz kampları, aile içi eğitim gibi etkinliklerle çocuğun siyasal sisteme olan bağlılığı artırılmaya çalışılmaktadır. Aileler de tıpkı siyasal sistem tipleri gibi birbirinden farklılaşmaktadır. Nasıl siyasal sistemler liberalizm, sosyalizm, faşizm, totaliterizm, demokrasi gibi ayrımlaşıyorsa, aileler de böyledir. Aile içerisinde sistemli bir düşünce ve davranış örgüsü vardır ve birey bu örgünün içerisinde gelişerek toplumsallaşmaktadır (Çetin 2003: 73). Aile, sahip olduğu tüm değerleri yeni bireye aktararak kendi devamlılığını dolayısıyla toplumun devamlılığını sağlamaktadır.

Çocuğun aileden öğrendikleri kişiliğinde oluşan farklı olgularla kendini gösterebilir. Otoritecilik bu türden olguya iyi bir örnektir. Otoriter kişiliği olanlar kendilerinden üst durumda olanlara itaat edilmesi, onların eleştirilmemesi; alt durumda olanların ise söz dinlemesi, emirlere karşı koymaması gerektiği gibi düşüncelere yatkınlık gösterirler. Çocuk yetiştirme yöntemi, bu şekilde otoriter kişiliğin oluşmasına yol açar ki, bu da siyasal rekabetten rahatsız olmak, hiyerarşik düzene bağlı olmak, toplumda herkesin belli bir yeri olduğunu düşünmek gibi siyasal değer yargısı ve tutumları içerir (Turan 1986: 56). Eğer aile içinde otoriter, disiplinli ve hiyerarşik ilişki biçimi egemense, çocuğun kendini gerçekleştirme zorlaşacak; çocuk siyasal alanda da korkak, itaatkâr, uyumlu bir birey olacak ve eline geçirdiği

iktidar gücünü kullanırken kendisi de otoriter ve baskıcı bir kişilik sergileyecektir (Çetin 2003: 74). Bazı düşünürler otoriter siyasal düzenlerin gelişmesi ile çocuğun ailede karar alma sürecine katılımına izin vermemesi arasında yakın bir ilişki görmektedirler (Çuhadar 2006: 45). Ancak çocuğun kendini özgürce ifade ettiği, uzlaşma ve dayanışma içinde büyüdüğü bir aile ortamı varsa çocuk demokratik, katılımcı ve başkalarının görüş ve davranışlarına hoşgörü ile yaklaşan bir birey olacaktır (Çetin 2003: 74). Aile, çocuğa aile içi somut ilişkilerle belli karar verme dolayısıyla katılma kalıplarını da aktarmaktadır (Uysal 1984: 83). Ailenin değer örüntüleri içerisinde şekillenen tutum ve davranışlar siyasal hayata aynı özellikleri göstererek paralel biçimde yansımaktadır.

Siyasal seçkinler üzerinde yapılan araştırmalar göstermektedir ki, bu insanlar siyasetle daha yakından ilgilenen ailelerden gelmektedirler (Turan 1986: 56). Bazı araştırmalara göre çocukların siyasal toplumsallaşmasında ailenin en doğrudan ve büyük başarıyla aktarabildiği görüş siyasal partilerle ilgili olanıdır. Ailede, ana-baba-çocuk arasında siyasal görüş alışverişinde bulunulması, çocukların küçük yaşta siyasal parti seçmeleri sonucunu doğurduğu gibi seçtikleri partinin ana babalarının partisi olma olasılığını da çok arttırmaktadır (Alkan, Ergil 1980: 46). Çocukların, ailenin tuttuğu siyasi partiyi benimseyip benimsemeyeceği çok sayıda değişkene bağlıdır. Örneğin, anne ve babanın siyasal tercihinin aynı olması, çocukların da aynı partiye yönelme olasılığını arttırmaktadır (Turan 1986: 56). Genel anlamda ideolojik bir görüşe bağlı olarak yapılan parti tercihleri, çocukluk döneminde ailenin etkisiyle oluşmaktadır.

Bireyin çocukluk döneminde siyasal toplumsallaşması üzerinde etkili olan bir diğer faktör ailenin eğitim düzeyiyle ilgili olarak öğretmendir. Yapılan araştırmalarda görülmektedir ki ailedeki eğitim düzeyi yükseldikçe öğretmenin siyasal toplumsallaşmadaki ağırlığı azalmaktadır. Bu nedenle, gelişmiş ülkelerde ya da varlıklı sınıflarda öğretmenin toplumsallaşmadaki etkisi azalırken, geri kalmış ülkelerde ve eğitim düzeyinin düşük olduğu yoksul aile çocuklarından oluşan sınıflarda öğretmenin toplumsallaşmadaki etkisi artmaktadır (Kışlalı 1994: 104). Ayrıca bireylerin eğitim düzeyi ve toplumsal statüleri yükseldikçe aile içindeki kararlara katılma oranları, siyasal katılım eğilimleri ve siyasal etkinlik duyguları da yükselmektedir (Çuhadar 2006: 45). Bireyin hayatındaki eğitim seviyesi yüksek

kişiler ve bireyin sahip olduğu eğitim seviyesi siyasal toplumsallaşmayı doğrudan etkilemektedir.

Aile, siyasal araçlar tarafından denetlenmesi en zor olan kurum olması nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir. Ayrıca ailede gerçekleşen siyasal toplumsallaşma kimi zaman bilinçli olarak doğrudan, kimi zaman da farkında olmadan dolaylı olarak meydana gelmektedir. Doğrudan etkilenmede ailenin çocuğa siyasal değerleri, ahlaki normları, inançları, kuralları bilerek ve etkin bir şekilde öğretmesi söz konusudur. Dolaylı etkilenmede ise çocuk, aile içindeki ilişkileri, otoriteyi, normları gözlemleyerek öğrenme yoluyla davranış sergileme içerisine girmektedir. Birincisinde bilinçli bir eğitim söz konusu iken; ikincisinde çocuğun kendiliğinden öğrenimi ve alışkanlıklar kazanması öne çıkmaktadır (Çetin 2003: 72). Çocuğun yetişkinleri kendine model olarak alması ve taklitler yapması da dolaylı etkilenme olarak değerlendirilir.

Yaş ilerledikçe ailenin birey üzerindeki etkisi azalmaktadır (Dursun 2002: 221). Bu noktada bireyin arkadaş grupları ve çevresindeki kişiler hayatında önemli bir konuma sahip olarak bireyin siyasal toplumsallaşmasında etkili faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.7.2. Arkadaş Grupları ve Çevre

Kişinin hayatı boyunca siyasal nitelikte bilgi edineceği, tutumları için ipucu arayacağı bir kaynak da hemşerilik, okul arkadaşlığı, iş arkadaşlığı dernek üyeliği ve mesleği aracılığıyla ilişkide bulunacağı gruplardır (Turan 1986: 59).

Günlük konuşmada kullanılan “grup” sözcüğü en genel anlamda “çoğul olmayı” belirler. Bir kalabalığın grup olabilmesi için ortak amaçlar, ortak normlar, kendilerini bir grup gibi hissetmeleri gibi koşullar öne sürülmüştür. Grup, etkileşim halinde olan birden fazla insan anlamını taşımaktadır (Kağıtçıbaşı 1979: 200). Birden fazla insanın bir araya gelmesi ortak değer ve normlar etrafında bir grup kültürü oluşumuna neden olmaktadır. Bu bağlamda bireyin ailesinden getirdiği kültür ile dahil olduğu grup kültürü arasındaki farklılıklar ve benzerlikler önem kazanmaktadır. Grup, üyelerinde tutum değişikliğini arttırabilir de engelleyebilir de, şöyle ki, eğer bu tutum değişimi grup normu doğrultusunda, grup bunu arttırıcı rol oynamakta; eğer grup normuna ters düşüyorsa, grup bu tutum değişimini engelleyici rol

oyunmaktadır (Kağıtçıbaşı 1979: 206). Bireyin sahip olduğu kültür ile grup kültürü uyum sağlayamadığında birey ikisi arasında tercih yapma zorunda kalabilir. Bu ikilem grup üyeliğini zor bir sürece sokar.

Bireyin yaşının ilerlemesiyle aile dışında insanlarla olan etkileşimi artmaktadır. Özellikle gençlik döneminin başlamasıyla birey üzerindeki aile etkisi azalmaktadır. Bu dönemde birey, ailesi dışında arkadaş grubuyla samimi ve duygusal ilişki bağları kurduğu için arkadaş grubu bireyin siyasallaşmasında önemli bir etken olmaktadır (Tekin 2009: 19). Çocuk ailede edindiği “biz” duygusunun yanına ailede geliştirdiği bilgi ve tecrübeler ışığında yeni bir “biz” olgusunu arkadaş çevresiyle edinir. Ailedeki duygusal ilişkiler, arkadaş grubu aracılığıyla rasyonel ilişki biçimlerine dönüşür. Arkadaş grubu, küçük bir örgüt gibidir; elebaşı, tabiler, istişareler, kararlar, eylemler bu örgüt içinde belirginleşir. Çocuğun, liderlik veya itaat yönündeki yetenekleri ve yetkinlikleri bu alanda ortaya çıkar. Grup bilinci, birlikte karar alma ve davranış geliştirme kültürü bu örgüt iklimi içerisinde gelişir. Çocuğun paylaşımcılığı, ihtirası, kavgacılığı, dayanışma anlayışı en iyi bu iklim içerisinde gözlemlenebilir (Çetin 2003: 78). Aileden temelini aldığı değer, tutum ve davranışlar arkadaş grubu içerisinde güçlenerek ya da zayıflayıp yerini yeni değer, tutum ve davranışlara bırakarak kişilik gelişiminde etkili olmaktadır.

Aile kültürü ve arkadaş grubu kültürü arasında bir uyum varsa bireyin siyasal toplumsallaşması daha kolay ve dengeli bir geçişe imkân vermekte; yok eğer iki kültür arasında ciddi çatışmalar olursa çocuğun kimlik ve kişilik kazanım süreci olumsuz bir boyut kazanmaktadır. İki kültür arasında tercihe zorlanan çocuğun siyasal toplumsallaşma süreci yavaşlayarak çatışmacı bir yapıya bürünmektedir (Çetin 2003: 78). Bu olumsuz süreç bireyi yabancılaşma olgusuna kadar götürmektedir.

Siyasi konular aileye göre arkadaş grupları arasında daha fazla konuşulmaktadır. Özellikle aile yapısının otoriter olduğu durumlarda, arkadaş grubunun etkisi kendisini daha kolaylıkla duyurabilmektedir. Emekçi sınıflardan gelen çocuklar, eğer daha varlıklı kimselerin çocuklarıyla aynı gruplara girmişlerse genellikle öbürlerinin değerlerini benimseme yolunda bir eğilim doğmaktadır (Kışlalı 1994: 104). Bireylerin eğilimlerinin farklılaşmasını tek bir değişkene bağlamak

mümkün görünmeyip bu noktada çeşitli değişkenlerin varlığını göz ardı etmemek gerekmektedir.

Bireyin kişiliğini geliştirmesinde, gelişim ödevlerini yerine getirmesinde etkili olan ve onu yönlendiren, zorlayan durumlar, kurumlar, değerler ve gelişmeler “Çevre” başlığı altında toplanabilir (Şener 1991: 44). Arkadaşlık grupları, sadece toplumsallaşmanın insanı yoğun olarak şekillendirdiği çocukluk ve gençlik yıllarını değil, aynı zamanda yetişkinlik dönemlerini de bütünüyle içine alan, hayatın her aşamasında insan hayatını etkileyen toplumsallaşma araçlarıdır (Akın 2009: 110). Yetişkinlik döneminde hemşerilik, meslek arkadaşları, dernekler, sendikalar, siyasi örgütler gibi farklı gruplar bireyin hayatında etkinliklerini arttırmaktadırlar.

Siyasal örgütler doğrudan veya dolaylı yoldan üyelerine bazı siyasi inanç, tutum ve değerleri benimsetmeye çalışmaktadırlar. Siyasal amacı olmayan dernek ve örgütler de bireyin kendisini geliştirmesi için eğitim alanı oluşturmaktadırlar. Üyelerinin siyasi ortamlarda da kullanabilecekleri bazı bilgi ve becerileri örneğin topluma hitap edebilmek, aday olmak, seçim kazanmak için kampanya faaliyetlerinde çalışmak, üye sayısını artırıcı faaliyetlerde bulunmak gibi yetenekleri bireye kazandırmaktadırlar. Örgüt üyeliği bireyin sadece siyasi tutumlarına etki etmekle yetinmeyip, bireyin bazı toplumsal, siyasi normların üyeleri tarafından benimsenmesini ve içselleştirilmesini sağlayan bir etkiye sahiptir (Tekin 2009: 20). Yetişkinlik dönemi toplumsallaşmanın belki de en önemli bölümü sosyal, siyasi, mesleki vb. gruplar içerisinde gerçekleşmektedir.

Arkadaşlık grubu, sadece siyasi tercihler üzerinden üretilen bir birlikteliğe karşılık gelmemektedir. Farklı siyasi düşüncelere sahip olan arkadaşların siyasi görüşleri dolayısıyla birbirlerini etkilemeleri ve hatta siyasi görüşlerinin değişmelerine sebep olmaları, siyasi toplumsallaşma açısından ele alınabilecek bir durumdur (Akın 2009: 111). Bireyin arkadaş gruplarını seçebilme özgürlüğü siyasi toplumsallaşmasının şeklini ve yönünü değiştirebilmesi bakımından önemlidir.

Arkadaşlık gruplarıyla beraber bireyin içinde yaşadığı çevrede etkinlik gösteren siyasi partiler, sendikalar, sivil toplum kuruluşları, öğrenci toplulukları ve birliklerinin yanı sıra insanların siyasi bilinçlenmelerinin oldukça yüksek bir seviyeye ulaştığı ve toplumsal birlikteliklerin sağlandığı savaşlar, kitlesel hareketler, toplumun belli bir kesimi ya da belli kesimlerce çıkartılan ayaklanmalar,

yöneticilerin belirlendiği seçimler, ekonomik krizler, bazı kanun değişiklikleri v.b. olaylar, siyasal toplumsallaşma sürecini etkilemektedir (Akın 2009: 117). Meydana gelen toplumsal hareketlerin bireyde bıraktığı izler, daha sonra sergileyeceği davranışları etkilemekte ve biçimlendirmektedir. Birçok faktörle beraber kişisel ve toplumsal tecrübeler de siyasal davranışların şekillenmesine kaynaklık etmektedir.

1.7.3. Okul ve Eğitim

Bireyin siyasal toplumsallaşmasının önemli bir kısmı, çok erken yaşlarda tanışılan ve hayatın büyük bir bölümünde etkili olan okul ve okulda verilen eğitimle gerçekleşmektedir. Okulda karşılaşılan her şey “Tanrı sözü gibi belleğimize basmakalıp yapıştırılarak harfler ve sözcükler, anlatılan şeyin kendisi haline gelmektedir” (Montaigne 1999: 42). Herkes aynı şekilde konuşup, düşünüp, olay ve olguları aynı boyutta algılayıp anlamlandırarak benzeşik kümeler oluşturmaktadır.

Ulus devletlerin modernleşme sürecinde tarih sahnesine çıkmaları ile birlikte, devlete ya da iktidara sadık vatandaşların yetiştirilmesi meselesi, en önemli siyasal meselelerden birisi olarak öne çıkmıştır. Okul, kimliğin oluşumunda etki açısından önemli ve ilk akla gelecek kurumlardan birisidir. Modernleşme dolayısıyla Batı Avrupa’da başlayan ve daha sonra bütün dünyayı da etkisi altına alan toplumsal dönüşümlerin en önemli temellerinden birisi eğitim düşüncesi ve okul olmuştur (Akın 2009: 100). Kilise’nin, egemen devletin ideolojik aygıtı rolünü günümüzde okul üzerine almıştır (Althusser 2006: 79). Günümüzde okul sistemi tarih boyunca güçlü kiliseler için geçerli olan üç işlevi yerine getirmektedir. Okul hem toplum mitinin kaynağı, hem bu mitin tezatlarının kurumsallaştırılması ve hem de mit ile gerçeklik arasında uyumsuzluğu tekrar üretecek ve gizleyecek olan ritüel mekanıdır (Illich 2009: 55). Okul, kültürü iletmek amacıyla kurulmuş bir kurumdur. Günümüzün batı toplumlarında okul daha çok, moda olan bir deyişle “üretim sisteminin yeniden üretilmesi” amacına yöneliktir (Duvarger 2004: 100-101). Foucault’un tespitleri bağlamında modernleşme tecrübesi, insanları eğitime, gözetim altında tutma ve bu yollarla da iktidar ilişkileri üzerinden “norm”lar oluşturarak toplumu disipline etme şeklinde de yorumlanabilir (Akın 2009: 102). Kontrol altına alınmış, istendik normlarla şekillendirilmiş halk kitlelerini idare ve sevk muhakkak ki daha kolaydır.

Sanayileşme ile birlikte meydana gelen sosyo-ekonomik değişimler neticesinde ihtiyaç duyulan niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi konusunda okullar önem kazanarak hızla yaygınlaşmıştır. Eğitimli bireylere duyulan ihtiyaç eğitim kurumlarının varlığını zorunlu kılmıştır. Daha sonraki süreçte ulus devletler yaygınlaşmaya başlayınca okullar beceri ve bilgi ediniminin dışında fonksiyonlara bürünmüştür. Toplumsallaşma süreciyle çocuklara toplumun egemen değerlerini vermeye başlamış; siyasal iktidarın bir aygıtı olarak siyasal toplumsallaşma üzerinde etkinlik göstermiştir.

Okul, öncelikle bir kontrol aracıdır. Foucault, sınıf içi düzen ve disiplinden bahsettikten sonra “ilk büyük disiplin işlemlerinden biri karmaşık, yararsız veya tehlikeli kalabalıkları düzenli çocuklar haline dönüştüren ‘canlı tablolar’ın oluşturulmasıdır... Çoğulu örgütlemek, onu kat etmek ve ona egemen olmak için kendine bir araç sağlamak söz konusudur; ona bir düzen dayatmak söz konusudur” (2006: 224-225) ifadeleriyle genç bireylerin gruplandırılarak düzenlenmesi, disipline edilmesi, bu bağlamda da kontrolünün kolaylaşmasına dikkat çekmektedir. “İnsanoğlunu çocukluk kategorisine ayırmakla onları bir okul öğretmenin otoritesine ebediyen boyun eğmeye mecbur etmiş oluyoruz” (Illich 2009: 45) ifadesindeki söz konusu öğretmen otoritesi ise devletin güç, yetki, bilgi ve kurallarının somut yansımasından başka bir şey değildir.

Eğitimin siyasal amaçlar için kullanılma yeteneği çok önceleri fark edilmiş olmasına karşılık planlı ve düzenli olarak eğitimin yaygın ve etkili bir biçimde siyasal sisteme destek kazandırmak amacıyla kullanılması on dokuzuncu yüzyılda gerçekleşmiştir. Tarihi süreç içinde Batı’da okulların kilise denetiminden devlet denetimine geçmesi sürecinde okullarda verilen itaat, hiyerarşi ve disiplin gibi temel ilkeler yoluyla çocuklardan sırasıyla Tanrı’ya, krala, imparatora ve cumhuriyetçi devlete itaat etmeleri istenmiştir. Okul, kilise ve devletin ideolojilerini en kolay ve etkili bir biçimde yerleştirdiği ve büyük umutların bağlandığı yerler olmuştur (Sitembölükbaşı 2001: 29). Modernleşme süreci ile birlikte okulda kilisenin otorite sembolü olan kürsü ve kürsünün sahibine (ya da kürsüye ve kürsüdekine) itaat etmesi gerekenlerin oturdukları sıralar aynı şekilde korunmuştur. Sadece mekândaki aktör ve öğretilen doğruların kaynak ve araçları değişmiştir. Kilisedeki rahibin yerini öğretmen almış, kutsal kitap ve diğer kutsal metinlerin yerini ise ders kitapları

almıştır (Akın 2009: 105). Bu süreçte değişmeyen tek şey disipline edilen çocuklar ve siyasal gücü bulunduranların bunu kendi çıkarları için kullanmasıdır.

Kurumsal bilgi bize, çocukların okula ihtiyaç duyduğunu ve çocukların öğrenme işini okulda başarabileceklerini söylemektedir; ancak bu kurumsal bilginin kendisi okul denen kurumun bir ürünüdür (Illich 2009: 44). Okul, mevcut bilgiyi kullanmakta ve yeniden ürettiği bilgiyle de devamlılığını sağlamayı amaçlamaktadır. “Eğitim şart” diskuruyla bireyleri eğitime misyonunu üstlenmektedir. Eğitime ve öğretilmeye alışan, hatta öğretimi kendi var oluş sebebi sayan bir kişi emniyetini zorunlu eğitimde aramaktadır (Illich 2009: 57). Modern devletler da vatandaşlarına eğitim vermeyi bir borç bilerek bu görevi zevkle üstlenmektedir.

Devletin eğitim ve öğretime önem vermesinin, bunu zorunlu tutmasının, hatta zorunlu eğitim yıllarını uzatmasının başlıca amacı taze zihinlere siyasal iktidar ideolojisinin aşılacak istenmesidir. Kaosu kozmos yapan insan zekası, tecrübelerini ideolojilerinde sergilemiş; ideolojiler siyaset dünyasının haritaları olmuştur (Meriç 2009: 95). İdeolojiyi, “belirli bir toplumu korumak, değiştirmek ya da yıkmak üzere girişilen bir eyleme mesnet teşkil eden bir açıklama sistemi” (Duvarger 2004: 17); “toplumda benzer koşulları paylaşanların, bu koşullardan doğan ortak gereksinmelerini karşılayan, kendi içinde tutarlı inanç sistemleri” (Kışlalı 94: 102); “bireyin kendisini tanımladığı ve ‘dünya görüşü’ olarak kabul ettiği değer ve ilkeler bütünü ve devletin bireye ve topluma dayattığı yaşam alanlarını ve davranış kalıplarını düzenlediği yaptırımlar topluluğu” (Çetin 2003: 104) olarak farklı şekillerde tanımlamak mümkündür. Devlet tarafından kullanılan en önemli siyasal toplumsallaşma aracı olan eğitimde ideolojinin önemi büyüktür. İdeolojinin gücü, siyasal iktidarın belirlediği tanımlar ve amaçlar çerçevesinde bireyi ve toplumu kurma ve ona bir üst kimlik verme konusundaki etkinliğinden kaynaklanmaktadır (Çetin 2003: 106). Çocukluk dönemlerinden itibaren, bir grubun tüm üyelerine sözcüklerin sadece belli anlamlar taşıyabileceği, fikirlerin oluşumunun da sadece belli biçimlerde yer bulabileceği fikri verildiği sürece, bu toplumda birbirinden uzaklaşan düşünsel süreçler var olamaz (Mannheim 2004: 35). Birbiriyle benzer düşünceler, benzerlikler çerçevesinde birlikteliklerin, gruplaşmaların kapısını açmaktadır. Birbirine benzer kimliler oluşmakta ve bunları aynı amaç etrafında harekete geçirmek kolaylaşmaktadır.

İdeolojiler, siyasal iktidara her zaman bireysel yaşam alanlarına ve topluma müdahale hakkını ve imkânını sunduğu için güçlü bir siyasal toplumsallaşma sürecinde önemi büyüktür. Otoriter ve totaliter iktidarlar, kendi yaşam standartlarını, değer ve ilkelerini, siyasal kültür çerçevelmelerini ideolojiler aracılığıyla topluma yayar. Bu ideolojik çerçeve aynı zamanda toplumsal ve siyasal eylemlerin de meşruiyet çerçevesini oluşturur. Bu anlamda ideolojiler, devletin sistemi, kontrol mekanizması olarak işlev görür ve toplumda hangi düşüncenin ve eylemin meşruiyet sınırları içerisinde olduğuna karar verir. Siyasal toplumsallaştırmanın en önemli unsurlarından biri olan, siyasal iktidarın eylemlerini meşru kılmak, hayatı tanımlamak ve bu tanımlı hayatı bireylere haklı olarak göstermek amacı, ideoloji ile gerçekleştirilir (Çetin 2003: 106).

İdeoloji, siyasal kültürün tüm simge, sembol ve ritüellerini kullanarak siyasal iktidarın değer ve ilkelerini, hakim kültürün normlarını gizleyerek tartışılmaz ve itiraz edilmez bir boyuta taşır. İdeoloji ile siyasal kültür normları, dogmatik inançlara, köklü ve zorunlu kabullere, mutlak gerçekliklere ve değişmez ilkelere yükseltilir. İdeolojilerin toplumun siyasal iktidara itaatini sağlanması için bireylere düşünsel ve davranışsal normlar dünyası sunması ise başka bir araçsallığıdır (Çetin 2003: 107). İdeolojilerin içselleştirilmesiyle her birey, siyasal iktidarın her politik söylem ve hareketini haklı görerek kabullenmekte; aksi yöndeki oluşumlara karşı tavır takınmaktadır.

Okul, tüm toplumsal sınıfların çocuklarını anaokulundan başlayarak alır ve yeni ya da eski yöntemlerle çocuğun etkiye en açık olduğu yıllar boyunca, devletin aile ideolojik aygıtı ile öğrenimsel ideolojik aygıtı arasında sıkıştığı yıllar boyunca, egemen ideolojiyle kaplanmış becerileri ya da sadece katıksız egemen ideolojiyi çocukların kafasına yerleştirmektedir (Althusser 2006: 76). Bunu, eğitimi “milli”leştirerek toplum bazında yapmaktadır. Milli eğitim ideolojisinin, öğrencileri yoğurma, kendi normlarına göre toplumsallaştırma konusunda neredeyse bir tekele sahip olduğu görülmektedir (Kaplan 2011: 397). Gelişmiş bir kentteki öğrenciyle, gelişmemiş ücra bir yerleşim yerinde okuyan öğrenci aynı eğitime, bilhassa aynı ideolojik eğitime tabii tutulmaktadır. Milli eğitim ülkenin her yerinde aynı müfredatla devam etmekte, bireylere aynı tarihi, sosyal ve siyasal bilgiler verilerek kimlik oluşturması için alt yapı sunulmaktadır.

Siyasal sistemler, yönettikleri toplum üyelerine bazı tutumlar, değer yargıları ve davranış kuralları aktarmaya, öğretmeye çalıştığından eğitimin temel müfredatını kendileri belirlemektedir. Müfredatın ana çatısını ise o sistemin ideolojik yapısı oluşturmaktadır. Eğitim sistemi, bilinçli bir siyasal kültür aktarımı içerir. Eğitim aracılığıyla devlet, tüm halkın düşünce ve değer yargılarının bir “eritme potası” içinde kaynaştırılıp bütünleştirilmesini gerçekleştirme amacına yönelir. Bu yüzden devlet, eğitimin tüm aşamalarında kendi ideolojik ilkelerini dayatır (Çetin 2003: 110).

Eğitimin siyasal toplumsallaşma alanında bu denli etkin ve yoğun olmasının en önemli boyutu, bilgi ve bilim tekelinin siyasal iktidar tarafından üretilip kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bilgi ve bilim üretme tekelinin siyasal iktidarın kontrolünde olması, toplumu bu güce bağlı ve bağımlı kılmaktadır. Toplumsal kültürün, siyasal kültüre bağlı ve bağımlı olma derecesi, ona muhtaç olma derecesi ne kadar artarsa siyasal iktidarın meşruluğu da o kadar artacaktır (Çetin 2003: 114). Günümüzde bireylerin bir geleceğe sahip olmasının yolu eğimden geçmektedir. Toplumdaki sosyal sınıf hareketliliğini eğitim mümkün kılmaktadır. Bu da bireylerin eğitime ilgisini ve katılımını arttırmaktadır.

Okullar toplumsallaşmaya hem bilgisel, hem duygusal açıdan katkıda bulunmaktadır. Örneğin, ilkokula giden bir çocuk vatan sevgisi ve ulusu için canını vermesi gibi inançlarla donatılırken, bir yandan da ülkesinde yasaların Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapıldığını, milletvekillerini vatandaşların seçtiğini, yürütme işlevinin cumhurbaşkanı tarafından ifa edildiğini öğrenir. Siyasal sistemlerin çoğu eğitim sistemi aracılığı ile özellikle de tarih, coğrafya ve anadil eğitimi yoluyla genç nesli kendi sisteminin devamını sağlamak için sadık bir insan olarak yetiştirmeyi hedefler (Türkkahraman 2000: 33). Bu noktada siyasal öğretilere ile yurttaşlık eğitimini birbirinden ayırmak gerekir. “Siyasal öğretilere, belli bir rejimi benimsetme ve meşru gösterme amacıyla siyasal ideolojinin ve ulusa bağlılığın aşılmasıdır. Yurttaşlık eğitimi ise iyi bir yurttaşın mensup olduğu ulusun siyasal yaşamına nasıl katılacağına ağırlık vermek ve öğrenciyi, bağlılığın varsayıldığı ulusla tanıştırmaktır” (Kaplan 2011: 392). Birincisi bireyleri istenilen kıvamda ve biçimde yetiştirmeyi, ikincisi ise bilinçli, algıları açık özgür siyasal insan yetiştirmeyi anlatmaktadır.

Okulun birey üzerindeki etkilerini dörde ayırmak mümkündür. Birincisi toplumda egemen olan sınıfların ideolojisini en etkili biçimde benimsetilmesi işlevidir. İkincisi, eğitim düzeyi yükseldikçe, bireyin otoriterlik eğilimi azalır. Eğitim alan kişiler almayanlara göre daha hoşgörülü olur. Üçüncüsü, bireyin eğitim seviyesi yükseldikçe siyasal konulardaki bilgileri ve siyasal konulara ilgileri artar. Kendilerinin siyasal yönden daha etkin olabileceklerine ilişkin inançları artar. Dördüncüsü ise, okul eğitim kurumu olduğu için gençler siyasal bilgilerinin çoğunu dolaylı veya dolaysız eğitimleri sırasında öğrenirler (Alkan 1979: 86-98).

Sitembölükbaşı'na göre okula gitmeyenler okula gidenlere göre; köyde yaşayıp da eğitim fırsatından önemli ölçüde mahrum olanlar şehirde yaşayanlara göre daha az oranda rejimin sembollerini benimsemektedirler. Hatta okulda geçirilen yılların sayısı bile bu yönde belirleyici olabilmektedir. Daha uzun yıllar okula gidenler daha az okula gidenlere göre daha çok rejimin değerleriyle bütünleşmektedirler. Buna karşılık rejimin meşruiyet simgelerinin zayıf kaldığı bölgeler ise genellikle formel eğitim imkanlarının ulaşamadığı veya çok az ulaştığı yerler olmaktadır (2001: 30). Siyasal iktidarların zorunlu eğitimin gün içindeki ve bireyin hayatındaki süresini uzatmaları bu anlamda oldukça manidardır.

Eğitimli kimseler siyasal konularda daha çok ilgili ve bilgili, siyasal olayları daha çok izlemekte, onları daha çok konuşmakta, resmi organların birey üzerindeki etkisinden daha çok haberdar ve kendisinin onları daha çok etkileyebileceğine inanmaktadır. Eğitim, siyasal hayata hazır insan tipi ortaya çıkarmakta; ancak bu insan tipinin siyasal davranışını ve ideolojisini kendi başına tayin etmemektedir (Sitembölükbaşı 2001: 36). Bunun nedeni ise insanın tek yönlü bir canlı olmayıp, hayatının farklı ve karmaşık bileşenlerden meydana gelmesidir.

Eğitim düzeyine bağlı olarak ortaya çıkan siyasal katılma biçimleri içinde açık oturumlar, gösteri yürüyüşleri, bildiriler daha çok yüksek okul öğrencilerinin yaptıkları faaliyetlerdir. Siyasal parti yöneticiliklerine de daha çok eğitim düzeyi yüksek olan kimseler egemendir (Sitembölükbaşı 2001: 37). Eğitim düzeyinin bireylerin siyasal hayata aktif katılım potansiyelini doğrudan etkilemektedir

Çocukluğun üretildiği okul sistemi modern bir fenomendir (Illich 2009: 43). Bireyler genç yaşta akransal sınıflandırmalara tabi tutularak “öğrenci” denen, işi gücü okumak olan bir kesim ortaya çıkarmıştır. Toplum içinde eğitim düzeyi yüksek

bireyler makbul görülmüş ve kişi beş yaşından on sekiz yaşına kadar öğrenciliğe hapsedilmiştir. Bu süreç ise kişiliğin, değer ve ilkelerin gelişip yerleştiği kritik yaş evrelerini kapsamaktadır. Bu noktada eğitim vasıtasıyla devlet, bilgiyi üreten ve öğreten olarak bireyin hayatında etkili bir yönlendirici olmaktadır. Özellikle “rejim sorunlarının duyarlılığa neden olduğu dönemlerde, bir ideoloji oluşumu olarak okul büyük bir önem kazanmaktadır” (Çuhadar 2006: 47). Her siyasal iktidar değişiminde eğitim tekrar ele alınmakta ve iktidarın isteği doğrultusunda tekrar biçimlendirilerek siyasal kültürün öğreticisi olması rolüyle önemli bir siyasal toplumsallaşma aracı olmaktadır.

1.7.4. Kitle İletişim Araçları

Yirminci ve yirmi birinci yüzyılda teknolojiye meydana gelen büyük ilerlemeler, özellikle iletişim sektöründe ciddi değişimlere neden olmuştur. Bireyler arası iletişim zaman içerisinde kitlesel bir hüviyete bürünmüş; bilgi ve haber akışı aynı anda milyonlarca insanı muhatap almıştır. Halka doğru oluşan bu bilgi ve haber akışı kitle iletişim araçları sayesinde mümkün olmaktadır.

Kitle iletişim araçları öncelikle, bilgiye ulaşımı kolaylaştırmakta ve bu ulaşım süresini kısaltmaktadır. Milyonlarca, hatta milyarlarca insan çok kısa bir süre içerisinde hem kendi ülkelerinde hem de dünyanın her hangi bir yerinde meydana gelen olaylar hakkında bilgi sahibi olabilmektedir. Bilgiye ulaşımın kolaylaşmasının yanında sunulan her türlü bilgi miktarındaki çeşitlilik ve artış günümüzde korkunç boyutlara varmıştır. Farklı kaynaklardan bilgi almak durumunda kalan, birey ya da halk aynı zamanda, farklı kaynakların "gerçeği" nasıl yorumladığı ile karşı karşıya kalmaktadır (Tokgöz 1982: 5). Birbirinden bağımsız çok geniş kitlelerin, kitlesel iletişim araçlarına açık olmaları, onların bilgi düzeylerini, tutum ve davranışlarını etkilemeye başlamıştır (Aziz 1982: 48). Kitle iletişim araçları siyasal toplumsallaşma alanında “medya” adıyla etkili olmaktadır. Medya yazılı, görsel ve sanal olmak üzere farklı şekillerde geniş alanda fonksiyonel etkinliğe sahiptir.

Medyanın, sosyal yapı üzerinde hâkim olabilecek toplumsal kabullerin ya da retlerin oluşumunda önemli güç olması, var olan toplumsal kabul ve retleri dönüştürebilecek gücü elinde bulundurması (Temel 2011: 1), iktidarla halk arasında aracı konumunda bulunması (Karaçor 2007: 90), bilginin yeniden anlamlandırılarak sunuluyor olması medyayı iktidar açısından vazgeçilmez kılmaktadır.

Etkin medya organlarından olan radyo ve televizyon ve özellikle son yıllarda önemi artan internet bireyin siyasal ilgi, siyasal bilgi ve siyasal katılma konusundaki düşüncelerini etkilemektedir. Bütün kitle iletişim araçlarındaki ortak nokta, insanların düşünceleri etkileyerek, belli bir senteze kavuşturmak ve ortak bir davranış biçimi kazandırmaktır (Özkalp 2005: 121). Hedef kitleye, belli ideolojik kalıplarla şekillendirilmiş bilgiler sunulmakta, bilgilendirme yoluyla halk aydınlatılarak istenen kanaatlerin oluşması amaçlanmaktadır. Buna genel anlamda, kamuoyu oluşturmaktır.

En geniş anlamda halkta oluşan genel kanaat olan kamuoyu ve medya arasındaki ilişki “medya kamuoyunun sesi, kamuoyunun aynası ya da yansıtıcısı” ve “medya kamuoyunun düzenleyicisi, hatta yaratıcısı” şeklinde algılanmaktadır. Birincisi demokratik yönetimde; ikincisi ise baskıcı yönetimlerde görülmektedir. (Yüksel 2007: 575). Yönetim biçimlerinin halka bakış açısı, siyasal toplumsallaştırma yaklaşımlarına ve araçlarına da yansımaktadır. Bu bağlamda medya demokratik rejimlerde baskıcı rejimlere göre daha özgürdür.

Kitle iletişim araçlarının önemli bir işlevi de “gündem belirleme”dir. Gündem belirleme “bireylerin olayları ve bilgileri belirleme, algılama, teşhis etme ve adlandırmasına olanak sağlayan bir araç biçiminde ele alınan bir çerçeveleme, medyanın bir konunun anlaşılması zor bir seçimle bazı yönlerini seçerek, o konunun önemli kılınması ve böylece bir olgudaki bazı nedenlere dikkat çekilmesi” (Yüksel 2007: 581) anlamına gelmektedir. Kitle iletişim araçları sosyal gerçekleri ve sorunları bir önem sırası içinde izleyicilerine sunmaktadırlar (Özkalp 2005: 495). Haber olarak neyin, nasıl, hangi sırada verileceğini, insanlara “nasıl düşüneceğini” söylemektedir. Böylece medyanın “ne hakkında düşüneceğini” belirleme yönündeki geleneksel gündem belirlemesi, “ne düşüneceğini” ve “nasıl düşüneceğini” de belirleme yönünde yeni bir açılım sağlamaktadır (Yüksel 2007: 581). Medya vasıtasıyla insanlar üzerine düşünecekleri, konuşacakları, fikir yürütecekleri malzemeler elde etmektedir. Medyanın oluşturduğu hazır gündemleri alarak tüketmektedirler.

Gündem belirleme konusunda, Elisabeth Noelle Neumann tarafından açıklanan “suskunluk sarmalı”, kimi Türkçe kaynaklarda “sessizlik sarmalı” diye de adlandırılan durumla karşılaşılmaktadır. Bu yaklaşıma göre bireyler yaygın sandıkları görüşler karşısında toplumdan soyutlanma korkusuyla, kendi görüşlerini

söylemekten çekinmektedirler. Bununla beraber bireyler, toplumda baskın görüşe sahip olduklarını fark ettiklerinde kendi inançlarını söylemekte daha inançlı davranmaktadırlar. Baskın olan düşünceye sahip olanlar daha çok konuşmaya başlayınca, diğer bireyler suskun kalma eğilimi içine girmektedirler. Açıklanan görüşü hızla baskın duruma getiren eğilim sarmal şeklinde büyümektedir (Yüksel 2007: 576). Bir başka deyişle toplumda yaygın olan kabullerin ve kanaatlerin dışında bir görüşe sahip olan kesimin sessiz kalarak bir azınlık durumuna düşmesi ve oluşan kamuoyu karşısında kanaatlerini dile getirmemesi durumudur (Temel 2011: 22). Medya aracılığıyla hakim görüşün kamuoyu oluşturması sayıca çok ya da az olan gruba ait olabilir. Medyanın yanında yer aldığı görüş, sayıca az olanların görüşünü ortaya koyduğu takdirde topluma hakim olan görüş sayıca az olanlarınkini yansıtacaktır ve dolayısıyla çoğunlukta olan grup sessiz yığınları oluşturacaktır (Temel 2011: 23). Medya aracılığıyla öğrenilen baskın görüşün dışında kalan görüşlere sahip bireyler dışlanma korkusuyla sessizliğe gömülmektedirler. Kimi zaman ise dışlanmamak için gündemi takip ederek baskın görüşü benimsemektedirler.

Bu noktada, Ball-Rokeach ve De Fleur tarafından geliştirilen “bağımlılık modeli”ne değinmek gerekir. Bu modele göre bireyler toplumda neler olup bittiğini öğrenme ve buna göre kendilerine yön tayin etmede kitle iletişim araçlarına bağımlıdırlar. Model, bireylerin kendi toplumlarında ne olduğuna dair bilgilendirilmek, yönlendirilmek üzere kitle iletişim araçlarının enformasyon kaynaklarına olan bağımlılıklarının arttığını ileri sürmektedir (Aktaran, Temel 2011: 25). Günümüzde bilginin artan önemine binaen bilgi kaynaklarının önemi de artmaktadır. Bu da zahmetsizce ulaşılabilen kitle iletişim araçlarının önemini arttırmaktadır.

Kitle iletişim araçları üzerine yapılan araştırmalarda görülmüştür ki, kitle iletişim araçlarını daha çok takip edenler, siyasal yaşama daha çok katılmakta, ilgilenmekte ve siyasal yaşam hakkında tartışmalara girmektedir (Tekin 2009: 21). Kitle iletişim araçları tarafından yorumlanmış bilgiyle bilinçlenen bireylerin siyasal etkinlik duygusu yüksektir. Bireyler kitle iletişim araçlarını izlerken, okurken ve dinlerken kendi tutum, değer ve inançlarına uygun kitle iletişim araçlarını tercih ettiği için, kitle iletişim araçlarının, asıl, var olan eğilimi güçlendirme açısından etkili

oldukları görülmektedir (Kışlalı 1994: 105). Var olan siyasal tutum ve davranışlar daha çok pekiştirilerek, siyasal toplumsallaşma sürecindeki düşünsel değişiklikler stabilize edilmektedir.

Bunların yanı sıra, son yıllarda internetin öneminin ve etkinliğinin arttığı görülmektedir. Özellikle insanların iletişime geçerek gruplanmasını, örgütlenmesini kolaylaştırmakta; bireyler arası bilgi akışını, bu süreçle de bilginin toplumsal dolaşımını sağlamaktadır. Bilgi edinmede bireyler birbirlerine kaynaklık etmektedir. Farklı kanallar aracılığıyla sunulan bilgi farklı şekillerde yoğunluğundan, birey bilginin çeşitli hallerini görebilmekte ve bilgiyi kendine göre yorumlayabilmektedir. Kitle iletişim aracı üzerinden bireyler arası iletişim, etkileşim ve örgütlenmeyle siyasal toplumsallaşma yaşamaktadır.

1.7.5. Sosyal Medya

Son yıllarda Web teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin internetin önemini ve etkinliğini arttırdığı görülmektedir. Radyo, televizyon ve gazete gibi araçlar “eski medya” veya “kitle iletişim araçları” olarak adlandırılırken; internet, mobil telefon gibi araçlar “yeni medya/ sosyal medya” olarak adlandırılmaktadır (Çetin, Görüşük 2015:201-202). Web teknolojilerinin gelişmeye devam etmesiyle sosyal medya denilen farklı internet ortamları kullanılmaya ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Sosyal medya tanımlamalarına baktığımızda “insanların birbirleri ile etkileşimli iletişimlerini sağladığı çevrim içi platformlardır” (Metin 2016:225); “kişilerin topluluklar oluşturmalarına ya da mevcut toplulukların içerisine aktif katılımlarına imkân sağlayan, ortak kullanıma dayalı sosyal teknolojik araçlardır” (Dağıtmaç 2018: 641); geniş bir tanımlamayla “bireylerin internet üzerinden yer ve zaman sınırlaması olmaksızın fikirlerini ve görüşlerini belirtmelerine olanak sağlayan, internetin sunduğu multimedya özelliklerini sınırsız bir şekilde kullanım imkanı tanıyan, aynı zamanda başka bireyler ile karşılıklı görüş alışverişine ve paylaşımına dayalı bir interaktif ortamın varlığını hayata geçiren bir geniş tabanlı platform” (Bulunmaz 2011:29) olarak tanımlanmıştır. Sosyal medya iletişime farklı bir boyut kazandırmıştır. Tek yönlü bilgi akışı sağlayan kitle iletişim araçlarının aksine sosyal medyada çift yönlü bilgi akışı sağlanmaktadır. Bireyler arasında etkileşime uygun ortamlar sunarak çeşitli paylaşımlarla çalışmayı, etkin katılmayı, dönüt almayı-vermeyi sağlamaktadır (Yılmazsoy 2018:30). Sosyal medya, benzer ilgi alanlarına

sahip kişilerin karşılıklı etkileşimini kolaylaştırarak paylaşımlarını arttıran ve bireylere kişisel profillerini oluşturma imkanı sunarak iletişim kurmak istediği arkadaşlarının listesini oluşturma imkanı vermektedir (Ünal 2015:52). Sosyal medya, bilginin yayılma biçimini, bireylere ulaşma yöntemlerini ve süreçlerini değiştirerek insanlar arası iletişime farklı bir ivme kazandırmıştır. Öncelikle uzaklık engelini ortadan kaldırmıştır. Küresel bir iletişim ağına imkan vermektedir. Zaman sınırlaması yoktur. Geleneksel medyaya göre daha ucuzdur. Sosyal medya özellikle insanların iletişime geçerek gruplanmasını, örgütlenmesini kolaylaştırmakta; bireyler arası bilgi akışını, bu süreçle de bilginin toplumsal dolaşımını sağlamaktadır. Bilgi edinmede bireyler birbirlerine kaynaklık etmektedir. Farklı kanallar aracılığıyla sunulan bilgi farklı şekillerde yoğunluğundan, birey bilginin çeşitli hallerini görebilmekte ve bilgiyi kendine göre yorumlayabilmektedir.

2018 yılı itibari ile Türkiye’de internet kullanan bireylerin oranı %72 olmuştur (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27819>). “We are social” ve “Hootsuit” tarafından her yıl hazırlanan İnternet ve sosyal medya istatistikleri “Digital 2019 in Turkey” ismiyle yayınlanan rapora göre Nüfusun %72’sini oluşturan 59,36 milyon internet kullanıcısı; nüfusun %63’ünü oluşturan 52 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı; nüfusun %53’ünü oluşturan 44 milyon aktif mobil sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır (<https://dijilopedi.com/2019-turkiye-internet-kullanim-ve-sosyal-medya-istatistikleri/>). Türkiye’de 43 milyon Facebook kullanıcısı, 38 milyon Instagram kullanıcısı, 9 milyon Twitter kullanıcısı, 7,3 milyon LinkedIn kullanıcısı bulunmaktadır. Sosyal medya kullanıcılarının 3’te 1’inin 25-34 yaş aralığında olduğu görülmektedir (<https://dijilopedi.com/2019-turkiye-internet-kullanim-ve-sosyal-medya-istatistikleri/>). Sosyal medya kullanıcı sayısı her yıl artmaya devam etmektedir. En popüler sosyal medya çeşitleri şöyle sıralanabilir: sosyal ağ sitesi olarak Facebook, Twitter ve Instagram; video paylaşım sitesi olarak Youtube, Vimeo ve DailyMotion; fotoğraf paylaşımı için kullanılan Flickr ve Picasa; yer bildiri için kullanılan Swarm; iş yaşamı için kullanılan LinkedIn; aramalar için kullanılan Google, Yahoo, Yandex; kısa video paylaşımları sağlayan Vine, Scorpen bilindik olanlarıdır (Yılmazsoy 2018:35).

20. yüzyılın sonlarına kadar kitle iletişim araçları siyasi olaylarda hükümetlerin lehine hizmet vermiştir. 21. yüzyılın sonlarında web teknolojilerinde

meydana gelen ilerlemelerle kişiler sanal ortamlarda özgürlük alanları bulmuşlardır. 21. yüzyılın başlarında sosyal medya platformları insanlar arasında iletişim aracı olarak kurulmuştur. Yeni medya, yeni amaçlar doğrultusunda kişilerin isteklerini ya da tepkilerini bildirmek için yeni birleşme mecraları olmuştur (Acar 2018:92).

Sosyal medyanın zaman ve mekân sınırlaması olmadan kişiler arası bilgi akışını sağlaması dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen toplumsal, siyasal ve ekonomik olaylar karşısında kullanıcıların hızlı bir şekilde örgütlenmelerini sağlamaktadır. 2010 yılında Tunus'ta başlayıp nerdeyse tüm Arap coğrafyasına yayılan Arap Dünyası'nda önemli değişikliklere neden olduğu düşünülen "Arap Baharı" sosyal medyanın gücünü gösterdiği önemli olaylardan biridir. Özellikle Youtube başta olmak üzere Facebook ve Twitter, süreci hızlandıran ve sıcak tutan etkilere sahip olmuştur. Tunuslu bir gencin tartaklanıp tezgâhına el konulmasından sonra gencin kendini yakmaya çalışması ile protestolar başlamıştır. Gencin kendini yaktığı yerde toplanan insanların yaptığı eylemler videoya alınarak internette yayılmıştır. Bu gencin yaşamını yitirmesi ile protestoların dozu yükselmiş eylemlerin şiddeti artarak ülkenin dört bir yanında kendiliğinden gösteriler başlamıştır. Tunus Devlet Başkanı Zeynelabidin Bin Ali ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Olaylar başladıktan sonra sosyal medya, insanların tepkilerini aktarma ve örgütlenmesinde etkili olmuştur.

Özellikle Mısır devriminde sosyal medya gücünü iyiden iyiye göstermiştir. Yönetimden duyulan memnuniyetsizlik sonucu insanları Tahrir Meydanı'na davet eden video Facebook üzerinden paylaşılmış ve bu videonun diğer sosyal medya sitelerinden hızla yayılarak örgütlenmeyi kolaylaştırmıştır (Metin 2016:237-238). Mısır'daki bu protesto gösterileri neticesinde ordu yönetime el koyarak Hüsnü Mübarek dönemi sona ermiştir.

Sosyal eşitsizliği ve şirketlerin ABD yönetimi üzerindeki nüfuzunu protesto etmek için barışçıl olarak başlayan Wall Street'i İşgal Et hareketi Arap Baharı'ndan etkilenerek başlamıştır. Herhangi bir lidere ihtiyaç duymadan yatay olarak örgütlenen protestocular gerek örgütlenmelerinde gerekse sonrasındaki eylemlerinde sosyal medyayı aktif olarak kullanmışlardır. Yaklaşık iki yıl süren değişik mecralardaki protesto hareketinin haber akışı yoğun olarak Twitter üzerinden sağlanmıştır (Metin 2016: 240-241).

2013 yılına Taksim Meydanı'nın yayalaştırma projesi kapsamında Gezi Parkı'nın zarar görmesini engellemek amacıyla başlayan yerel gösteriler Türkiye geneline yayılarak hükümet karşıtı gösteri niteliğine bürünmüştür. Eylemler başladığı ilk zamanlarda genel olarak medyanın olayları haber olarak vermemesi eleştirilmiştir. Geleneksel medyadaki bu eksiklik sosyal medya yolu ile giderilmeye çalışılmıştır. Twitter yoluyla haberleşme sonucunda eylemlere katılan ve eylemlere destek veren kişi sayısı artmıştır (Metin 2016:242).

15 Temmuz 2016 Cuma akşamı gerçekleşen askeri darbe girişiminde Cumhurbaşkanı Erdoğan CNN Türk'e Facetime uygulamasıyla görüntülü olarak bağlanmış ve Türk milletinin sokaklara çıkıp ve örgütlenerek darbe girişiminin karşısında yer alması için sosyal medya üzerinden çağrıda bulunmuştur. Bu çağrı sonucunda halk, şehir meydanlarına çıkmış ve sosyal medya platformları aracılığıyla ülke geneline yayılmıştır. Bazı çalışmacılar (Sungur, 2017; TBMM, 2016; Tekbıyık, 2017; Kahveci, 2016) sosyal medya ağları aracılığı ile darbe girişiminin engellendiğini ve direniş faaliyetlerine katılmak için bu ağlardan organize olduklarını belirtmiştir (Acar 2018:136).

Sosyal medya siyasi eylemlerde ve toplumsal olaylarda yeni oluşumlar ve örgütlenmeler meydana getirmektedir. Ulaşılabilirliğinin kolay ve ekonomik olması, yer ve mekan sınırlaması olmaksızın bilginin hızlı yayılmasını sağlaması örgütlenmeleri kolaylaştırmaktadır. Bu örgütlenmelerle bireyler, siyasal sistem karşısında tepkilerini dile getirebilmekte, beraber hareket edebilmekte, sisteme karşı veya sistem yanında duruş sergileyebilmekte, siyasal sistemi etkileyebilmekte ve siyasal sistemi değiştirebilmektedir. Kısacası birey, sosyal medya aracılığıyla siyasal sistemle ilişki kurarak siyasal insan olmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER VE SAHA ARAŞTIRMASI BULGULARI

Bundan önceki bölümde araştırmaya dair kavramsal literatür taraması ve analizler yapılmıştır. Bu bölümde ise araştırmanın saha uygulamasına dair bilgiler verilip veriler sunulurken, hipotez testleri ışığında değerlendirmeler yapılacaktır.

2.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı

Günümüzde yaşanan değişimlerin odak noktasında gençler bulunmaktadır. Şimdinin gençleri, toplumda hazır bulunan kültürün içine yerleşerek, bu kültürü kabul ederek, işleyerek ve dönüştürerek toplumun bir sonraki üyesine sosyal, siyasal, ekonomik, dini, vb. farklı alanların girift halinden oluşan bir toplumsal sermaye bırakmaktadır. Bu birikimin ne kadar, nasıl ve ne şekilde değişerek devam edeceği veya devam edemeyeceği yeni üyelerin bu birikim karşısındaki tutum ve davranışlarıyla belirlenmektedir.

Toplumsal yapının önemli bir bileşeni olan siyasal sistem, varlığını devam ettirebilmek için kendisiyle uyumlu yeni üyelere ihtiyaç duymaktadır. Yeni üyelerin siyasal sisteme uyum sağlaması çocukluk yıllarıyla başlamakta ve siyasal toplumsallaşma adıyla ömür boyu devam etmektedir.

Bu araştırmada, siyasal toplumsallaşmanın gençlik yıllarındaki biçimi temel alınarak gençlerin siyasal toplumsallaşmasını etkileyen faktörler incelenmiştir.

Toplumların dinamik kesimini ve geleceğini oluşturan gençlerin yetiştirilmesi her daim önemli bir konu olmuştur. Siyasal sistem ve toplum da varlığını sorunsuz devam ettirebilmek adına bu konuya ayrıca önem vermektedir. Bu noktada gençlerin siyasal toplumsallaşmasında etkili olan faktörlerin neler olduğu belirlenerek bu faktörlerin etkin bir şekilde kullanılması önem arz etmektedir.

Bu araştırma, siyasal toplumsallaşma faktörleri ve bu faktörlerin diğer faktör ve aktörlerle olan ilişkisini ve Türkiye nüfusunda önemli bir yere sahip olan gençlerin siyasal toplumsallaşması sürecinin oluşum ve şekillenmesini Cumhuriyet

Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmayla anlayabilmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, gençlerin siyasal toplumsallaşmasını etkileyen faktörleri anlayabilmek adına Cumhuriyet Üniversitesi Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerine anket tekniği uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

2.2. Araştırmanın Teknikleri

Araştırma kavramsal ve uygulamalı olmak üzere iki bölümde oluşmaktadır. Birinci bölümde konuyla ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmış kültür, siyasal kültür, toplumsallaşma, siyasal toplumsallaşma kavramları ve siyasal toplumsallaşma kuramları irdelenmiştir. İkinci bölümde ise anket tekniği kullanılarak okunan fakülte, cinsiyet, ailenin aylık geliri, anne ve babanın eğitim düzeyi, aile yapısı, anne ve babanın siyasal parti üyeliği ve siyasi bilgi alma kanalları ile ilgili veri toplanan demografik özellikler ile siyasal toplumsallaşma araçları, siyasal ilgi, siyasal bilgi ve siyasal tercihler arasından anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmanın anket formu “Demografik Özellikler”, “Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Faktörler”, “Siyasal Etkinlikler”, “Siyasal İlgi” ve “Siyasal Bilgi” olmak üzere dört ölçekten oluşturulmuştur. Hazırlanan anket formuna 100 kişi üzerinde pilot uygulama yapılarak ölçeklerin faktör analizi ve güvenilirlik analizleri yapılmış, anket formunun güvenilirliğini düşüren sorular anket formundan çıkarılmıştır.

“Demografik Özellikler” ölçeğinde öğrencinin kendisi ve ailesi hakkında bilgiler toplanmış; “Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Faktörler” ölçeğinde öğrencinin siyasi görüşlerini etkileyebilecek bazı faktörler verilmiş ve bu faktörlerden etkilenme derecesine göre 1 (Hiç), 2 (Çok az), 3 (Kısmen), 4 (Çok), 5 (Çok fazla) olmak üzere puan vermesi istenmiş; “Siyasal İlgi” ve “Siyasal Etkinlikler” ölçeğinde bazı siyasi davranışlar verilerek öğrencinin bunlara “Evet” veya “Hayır” cevaplarını vermesi yoluyla bunları yapıp yapmadığına dair bilgiler toplanmış; “Siyasal Bilgi” ölçeğinde ise siyasal hayata dair altı tane soru sorularak siyasal bilgi düzeyine ait veriler elde edilmiştir.

Demografik özellikler genel olarak verilerin belirli bir özelliğe sahip olması bakımından ayırt edilmesini sağlayan nominal ölçekle toplanmıştır. Bunun yanında ailenin aylık gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim düzeyi gibi verilerin belirli bir özelliğe sahip olma bakımından ayırt edilmesini sağlamanın yanı sıra bu özelliğin önem derecesini ya da üstünlüğünü gösteren ordinal ölçekle toplanmış veriler de bulunmaktadır. “Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Faktörler” ölçeğinde ise her bir faktörün etkililik derecesini ve en etkili faktörü saptayabilmek adına ordinal ölçek tiplerinden olan beşli likert ölçeği tercih edilmiştir. “Siyasal Etkinlikler” ölçeği, bir eylemin yapılıp yapılmadığına göre sınıflamayı amaçladığından veriler nominal ölçekle toplanmıştır. “Siyasal Bilgi” ölçeği, açık uçlu cevap şeklinde hazırlanmış olup verilen cevap “Doğru” veya “Yanlış” olarak değerlendirilerek siyaset hayata dair bilginin bilinip bilinmediğini ortaya çıkarmayı amaçladığından veriler nominal ölçekle toplanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Anket formuna öncelikle 100 kişiye pilot uygulama yapılarak faktör analizi ve güvenilirlik testi yapılmıştır. Bu analiz ve testler sonucunda bazı soruların güvenilirliği olumsuz etkilediği görülerek anket formundan çıkarılmıştır. Geriye kalan sorularla örneklemden veri toplanmıştır. Elde edilen veriler nominal ve ordinal ölçek tipinde toplandığı için verilerin analiz kısmında parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde frekans tabloları, çapraz tablolar ve ki kare testi kullanılmıştır.

Anket formu, öğrencilerin demografik bilgilerine, siyaset görüşlerinin şekillenmesinde etkili olan faktörler ve bu faktörlerden etkilenme seviyesine ait bilgilere, siyaset katılım düzeylerine ait bilgilere ve siyaset bilgi düzeylerine ait bilgilere ulaşabilmek adına dört ölçekten oluşturulmuştur.

Anket formu oluşturulurken soruların amacına uygun olmasına ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Anket formları araştırma konusunda bilgilendirilmiş anketörler tarafından deneklere dağıtılmış, sorularla ilgili bölümler cevaplandıktan sonra formlar geri toplanmıştır.

Alan araştırması sonucu elde edilen veriler, bilgisayar ortamında sosyal bilim araştırmalarına uygun olarak hazırlanan SPSS 22 (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılarak %95 güven düzeyi ve %5 hata payı ile analiz edilmiştir.

2.4. Evren, Örneklem ve Uygulama

Yapılan çalışmada anket tekniği esas alınarak Cumhuriyet Üniversitesi Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Fen Fakültesi öğrenci sayısı 930, Edebiyat Fakültesi öğrenci sayısı 6330 kişi olmak üzere evren büyüklüğü 7260 olarak bulunmuştur. Örneklem büyüklüğü ise %95 kesinlik düzeyi %5 hata payı oranları kabul edilerek 368 olarak bulunmuştur. Minimum örneklem sayısı 368 olmakla beraber toplam 400 kişiye anket uygulaması yapılmıştır. Bu da evrenin %5,5'ine tekabül etmektedir. Araştırmanın sağlıklı olabilmesi için örneklem sayısının her iki fakülteye eşit şekilde dağılması amaçlanmış ve Fen Fakültesi'nde 200 kişiye, Edebiyat Fakültesi'nde 200 kişiye uygulanmıştır.

2.5. Araştırmanın Ana Hipotezi

Araştırmanın ana konusunu “Gençlerin siyasal toplumsallaşmasında etkili olan faktörler nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Araştırmanın ana sorusuna cevap alabilmek adına öğrencilere “Siyasal bilgi edinmeniz ve siyasal görüşlerinizin şekillenmesinde aşağdaki faktörler ne derece etkili olmuştur?” sorusu yöneltilerek aşağda verilen siyasal toplumsallaşma araçlarına etkililik düzeyine göre 1-5 arasında puan vermeleri istenmiştir.

Tablo 1. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasında Etkili Olan Araçlar

Siyasal toplumsallaşma araçları		Hiç	Çok az	Kısmen	Çok	Çok Fazla
Anne Ve Baba	n	131	55	116	63	25
	%	32,8	13,8	29,0	15,8	6,3
Arkadaşlar	n	165	96	84	39	5
	%	41,3	24,0	21,0	9,8	1,3
Eğitim Ve Öğretim Hayatı	n	66	47	81	100	93
	%	16,5	11,8	20,3	25,0	23,3
Kitle İletişim Araçları	n	88	70	86	94	53
	%	22,0	17,5	21,5	23,5	13,3
Sosyal Medya	n	104	65	84	78	58
	%	26,0	16,3	21,0	19,5	14,5

Tablo 1’de ankete katılan öğrencilerin siyasal bilgi edinmelerinde ve siyasal görüşlerinin şekillenmesinde etkili olan araçlardan etkilenme dereceleri yüzdeler halinde verilmiştir. 5’li likert ölçeğiyle toplanan puanlar sonucunda en etkili siyasal toplumsallaşma faktörü eğitim öğretim hayatı olarak karımıza çıkmaktadır. Bunu sırasıyla kitle iletişim araçları, sosyal medya, anne-baba ve arkadaş çevresi izlemektedir.

Tablo 2. Siyasal Toplumsallaşma Araçlarının Aldığı Toplam Puanlar

	Toplam Puan
Anne ve Baba	966
Arkadaşlar	790
Eğitim ve Öğretim Hayatı	1268
Kitle İletişim Araçları	1127
Sosyal Medya	1088

Tablo 2’ye göre ankete katılan öğrencilerin siyasal toplumsallaşmasında en etkili olan aracın 1268 puanla eğitim ve öğretim hayatı olduğu görülmektedir. Daha sonra 1127 puanla kitle iletişim araçları, 1088 puanla sosyal medya, 966 puanla anne-baba ve son olarak 790 puanla arkadaş çevresi gelmektedir.

Eğitim ve öğretim hayatının en etkili faktör olarak karşımıza çıkması hükümetlerin eğitime önem vermesinde ne kadar haklı olduklarını göstermektedir. Siyasal toplumsallaşma sürecinde hükümetler eğitimi önemli bir araç olarak

kullanmaktadır. Ayrıca hükümetlerin güttüğü politikalar neticesinde eğitimin siyasal toplumsallaşmada görevini layıkıyla yaptığı da görülmektedir.

Siyasal toplumsallaşmada etkili olan bir diğer aracın kitle iletişim araçları olduğu görülmektedir. Özellikle Türkiye’de en çok kullanılan kitle iletişim aracı olan televizyonun 2018 verilerine göre Türkiye’de ortalama günlük izlenme süresi 3 saat 34 dakika olarak gözlemlenmiştir (<https://www.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf>). Kitle iletişim araçlarından sadece televizyonun kullanımının bu kadar yaygın olması siyasal toplumsallaşma sürecinde kitle iletişim araçlarının etkililiğini arttırmaktadır.

Türkiye’deki sosyal medya kullanım oranlarına bakıldığında sosyal medya kullanıcılarının %35’ini oluşturan kişilerin yaş grubunun 18-34 yaş arası kişiler olduğu görülmektedir (<https://dijilopedi.com/2019-turkiye-internet-kullanim-ve-sosyal-medya-istatistikleri/>). Katılımcıların siyasal hayatla ilgili bilgileri en fazla sosyal medya üzerinden takip ettiği görülmekle beraber sosyal medyanın siyasal toplumsallaşmada diğer siyasal toplumsallaşma araçlarına göre etkisinin daha az olduğu görülmektedir. Yani katılımcıların en fazla sosyal medyadan bilgi almalarına rağmen en fazla sosyal medyadan etkilenmedikleri görülmektedir.

2.6. Araştırma Bulguları ve Değerlendirilme

Bu başlık altında anket sorularını cevaplayan öğrencilerin demografik özellikleri ve anket verilerinin frekansları ile yüzdeler hakkındaki bulgulara yer verilecektir. Frekans tablolarının ardından ise demografik özelliklerle siyasal toplumsallaşma araçları, siyasal ilgi, siyasal bilgi ve siyasal tercih arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılacaktır.

Tablo 3. Fakülte Dağılımları

Fakülte	Sayı (n)	Yüzde (%)
Fen Fakültesi	200	50,0
Edebiyat Fakültesi	200	50,0
Toplam	400	100,0

Örnekleme oluşturan öğrencilerin okudukları fakülteler itibariyle iki kategoride alınmalarının temel sebebi, öğrencilerin okudukları fakülterle göre üniversite eğitimlerinin siyasal toplumsallaşmalarında bir farklılaşmaya sebep olup olmadığının araştırılmasıdır. Tablo 3'e göre ankete katılan öğrencilerin %50'sinin Edebiyat Fakültesi, %50'sinin Fen Fakültesi öğrencisi oldukları görülmektedir. Her iki fakülteden eşit sayıda öğrenci ankete katılmıştır.

Tablo 4. Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kız	250	62,5
Erkek	150	37,5
Toplam	400	100,0

Cinsiyet değişkeninin önemi, kişilerin bireysel ve sosyal olarak farklı yaşam pratikleri sonucunda farklı davranış ve tutumlara sahip olmalarından ileri gelmektedir. Her toplumun erkek olan bir bireyden siyasal olarak beklentileri ile kadın olan bir bireyden beklentileri ve bireylerin göstermeleri gereken davranış kalıpları farklıdır. Özellikle siyasal konularda toplumumuzda kadın ve erkeklerin çok farklı tutum ve davranışlara sahip oldukları açıkça gözlenmektedir. Tablo 4'e göre ankete katılan öğrencilerin %62,5'inin kız, %37,5'inin erkek olduğu görülmektedir. Ankete katılan bayan öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısından fazladır. Anket verilerinin önemli bir kısmı, kız öğrencilerden elde edilmiştir.

Tablo 5. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Dağılımı

Ailenin Aylık Geliri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Asgari ücretten az	41	10,3
Asgari ücret -3000 TL	171	42,8
3001-4500 TL	113	28,2
4501 ve üzeri	75	18,8

Tablo 5'e göre ankete katılan öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi %42,8'lik bir oranla en fazla Asgari Ücret-3000 tl arasındadır. %28,2'sinin 3001-4500 tl arasında, %18,8'inin 4501tl'den fazla olduğu ve %10,3'ünün asgari ücretten az olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümü orta gelir düzeyine sahip ailelere mensuptur.

Tablo 6. Babanın Eğitim Düzeyi Dağılımı

Baba eğitim	Sayı (n)	Yüzde (%)
Okuma-yazma bilmiyor	7	1,8
Okur-yazar	21	5,3
İlkokul/ortaokul	180	45,0
Lise	126	31,5
Üniversite	60	15,0
Lisansüstü	4	1,0

Ankete katılan öğrencilere babalarının eğitim seviyesi sorulduğunda Tablo 6'ya göre %45'inin ilkokul/ortaokul mezunu, %31,5'inin lise mezunu, %15'inin üniversite mezunu, %5,3'ünün okur-yazar olduğu, %1,8'inin okuma-yazma bilmediği ve %1'inin lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin babalarının neredeyse yarısının eğitim düzeyi ilkokul/ortaokul seviyesinde bulunmaktadır.

Tablo 7. Annenin Eğitim Düzeyi Dağılımı

Anne eğitim	Sayı (n)	Yüzde (%)
Okuma-yazma bilmiyor	29	7,2
Okur-yazar	29	7,2
İlkokul/ortaokul	236	59,0
Lise	86	21,5
Üniversite	20	5,0

Ankete katılan öğrencilere annelerinin eğitim seviyesi sorulduğunda Tablo 7'ye göre %59'unun ilkokul/ortaokul mezunu, %21,5'inin lise mezunu, %7,2'sinin okur-yazar olduğu ve okuma-yazma bilmediği, %5'inin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin annelerinin yarısından fazlasının eğitim seviyesinin ilkokul/ortaokul düzeyinde olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, özellikle okur-yazar olanların ve okuma-yazma bilmeyenlerin yüzdeleri dikkate alındığında anne eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmektedir.

Baba eğitim durumlarıyla (bkz. Tablo 6) birlikte değerlendirildiğinde anne eğitim durumunun ilkokul ve ortaokul seçeneğinde daha yüksek seviyede olduğu görülürken baba eğitim durumu lise, üniversite ve lisansüstü seçeneklerinde anne eğitim durumuna göre daha yüksektir. Bu doğrultuda katılımcıların baba eğitim

durumlarının anne eğitim durumlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır. Ancak genel değerlendirmeye bakıldığında hem anne hem de baba eğitim durumlarının ilkokul/ortaokul ve lisede yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 8. Aile Yapısı Dağılımı

Aile tipi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Çekirdek aile	278	69,5
Geniş aile	109	27,3
Parçalanmış aile	13	3,3

Tablo 8'e göre ankete katılan öğrencilerin %69,5'inin çekirdek aile, %27,3'ünün geniş aile, %3,3'ünün ise parçalanmış aile yapısına sahip olduğu görülmektedir. Cevapların "Çekirdek Aile" seçeneğinde yoğunlaşıyor olması, öğrencilerin ailesel ilişkilerinin anne ve baba ilişkileri çerçevesinde şekillendiğini göstermektedir.

Tablo 9. Babanın Siyasi Parti Üyeliği Dağılımı

Babanın siyasi partiye üyelik durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	27	6,8
Hayır	373	93,2

Tablo 9'a göre ankete katılan öğrencilerin %93,2'sinin babası herhangi bir siyasi partiye üye değilken; öğrencilerin %6,8'sinin babasının herhangi bir siyasi partiye üye olduğu görülmektedir. Babaların pasif bir siyasi etkinliğe ve duruşa sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Annenin Siyasi Parti Üyeliği Dağılımı

Annenin siyasi partiye üyelik durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	11	2,8
Hayır	389	97,3

Tablo 10'e göre ankete katılan öğrencilerin %97,3'ünün annesi herhangi bir siyasi partiye üye değilken; öğrencilerin %2,8'inin annesi herhangi bir siyasi partiye üyedir. Öğrencilerin annelerinin pasif bir siyasi etkinliğe ve duruşa sahip olduğunu görülmektedir.

Tablo 9. ve Tablo 10'daki veriler göz önüne alındığında babaların siyasi partiye üyeliğinin annelerin siyasi partiye üyeliğine oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bağlamda babaların annelere göre siyasi hayatta daha aktif olduğunu görülmektedir.

Tablo 11. Siyasi Hayata Dair Bilgileri Alma Yolları Dağılımı

Siyasi hayata dair bilgileri alma yolları	Sayı (n)	Yüzde (%)
Televizyon	78	19,7
Gazete	12	3,0
Sosyal Medya/İnternet siteleri	286	72,2
Aile	15	3,8
Arkadaşlar	5	1,3

Tablo 11'e göre ankete katılan öğrencilerin %72,2'sinin sosyal medya aracılığıyla, %19,7'sinin televizyon aracılığıyla, %3,8'inin aile aracılığıyla, %3'ünün gazete aracılığıyla ve son olarak %1,3'ünün arkadaşlar aracılığıyla siyasal hayata ait bilgi edindikleri görülmektedir. Özellikle son yıllarda popülerliği ve kullanımı artan sosyal medya kullanım oranı dikkat çekmektedir.

Ankete katılan öğrencilere demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla sorulan soruların ardından siyasal ilgi düzeyini belirleyebilmek adına hazırlanmış sorular yöneltilmiştir. Bahsi geçen siyasi eylemin yapılıp yapılmadığı sorularak, sorunun karşındaki "Evet" ya da "Hayır" kutucuğunun işaretlenmesi istenmiştir. Aşağıda siyasal ilgi düzeyine dair bulgulara yer verilecektir.

Tablo 12. Siyasi İlgi Düzeyi Dağılımları

		Evet	Hayır
Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	n	245	146
	%	61,3	36,5
Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	n	174	214
	%	43,5	53,5
Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasal örgütleri takip ediyor musunuz?	n	125	267
	%	31,3	66,8
Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	n	229	160
	%	57,3	40,0

Tablo 12 incelendiğinde televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını ve sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini ve sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasal örgütleri takip etme düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Siyasal toplumsallaşmada, sosyal medya bir araç olarak ele alındığında katılımcıların bu mecrayı bu doğrultuda kullandıkları ama daha yoğunluklu olarak takip boyutunda kaldıkları görülmektedir.

Siyasal bilgi düzeyini belirleyebilmek adına katılımcılara altı adet soru yöneltilmiştir. Verilen cevaplar “Doğru” veya “Yanlış” olarak gruplandırılmıştır. Aşağıda siyasal bilgi düzeyine dair bulgulara yer verilecektir.

Tablo 13. Siyasal Bilgi Düzeyi Dağılımları

Siyasal Hayata Dair Sorular		Doğru	Yanlış
TBMM’de milletvekili sayısı kaçtır?	n	142	258
	%	35,5	64,5
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	n	142	258
	%	35,5	64,5
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	n	181	219
	%	45,3	54,7
On ikinci Cumhurbaşkanı kimdir?	n	198	202
	%	49,5	50,5
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	n	168	232
	%	42,0	58,0
Türkiye’de seçimlerin genel yönetim ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimini sağlayan kurulun adı nedir?	n	248	152
	%	62,0	38,0

Tablo 13’e göre katılımcıların siyasi bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik sorulara verdikleri cevaplar incelendiğinde siyasi bilgi düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Sadece “Türkiye’de seçimlerin genel yönetim ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimini sağlayan kurulun adı nedir?” sorusuna katılımcıların yarısından fazlasının doğru cevap verdiği görülmektedir. Özellikle 2019 Mart ayı yerel seçimlerinde İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığı

seçimiyle ilgili verdiği kararlarla Yüksek Seçim Kurulu medyada uzun süre yer almıştır. Bu da Yüksek Seçim Kurulu'nun toplum ve gençler tarafından bilinirliğini arttırmış, ne gibi işlevinin olduğuna dair bilginin kısmen netleşmesini sağlamıştır. Bununla beraber hem kitle iletişim araçlarında hem de sosyal medyada Yüksek Seçim Kurulu birinci gündem olmasına rağmen katılımcıların %38'i Yüksek Seçim Kurulu'nun temel görevi üzerinden sorulan soruya doğru yanıt verememiştir.

Son yıllarda artan okullaşma oranı ve üniversite okuyan öğrenci sayısındaki artış, yani nüfusun eğitim düzeyinin yükselmesi siyasal bilgi seviyesinin de yükselmesini sağlayamamıştır. Bu noktada önemli olanın eğitimin niceliği değil niteliği olduğu görülmektedir.

Siyasal etkinliklere katılım düzeyini belirleyebilmek adına bazı siyasi eylemlerin yapılıp yapılmadığı sorularak, sorunun karşındaki “Evet” ya da “Hayır” kutucuğunun işaretlenmesi istenmiştir. Aşağıda siyasal tercihlere dair bulgulara yer verilecektir.

Tablo 14. Siyasal Etkinliklere Katılım Dağılımları

		Evet	Hayır
Herhangi bir siyasi partiye üyesi misiniz?	n	10	386
	%	2,5	96,5
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	n	21	374
	%	5,3	93,5
Son seçimlerinde oy kullandınız mı?	n	267	127
	%	66,8	31,8
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?	n	14	381
	%	3,5	95,3
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	n	58	336
	%	14,5	84,0
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	n	158	231
	%	39,5	57,8
Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	n	38	352
	%	9,5	88,0
Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	n	185	200
	%	46,3	50,0
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	n	121	270
	%	30,3	67,5

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin siyasal etkinliklere katılım düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. En yüksek katılımın oy verme davranışında olduğu

görülmektedir. Oy verme davranışı, siyaset biliminin ve siyasal katılımın en önemli konularından birisidir ve seçmenler sosyolojik, ekonomik ve sosyo-psikolojik etkenlerin sonucunda oy kullanmaktadırlar. Öğrencilerin seçimde oy kullanma yüzdesinin Türkiye ortalaması ile karşılaştırıldığında daha düşük bir düzeyde kaldığı görülmektedir.

Siyasal hakları arama ya da siyasal tercihleri görünür kılma açısından çok önem verilen bu siyasal katılma türlerine öğrencilerin çok önem vermedikleri ortaya çıkmıştır. Özellikle bu tür katılma davranışlarını çok gerçekleştirenlerin oranı, siyasal partiye üyelik için %2,5; siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üyelik için %5,3; seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma için % 3,5; sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma için % 9,5; protesto ve yürüyüşler için de % 14,5'tir.

Araştırmanın bu aşamasında parametrik olmayan testlerden ki kare testi kullanılarak demografik özellikler ile siyasal toplumsallaşma araçları, siyasal ilgi, siyasal bilgi ve siyasal tercihler arasından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmış, istatistiksel anlamlılık gösteren değişkenler çapraz tablolarla incelenmiştir.

Tablo 15. Fakülte ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Arasındaki Farklılık Testi Sonucu

		sd	p	X ²
Fakülte	Anne ve baba	4	0,454	3,662
	Arkadaşlar	4	0,427	3,845
	Eğitim ve öğretim hayatı	4	0,083	8,240
	Kitle iletişim araçları	4	0,159	6,598
	Sosyal Medya	4	0,977	,458

Öğrencilerin okuduğu fakülteyle siyasal toplumsallaşma araçları arasındaki ilişki incelenmiş ve anne-babadan etkilenme ($p>0,05$), arkadaşlardan etkilenme ($p>0,05$), eğitim ve öğretim hayatından etkilenme ($p>0,05$), kitle iletişim araçlarından etkilenme ($p>0,05$), sosyal medyadan etkilenme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Gidilen fakülteye bağlı olarak siyasal toplumsallaşma araçları arasında

anlamli bir farklılık bulunmamaktadır. Fakültenin, siyasal toplumsallaşama araçlarından etkilenmeyi farklılaştıran bir değişken olduğu söylenemez.

Tablo 16. Fakülte ve Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi Sonucu

		sd	p	X ²
Fakülte	Televizyonlardaki siyasal propaganda ve siyasal tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	1	0,556	,346
	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	1	0,025	5,043
	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasal örgütleri takip ediyor musunuz?	1	0,067	3,361
	Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	1	0,01	6,512

Öğrencilerin okudukları fakülte ile siyasal ilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve televizyonlardaki siyasal propaganda ve siyasal tartışma programlarını takip etme ($p>0,05$) seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ($p<0,05$) sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasal örgütleri takip etme ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme ($p<0,05$) olarak bulunmuştur. Gidilen fakülte ile seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ve sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 17. Fakülte ile Seçimlerle İlgili Yapılan Kamuoyu Anketlerini Takip Etme Çapraz Tablosu

		Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Fakülte	Fen	76 (%39,2)	118 (%60,8)	194 (%50)
	Edebiyat	98 (%50,5)	96 (%49,5)	194 (%50)
Toplam		174 (%44,8)	214 (%55,2)	388 (%100)

Tablo 17'ye göre gidilen fakülteye bağlı olarak seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme çapraz tablosu incelendiğinde edebiyat fakültesi öğrencilerinin fen fakültesi öğrencilerine göre seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Fakülte ile Sosyal Medya Üzerinden Siyasal Hayata Dair Bilgileri Takip Etme Çapraz Tablosu

		Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Fakülte	Fen	103 (%52,6)	93 (%47,4)	196 (%50,4)
	Edebiyat	126 (%65,3)	67 (%34,7)	193 (%49,6)
Toplam		229 (%58,9)	160 (%41,1)	389 (%100)

Tablo 18'e göre gidilen fakülteye bağlı olarak sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme çapraz tablosu incelendiğinde Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin Fen Fakültesi öğrencilerine göre sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrenciler, siyasal konulara Fen Fakültesinde okuyan öğrencilere göre daha ilgilidir.

Tablo 19. Fakülte ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi Sonucu

	sd	p	X ²
Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?	1	0,103	2,658
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	1	0,442	0,591
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	1	0,141	2,164
Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?	1	0,695	0,154
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	1	0,026	4,961
Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?	1	0,200	1,642

Öğrencilerin okudukları fakülte ile siyasal bilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ($p>0,05$) cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$) yerel seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin on

ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme ($p<0,05$), Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Fakülte ile Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 20. Fakülte ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Şu An Hangi Tarihli Anayasa ile Yönetildiğini Bilme Çapraz Tablosu

		Fakülte		Toplam
		Fen	Edebiyat	
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	Doğru	69 (%41,1)	99 (%58,9)	168 (%65,6)
	Yanlış	49 (%55,7)	39 (%44,3)	88 (%34,4)
Toplam		118 (%46,1)	138 (%53,9)	256 (%100)

Tablo 20'ye göre gidilen fakülteye bağlı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme çapraz tablosu incelendiğinde Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin Fen Fakültesi öğrencilerine göre doğru cevap sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 21. Fakülte ile Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi Sonucu

	sd	p	X ²
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	1	0,009	6,733
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	1	0,288	1,127
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	1	0,001	11,685
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulundunuz mu?	1	0,962	0,002
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	1	0,312	1,024
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	1	0,341	0,906
Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	1	0,290	1,119
Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	1	0,202	1,631
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	1	0,145	2,120

Öğrencilerin okudukları fakülte ile siyasal tercihleri arasındaki ilişki incelenmiş ve herhangi bir siyasi partiye üye olma ($p < 0,05$), siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma ($p > 0,05$) son seçimlerde oy kullanma ($p < 0,05$), seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma ($p > 0,05$), herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma ($p > 0,05$), sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazma ($p > 0,05$), sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma ($p > 0,05$), arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma ($p > 0,05$), herhangi bir siyasi parti mitingine katılma ($p > 0,05$) olarak bulunmuştur. Fakülte ile siyasi partiye üye olma ve son seçimlerde oy kullanma arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo 22. Fakülte ile Siyasal Partiye Üye Olma Çapraz Tablosu

		Fakülte		Toplam
		Fen	Edebiyat	
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	Evet	1 (%0,5)	9 (%4,6)	10 (%2,5)
	Hayır	199 (%99,5)	187 (%95,4)	386 (%97,5)
Toplam		200 (%50,5)	196 (%49,5)	396 (%100)

Tablo 22'ye göre gidilen fakülteye bağlı olarak siyasal partiye üye olma çapraz tablosu incelendiğinde Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin Fen Fakültesi öğrencilerine göre siyasal partiye üye olma oranının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 23. Fakülte ile Son Seçimlerde Oy Kullanma Çapraz Tablosu

		Fakülte		Toplam
		Fen	Edebiyat	
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	Evet	119 (%59,8)	148 (%75,9)	267 (%67,8)
	Hayır	80 (%40,2)	47 (%24,1)	127 (%32,2)
Toplam		199 (%50,5)	195 (%49,5)	394 (%100)

Tablo 23'e göre gidilen fakülteye bağlı olarak son seçimlerde oy kullanma çapraz tablosu incelendiğinde Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin Fen Fakültesi öğrencilerine son seçimlerde oy kullanma oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrenciler, siyasal konulara sadece ilgi duyma düzeyinde değil, siyasal etkinliklere katılma düzeyinde de Fen Fakültesinde okuyan öğrencilere göre daha isteklidir.

Tablo 24. Cinsiyet ile Siyasal Toplumsallaşma Araçları Arasındaki Farklılık Testi Sonucu

		sd	p	X ²
Cinsiyet	Anne ve baba	4	0,074	8,545
	Arkadaşlar	4	0,068	8,747
	Eğitim ve öğretim hayatı	4	0,829	1,486
	Kitle iletişim araçları	4	0,001	19,815
	Sosyal Medya	4	0,167	6,458

Öğrencilerin cinsiyeti ile siyasal toplumsallaşma araçları arasındaki ilişki incelenmiş ve anne-babadan etkilenme ($p>0,05$), arkadaşlardan etkilenme ($p>0,05$), eğitim ve öğretim hayatından etkilenme ($p>0,05$), kitle iletişim araçlarından etkilenme ($p<0,05$), sosyal medyadan etkilenme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Cinsiyete ile kitle iletişim araçları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 25. Cinsiyet ile Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme Çapraz Tablosu

		Cinsiyet		Toplam
		Kız	Erkek	
Kitle İletişim Araçları	Hiç	42(% 17,4)	46(% 30,9)	88 (%22,5)
	Çok Az	36(% 14,9)	34(% 22,8)	70 (% 17,9)
	Kısmen	62(% 25,6)	24(% 16,1)	86 (% 22)
	Çok	69(% 28,5)	25(% 16,8)	94 (% 24)
	Çok Fazla	33(% 13,6)	20(% 13,4)	53 (% 13,6)
Toplam		242 (% 100)	149(% 100)	391 (% 100)

Tablo 25'e göre cinsiyete bağlı olarak kitle iletişim araçlarından etkilenme çapraz tablosu incelendiğinde kızların erkeklere göre kitle iletişim araçlarının daha fazla etkilendiği görülmektedir. Türkiye'de kadınların erkeklerden daha fazla televizyon izliyor olması (<https://www.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf>) bu farklılığın nedeni olabilir.

Tablo 26. Cinsiyet ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi Sonucu

		sd	p	X ²
Cinsiyet	Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	1	0,358	,845
	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	1	0,464	,536
	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip ediyor musunuz?	1	0,251	1,316
	Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	1	0,590	,291

Öğrencilerin cinsiyetleri ile siyasal ilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme ($p>0,05$) seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ($p>0,05$) sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Cinsiyetle siyasal toplumsallaşma araçları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 27. Cinsiyet ve Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi Sonucu

	sd	p	X ²
Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?	1	0,243	1,363
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	1	0,293	1,106
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	1	0,381	,769
Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?	1	0,335	,928
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	1	0,859	,32
Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?	1	0,277	1,181

Öğrencilerin cinsiyetleri ile siyasal bilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ($p>0,05$) cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$) yerel

seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme ($p>0,05$), Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Cinsiyet ile siyasal bilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 28. Cinsiyet ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi Sonucu

	sd	p	X ²
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	1	0,139	2,188
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	1	0,000	14,194
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	1	0,773	,083
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulundunuz mu?	1	0,035	4,455
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	1	0,000	22,660
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	1	0,950	0,004
Sosyal medya üzerinden yürütölen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	1	0,208	1,586
Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	1	0,005	7,873
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	1	0,064	3,420

Öğrencilerin cinsiyetleri ile siyasal etkinlikler arasındaki ilişki incelenmiş ve herhangi bir siyasi partiye üye olma ($p>0,05$), siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma ($p<0,05$) son milletvekili seçimlerinde oy kullanma ($p>0,05$), seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma ($p<0,05$), herhangi bir protesto ve toplu yürüyüş eylemine katılma ($p<0,05$), sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazma ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden yürütölen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma ($p>0,05$), arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma ($p<0,05$), herhangi bir siyasi parti mitingine katılma ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Cinsiyet ile siyasi partiler dışında siyasetle

ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma, seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma, herhangi bir protesto ve toplu yürüyüş eylemine katılma, arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 29. Cinsiyet ile Siyasi Partiler Dışında Siyasetle İlgili Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Olma Çapraz Tablosu

		Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kız	5 (%2)	242 (%98)	247 (%100)
	Erkek	16 (%10,8)	132 (%89,2)	148 (%100)
Toplam		21 (%5,3)	374 (%94,7)	395 (%100)

Tablo 29'a göre cinsiyete bağlı olarak siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma çapraz tablosu incelendiğinde erkek katılımcıların kız katılımcılara göre siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 30. Cinsiyet ile Seçimler Sırasında Herhangi Bir Partinin Seçim Kampanyasında Faaliyette Bulunma Çapraz Tablosu

		Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?		Toplam
		Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kız	5 (%2)	242 (%98)	247 (%100)
	Erkek	9 (%6,1)	139 (%93,9)	148 (%100)
Toplam		14 (%3,5)	381 (%96,5)	395 (%100)

Tablo 30'a göre cinsiyete bağlı olarak seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma çapraz tablosu incelendiğinde erkek katılımcıların kız katılımcılara göre seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 31. Cinsiyet ile Herhangi Bir Protesto ve Toplu Yürüyüş Eylemine Katılma Çapraz Tablosu

		Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?		Toplam
Cinsiyet		Evet	Hayır	
	Cinsiyet	Kız	20 (%8,1)	226 (%91,9)
Erkek		38 (%25,7)	110 (%74,3)	148 (%100)
Toplam		58 (%14,7)	336 (%85,3)	394 (%100)

Tablo 31’ye göre cinsiyete bağlı olarak herhangi bir protesto ve toplu yürüyüş eylemine katılma çapraz tablosu incelendiğinde erkek katılımcıların kız katılımcılara göre herhangi bir protesto ve toplu yürüyüş eylemine katılma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 32. Cinsiyet ile Arkadaş Toplantılarında Siyasal Konularla İlgili Konuşmalar Yapma Çapraz Tablosu

		Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?		Toplam
Cinsiyet		Evet	Hayır	
	Cinsiyet	Kız	101 (%42,4)	137 (%57,6)
Erkek		84 (%57,1)	63 (%42,9)	147 (%38,2)
Toplam		185 (%48,1)	200 (%51,9)	385 (%100)

Tablo 32’ye göre cinsiyete bağlı olarak arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma çapraz tablosu incelendiğinde erkek katılımcıların kız katılımcılara göre arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 33. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Siyasal Toplumsallaşma Araçları Arasındaki Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Ailenin Aylık geliri	Anne ve baba	12	0,092	18,862
	Arkadaşlar	12	0,117	17,964
	Eğitim ve öğretim hayatı	12	0,024	23,474
	Kitle iletişim araçları	12	0,004	29,038
	Sosyal Medya	12	0,000	35,496

Ailenin aylık geliri ile siyasal toplumsallaşma araçları arasındaki ilişki incelenmiş ve anne-babadan etkilenme ($p>0,05$), arkadaşlardan etkilenme ($p>0,05$), eğitim ve öğretim hayatından etkilenme ($p<0,05$), kitle iletişim araçlarından etkilenme ($p<0,05$), sosyal medyadan etkilenme ($p<0,05$) olarak bulunmuştur. Ailenin aylık geliri ile eğitim ve öğretim hayatında etkilenme, kitle iletişim araçlarından etkilenme ve sosyal medyadan etkilenme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 34. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Eğitim ve Eğitim Öğretim Hayatından Etkilenme Çapraz Tablosu

		Ailenin Aylık Geliri				Toplam
		Asgari ücretten az	Asgari ücret-3000tl	3001-4500tl	4501tl ve üzeri	
Eğitim Ve Öğretim Hayatı	Hiç	6 (%15,0)	26 (%16,0)	13 (%11,8)	21 (%28,0)	66 (%17,1)
	Çok Az	4 (%10,0)	20 (%12,3)	12 (%10,9)	11 (%14,7)	47 (%12,1)
	Kısmen	7 (%17,5)	45 (%27,8)	20 (%18,2)	9 (%12,0)	81 (%20,9)
	Çok	14 (%35,0)	42 (%25,9)	30 (%27,3)	14 (%18,7)	100(%25,8)
	Çok Fazla	9 (%22,5)	29 (%17,9)	35 (%31,8)	20 (%26,7)	93 (%24)
Toplam		40 (%10,3)	162(%41,9)	110(%28,4)	75 (%19,4)	387 (%100)

Tablo 34 incelendiğinde ailenin aylık gelir düzeyi 3001-4500tl arası olan öğrencilerin eğitim öğretim hayatından daha fazla etkilendiği görülmektedir. Bunu

sırasıyla ailesi asgari ücretten az, asgari ücret-3000tl arası ve son olarak 4501tl ve üstü aylık gelire sahip öğrenciler takip etmektedir.

Tablo 35. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme Çapraz Tablosu

		Ailenin Aylık Geliri				Toplam
		Asgari ücretten az	Asgari ücret-3000tl	3001-4500tl	4501tl ve üzeri	
Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme	Hiç	3 (%7,3)	32 (%18,8)	26 (%24,3)	27 (%37,0)	88 (%22,5)
	Çok Az	12 (%29,3)	33 (%19,4)	16 (%15,0)	9 (%12,3)	70 (%17,9)
	Kısmen	5 (%12,2)	48 (%28,2)	18 (%16,8)	15 (%20,5)	86 (%22)
	Çok	12 (%29,3)	37 (%21,8)	30 (%28,0)	15 (%20,5)	94 (%24)
	Çok Fazla	9 (%22,0)	20 (%11,8)	17 (%15,9)	7 (%9,6)	53 (%13,6)
Toplam		41 (%10,5)	170 (%43,5)	107(%27,4)	73 (%18,7)	391(%100)

Tablo 35 incelendiğinde ailenin aylık gelir düzeyi asgari ücretten az olan öğrencilerin kitle iletişim araçlarından daha fazla etkilendiği görülmektedir. Ailesinin aylık gelir düzeyi 4501tl ve üstü olanların kitle iletişim araçlarından daha az etkilendiği görülmektedir.

Tablo 36. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Sosyal Medyadan Etkilenme Çapraz Tablosu

		Ailenin Aylık Geliri				Toplam
		Asgari ücretten az	Asgari ücret-3000tl	3001-4500tl	4501tl ve üzeri	
Sosyal Medyadan Etkilenme	Hiç	6(%14,6)	36(%21,7)	32(%29,4)	30(%41,1)	104(%26,7)
	Çok Az	14(%34,1)	33(%19,9)	12(%11,0)	6(%8,2)	65(%16,7)
	Kısmen	2(%4,9)	42(%25,3)	25(%22,9)	15(%20,5)	84(%21,6)
	Çok	14(%34,1)	31(%18,7)	22(%20,2)	11(%15,1)	78(%20,1)
	Çok Fazla	5(%12,2)	24(%14,5)	18(%16,5)	11(%15,1)	58(%14,9)
Toplam		41(%10,5)	166(%42,7)	109(%28,0)	73(%18,8)	389(%100)

Tablo 36 incelendiğinde ailenin aylık gelir düzeyi asgari ücretten az olan öğrencilerin sosyal medyadan daha fazla etkilendiği görülmektedir. Bunu sırasıyla ailesi 3001-4500tl, asgari ücret- 3000tl ve 4501tl ve üstü aylık gelire sahip öğrenciler takip etmektedir.

Ailenin aylık gelir durumuna göre gelir düzeyi yüksek olanların eğitim ve öğretim hayatından, kitle iletişim araçlarından ve sosyal medyadan daha az etkilendiği görülmektedir. Bunun yanında ailesinin aylık gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin eğitim ve öğretim hayatından, kitle iletişim araçlarından ve sosyal medyadan daha fazla etkilendiği görülmektedir.

Tablo 37. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Siyasal İlgi Arasındaki Anlamlılık Testi

		sd	p	X ²
Ailenin Aylık Geliri	Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	3	0,030	8,928
	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	3	0,894	,611
	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip ediyor musunuz?	3	0,699	1,428
	Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	3	0,892	,618

Ailesinin aylık gelir düzeyi ile siyasal ilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme ($p < 0,05$) seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ($p > 0,05$) sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme ($p > 0,05$), sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme ($p > 0,05$) olarak bulunmuştur. Ailenin aylık gelir düzeyi ile televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 38. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Televizyonlardaki Siyasi Propaganda ve Siyasi Tartışma Programlarını Takip Etme Çapraz Tablosu

		Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Ailenin Aylık Gelir Düzeyi	Asgari ücretten az	28 (%68,3)	13 (%31,7)	41(%10,5)
	Asgari ücret-3000tl	113 (%67,7)	54 (%32,3)	167 (%42,7)
	3001-4500tl	55 (%50,9)	53 (%49,1)	108 (%27,6)
	4501tl ve üzeri	49 (%65,3)	26 (%34,7)	75 (%19,2)
	Toplam	245 (%62,7)	146 (%37,3)	391 (%100)

Tablo 38 incelendiğinde ailenin aylık gelir düzeyi asgari ücretten az olan öğrencilerin televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla ailesi asgari ücret-3000tl, 4501tl ve üstü ve 3001-4500tl aylık gelire sahip öğrenciler takip etmektedir.

Tablo 39. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?	3	0,023	9,564
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	3	0,098	6,306
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	3	0,389	3,018
Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?	3	0,362	3,198
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	3	0,160	5,171
Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?	1	0,277	1,181

Ailenin aylık gelir düzeyi ile siyasal bilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ($p<0,05$) cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$) yerel seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme ($p>0,05$), Türkiye'deki seçimlerin

genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Aylık gelir düzeyi ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 40. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin Milletvekili Sayısını Bilme Çapraz Tablosu

		Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?		Toplam
		Doğru	Yanlış	
Ailenin Aylık Gelir Düzeyi	Asgari ücretten az	6 (%26,1)	17 (%73,9)	23 (%7,9)
	Asgari ücret-3000tl	72 (%56,3)	56 (%43,8)	128 (%43,8)
	3001-4500tl	34 (%41,0)	49 (%59)	83 (%28,4)
	4501tl ve üzeri	28 (%48,3)	30 (%51,7)	58 (%19,9)
	Toplam	140 (%47,9)	152 (%52,1)	292 (%100)

Tablo 40 incelendiğinde ailesinin aylık gelir düzeyi asgari ücret-3000tl arasında olan öğrencilerin Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla ailesi 4501tl ve üzeri,3001tl- 4500tl ve asgari ücretten az aylık gelire sahip öğrenciler takip etmektedir.

Siyasal bilgi düzeyini ölçen sorulara verilen doğru cevaplara bakıldığında ailesinin aylık geliri asgari ücretten az olanların doğru cevap sayısının düşük olduğu görülmektedir. Bununla beraber doğru cevap sayısı en fazla olanların ailesinin aylık gelirinin 4501tl ve üstü olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi yükseldikçe siyasal bilgi düzeyi yükselmektedir denebilir.

Tablo 41. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	3	0,040	8,335
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	3	0,080	6,747
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	3	0,150	5,315
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?	3	0,789	1,049
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	3	0,561	2,054
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	3	0,219	4,422
Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	3	0,935	,427
Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	3	0,695	1,443
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	3	0,145	5,404

Ailenin aylık gelir düzeyi ile siyasal tercihler arasındaki ilişki incelenmiş ve herhangi bir siyasi partiye üye olma ($p < 0,05$), siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma ($p > 0,05$) son milletvekili seçimlerinde oy kullanma ($p > 0,05$), seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma ($p > 0,05$), herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma ($p > 0,05$), sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazma ($p > 0,05$), Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma ($p > 0,05$), arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma ($p > 0,05$), herhangi bir siyasi parti mitingine katılma ($p > 0,05$) olarak bulunmuştur. Ailenin aylık gelir düzeyi ile siyasi partiye üye olma arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 42. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi ile Herhangi Bir Siyasi Partiye Üye Olma Çapraz Tablosu

		Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Ailenin Aylık Gelir Düzeyi	Asgari ücretten az	2 (%4,9)	39 (%95,1)	41 (%10,4)
	Asgari ücret-3000tl	0 (%0,0)	171 (%100,0)	171 (%43,2)
	3001-4500tl	4 (%3,7)	105 (%96,3)	109 (%27,5)
	4501tl ve üzeri	4 (%5,3)	71 (%94,7)	75 (%18,9)
Toplam		10 (%2,5)	386 (%97,5)	396 (%100)

Tablo 42 incelendiğinde ailesinin aylık gelir düzeyi 4501tl ve üstü olan öğrencilerin herhangi bir siyasi partiye üye olma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla ailesi asgari ücretten az,3001tl- 4500tl, asgari ücret-3000tl arası aylık gelire sahip öğrenciler takip etmektedir.

Tablo 43. Babanın Eğitim Düzeyi ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Babanın Eğitim Düzeyi	Anne ve baba	20	0,702	16,236
	Arkadaşlar	20	0,369	21,493
	Eğitim ve öğretim hayatı	20	0,306	22,663
	Kitle iletişim araçları	20	0,311	22,563
	Sosyal Medya	20	0,130	27,196

Babanın eğitim düzeyi ile siyasal toplumsallaşma araçlarından etkilenme arasındaki ilişki incelenmiş ve anne-babadan etkilenme ($p>0,05$), arkadaşlardan etkilenme ($p>0,05$), eğitim ve öğretim hayatından etkilenme ($p>0,05$), kitle iletişim araçlarından etkilenme ($p>0,05$), sosyal medyadan etkilenme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Babanın eğitim düzeyine bağlı olarak siyasal toplumsallaşma araçları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 44. Babanın Eğitim Düzeyi ile Siyasal İlgisi Arasındaki Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Babanın Eğitim Düzeyi	Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	5	0,113	8,899
	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	5	0,071	10,165
	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip ediyor musunuz?	5	0,576	3,819
	Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	5	0,636	3,418

Babanın eğitim düzeyi ile siyasal ilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme ($p>0,05$) seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ($p>0,05$) sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Babanın eğitim düzeyi ile siyasal ilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 45. Babanın Eğitim Düzeyi ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?	5	0,233	6,842
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	5	0,015	14,173
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	5	0,078	9,901
Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?	5	0,112	8,925
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	5	0,009	15,244
Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?	5	0,782	2,462

Babanın eğitim düzeyi ile siyasal bilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ($p>0,05$) cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p<0,05$) yerel seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin şu

an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme ($p<0,05$), Türkiye’deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Babanın eğitim düzeyi ile cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme, Türkiye Cumhuriyeti’nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 46. Babanı Eğitim Düzeyi ile Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin Kaç Yılda Bir Yapıldığını Bilme Çapraz Tablosu

		Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?		Toplam
		Doğru	Yanlış	
Babanın Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	5 (%100)	0 (%0)	5 (%1,4)
	Okur-yazar	9 (%42,9)	12 (%57,1)	21 (%6,1)
	İlkokul/ortaokul	120 (%75,9)	38 (%24,1)	158 (%45,5)
	Lise	82 (%76,6)	25 (%23,4)	107 (%30,8)
	Üniversite	38 (%73,1)	14 (%26,9)	52 (%15)
	Lisansüstü	2 (%50)	2 (%50)	4 (%1,2)
	Toplam	256 (%73,8)	91 (%26,2)	347 (%100)

Tablo 46 incelendiğinde cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığı sorusuna en fazla doğru yanıt veren öğrencilerin babasının okuma-yazma bilmediği görülmektedir. Doğru yanıt sayılarına bakıldığında bunu sırasıyla babası lise mezunu olanlar, ilkokul/ortaokul mezunu olanlar, üniversite mezunu olanlar, lisansüstü mezunu olanlar ve babası okur-yazar olanlar gelmektedir.

Tablo 47. Babanı Eğitim Düzeyi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Şu An Hangi Tarihli Anayasa ile Yönetildiğini Bilme Çapraz Tablosu

		Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?		Toplam
		Doğru	Yanlış	
Babanın Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	2 (%66,7)	1 (%33,3)	3 (%1,2)
	Okur-yazar	5 (%26,3)	14 (%73,7)	19 (%7,5)
	İlkokul/ortaokul	73 (%71,6)	29 (%28,4)	102 (%40)
	Lise	58 (%65,2)	31 (%34,8)	89 (%34,9)
	Üniversite	28 (%68,3)	13 (%31,7)	41 (%16,1)
	Lisansüstü	1 (%0,6)	0 (%0)	1 (%0,4)
	Toplam	167 (%65,5)	88 (%34,5)	255 (%100)

Tablo 47 incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiği sorusuna en fazla doğru yanıt veren öğrencilerin babasının ilkokul/ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla üniversite mezunları, okuma-yazma bilmeyenler, lise mezunu ve okur-yazar olanlar gelmektedir.

Tablo 48. Babanın Eğitim Düzeyi ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	5	0,199	7,303
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	5	0,545	4,032
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	5	0,019	13,495
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?	5	0,786	2,440
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	5	0,003	17,704
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	5	0,673	3,176
Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	5	0,821	2,196
Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	5	0,334	5,723
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	5	0,670	3,198

Babanın eğitim düzeyi ile siyasal etkinlikler arasındaki ilişki incelenmiş ve herhangi bir siyasi partiye üye olma ($p>0,05$), siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma ($p>0,05$) son milletvekili seçimlerinde oy kullanma ($p<0,05$), seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma ($p>0,05$), herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma ($p<0,05$), sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazma ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma ($p>0,05$), arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma ($p>0,05$), herhangi bir siyasi parti mitingine katılma ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Babanın eğitim düzeyi ile son milletvekili seçimlerinde oy kullanma ve herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 49. Babanın Eğitim Düzeyi ile Son Milletvekili Seçimlerinde Oy Kullanma Çapraz Tablosu

		Son Seçimlerde Oy Kullandınız Mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Babanın Eğitim Düzeyi	Okuma Yazma	2 (%28,6)	5 (%71,5)	7 (%1,8)
	Bilmiyor			
	Okur-Yazar	14 (%66,7)	7 (%33,3)	21 (%5,4)
	İlkokul/Ortaokul	109 (%61,6)	68 (%38,4)	177 (%45,2)
	Lise	93 (%75)	31 (%25)	124 (%31,6)
	Üniversite	45 (%76,3)	14 (%23,7)	59 (%15,1)
	Lisansüstü	2 (%50)	2 (%50)	4 (%1)
Toplam		265 (%67,7)	127 (%32,4)	392 (%100)

Tablo 49 incelendiğinde babası üniversite mezunu olan öğrencilerin son seçimlerde oy kullanma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla babası lise mezunu olanlar, okur-yazar olanlar, ilkokul-ortaokul mezunu olanlar, lisansüstü mezunu olanlar ve okuma yazama bilmeyenler gelmektedir.

Tablo 50. Babanı Eğitim Düzeyi ile Herhangi Bir Toplu Yürüyüş Eylemine Katılma Çapraz Tablosu

		Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Babanın eğitim düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	1 (%14,3)	6 (%85,7)	7 (%1,8)
	Okur-yazar	8 (%40)	12 (%60)	20 (%5,1)
	İlkokul/ortaokul	18 (%10,1)	160 (%89,9)	178 (%45,4)
	Lise	25 (%20,2)	99 (%79,8)	124 (%31,6)
	Üniversite	6 (%10,2)	53 (%89,8)	59 (%15,1)
	Lisansüstü	0 (%0)	4 (%100)	4 (%1)
	Toplam	58 (%14,8)	334 (%85,2)	392 (%100)

Tablo 50 incelendiğinde babası okur-yazar olan öğrencilerin herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katılma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla babası lise mezunu olanlar, okuma-yazma bilmeyenler, üniversite mezunu olanlar, ilkokul-ortaokul mezunu olanlar ve lisansüstü mezunu olanlar gelmektedir.

Tablo 51. Annenin Eğitim Düzeyi ve Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Annenin Eğitim Düzeyi	Anne ve baba	16	0,285	18,696
	Arkadaşlar	16	0,181	20,946
	Eğitim ve öğretim hayatı	16	0,015	30,557
	Kitle iletişim araçları	16	0,855	10,226
	Sosyal Medya	16	0,535	14,861

Annenin eğitim düzeyi ile siyasal toplumsallaşma araçlarından etkilenme arasındaki ilişki incelenmiş ve anne-babadan etkilenme ($p>0,05$), arkadaşlardan etkilenme ($p>0,05$), eğitim ve öğretim hayatından etkilenme ($p<0,05$), kitle iletişim araçlarından etkilenme ($p>0,05$), sosyal medyadan etkilenme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Annenin eğitim düzeyi ile eğitim ve öğretim hayatından etkilenme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 52. Annenin Eğitim Düzeyi ile Eğitim ve Öğretim Hayatından Etkilenme Çapraz Tablosu

		Annenin Eğitim Düzeyi					Toplam
		Hiç	Çok Az	Kısmen	Çok	Çok Fazla	
Eğitim Ve Öğretim Hayatı	Okuma yazma bilmiyor	6 (%24,1)	3 (%12)	4 (%16)	7 (%28)	5 (%20)	25(%6,5)
	Okur-yazar	7 (%28)	2 (%8)	5 (%20)	10(%40)	1 (%4)	25 (%6,5)
	İlkokul/ortaokul	42 (%18)	22 (%9,4)	55 (%23,6)	62 (%26,6)	52 (%22,3)	233 (%60,2)
	Lise	6 (%7,1)	18 (%21,2)	15 (%17,6)	17(%20)	29 (%34,1)	85 (%22)
	Üniversite	5 (%26,3)	2 (%10,5)	2 (%10,5)	4 (%21,1)	6 (%31,6)	19 (%4,9)
	Lisans	0(%0)	0(%0)	0(%0)	0(%0)	0(%0)	0(%0)
Toplam		66 (%17,1)	47 (%12,1)	81 (%20,9)	100 (%25,8)	93 (%24)	387 (%100)

Tablo 52 incelendiğinde annesi lise mezunu olan öğrencilerin eğitim öğretim hayatından daha fazla etkilendiği görülmektedir. Bunu sırasıyla annesi üniversite mezunu olanlar, ilkokul-ortaokul mezunu olanlar, okuma-yazma bilmeyenler ve okur-yazar olanlar gelmektedir.

Tablo 53. Annenin Eğitim Düzeyi ve Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²	
Annenin Eğitim Düzeyi	Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	4	0,975	,486
	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	4	0,089	8,083
	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip ediyor musunuz?	4	0,671	2,353
	Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	4	0,309	4,795

Annenin eğitim düzeyi ile siyasal ilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme ($p>0,05$) seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ($p>0,05$) sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Annenin eğitim düzeyi ile siyasal ilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 54. Annenin Eğitim Düzeyi ve Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?	4	0,254	5,341
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	4	0,748	1,933
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	4	0,533	3,148
Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?	4	0,000	21,212
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	4	0,595	2,782
Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?	4	0,598	2,766

Annenin eğitim düzeyi ile siyasal bilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ($p>0,05$) cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$) yerel seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin on

ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme ($p<0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme ($p>0,05$), Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Annenin eğitim düzeyi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 55. Annenin Eğitim Düzeyi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin On İkinci Cumhurbaşkanı'nın Kim Olduğunu Bilme Çapraz Tablosu

		Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?		Toplam
		Doğru	Yanlış	
Annelerin Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	16 (%84,2)	3 (%15,8)	19 (%7,4)
	Okur-yazar	8 (%38,1)	13 (%61,9)	21 (%8,2)
	İlkokul/ortaokul	118 (%80,8)	28 (%19,2)	146 (%56,8)
	Lise	45 (%76,3)	14 (%23,7)	59 (%23)
	Üniversite	11 (%91,7)	1 (%8,3)	12 (%4,7)
	Lisansüstü	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
	Toplam	198 (%77)	59 (%23)	257 (%100)

Tablo 55 incelendiğinde annesi ilkökul-ortaokul mezunu olan öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu doğru bilme sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla annesi lise mezunu olanlar, okuma-yazma bilmeyenler, üniversite mezunu olanlar ve okur-yazar olanlar gelmektedir.

Tablo 56. Annenin Eğitim Düzeyi ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	4	,206	5,910
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	4	,228	5,632
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	4	,506	3,319
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?	4	,710	2,141
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	4	,000	21,077
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	4	,667	2,376
Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	4	,212	5,839
Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	4	,303	4,849
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	4	,027	10,996

Annenin eğitim düzeyi ile siyasal etkinlikler arasındaki ilişki incelenmiş ve herhangi bir siyasi partiye üye olma ($p>0,05$), siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma ($p>0,05$) son milletvekili seçimlerinde oy kullanma ($p>0,05$), seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma ($p>0,05$), herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma ($p<0,05$), sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazma ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma ($p>0,05$), arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma ($p>0,05$), herhangi bir siyasi parti mitingine katılma ($p<0,05$) olarak bulunmuştur. Annenin eğitim düzeyi ile herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma ve herhangi bir siyasi parti mitingine katılma arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 57. Annenin Eğitim Düzeyi ile Herhangi Bir Toplu Yürüyüş Eylemine Katılma Çapraz Tablosu

		Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Annenin Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	5 (%17,9)	23 (%82,1)	28 (%7,1)
	Okur-yazar	9 (%32,1)	19 (%67,9)	28 (%7,1)
	İlkokul/ortaokul	23 (%9,9)	210 (%90,1)	233 (%59,1)
	Lise	21 (%24,4)	65 (%75,6)	86 (%21,8)
	Üniversite	0 (%0)	19 (%100)	19 (%4,8)
	Lisansüstü	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
	Toplam	58 (%14,7)	336 (%85,3)	394 (%100)

Tablo 57 incelendiğinde annesi okur-yazar olan öğrencilerin herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katılım oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla lise mezunu olanlar, okuma-yazma bilmeyenler, okur-yazar olanlar ve üniversite mezunu olanlar izlemektedir.

Tablo 58. Annenin Eğitim Düzeyi ile Herhangi Bir Siyasi Parti Mitingine Katılma Çapraz Tablosu

		Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Annenin Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	13 (%46,4)	15 (%53,6)	28 (%7,2)
	Okur-yazar	4 (%13,8)	25 (%86,2)	29 (%7,4)
	İlkokul/ortaokul	65 (%28,4)	164 (%71,6)	229 (%58,6)
	Lise	34 (%39,5)	52 (%60,5)	86 (%22)
	Üniversite	5 (%26,3)	14 (%73,7)	19 (%4,9)
	Lisansüstü	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
	Toplam	121 (%30,9)	270 (%69,1)	391 (%100)

Tablo 58 incelendiğinde annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin herhangi bir siyasi parti mitingine katılma oranının daha fazla olduğu görülmektedir.

Bunu sırasıyla annesi lise mezunu olanlar, ilkokul/ortaokul mezunu olanlar, üniversite mezunu olanlar ve okur-yazar olanlar izlemektedir.

Tablo 59. Aile Yapısı ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Arasındaki Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Aile Yapısı	Anne ve baba	8	,022	17,872
	Arkadaşlar	8	,143	12,195
	Eğitim ve öğretim hayatı	8	,326	9,201
	Kitle iletişim araçları	8	,564	6,571
	Sosyal Medya	8	,515	7,206

Öğrencilerin aile yapısı ile siyasal toplumsallaşma araçları arasındaki ilişki incelenmiş ve anne-babadan etkilenme ($p<0,05$), arkadaşlardan etkilenme ($p>0,05$), eğitim ve öğretim hayatından etkilenme ($p>0,05$), kitle iletişim araçlarından etkilenme ($p>0,05$), sosyal medyadan etkilenme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Aile yapısı ile anne-babadan etkilenme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 60. Aile Yapısı ile Anne ve Babadan Etkilenme Çapraz Tablosu

		Aile Yapısı			Toplam
		Çekirdek Aile	Geniş Aile	Parçalanmış Aile	
Anne ve Babadan Etkilenme	Hiç	85 (%31,1)	37 (%35,6)	9 (%69,2)	131 (%33,6)
	Çok Az	33 (%12,1)	22 (%21,2)	0 (%0)	55 (%14,1)
	Kısmen	85 (%31,1)	29 (%27,9)	2 (%15,4)	116 (%29,7)
	Çok	52 (%19)	10 (%9,6)	1 (%7,7)	63 (%16,2)
	Çok Fazla	18 (%6,6)	6 (%5,8)	1 (%7,7)	25 (%6,4)
Toplam		273 (%70)	104 (%26,7)	13 (%3,3)	390 (%100)

Tablo 60 incelendiğinde çekirdek aile yapısına sahip öğrencilerin siyasal toplumsallaşma sürecinde anne ve babadan daha fazla etkilendiği görülmektedir.

Tablo 61. Aile Yapısı ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Aile Yapısı	Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	2	,308	2,359
	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	2	,110	4,418
	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip ediyor musunuz?	2	,006	10,333
	Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	2	,979	,042

Aile yapısı ile siyasal ilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme ($p>0,05$) seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ($p>0,05$) sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme ($p<0,05$), sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Aile yapısı ile sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 62. Aile Yapısı ile Sosyal Medya Üzerinden İlgi Duyduğunuz Siyasal Örgütleri Takip Etme Çapraz Tablosu

		Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip ediyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	93 (%34,2)	179 (%65,8)	272 (%69,4)
	Geniş Aile	24 (%22,4)	83 (%77,6)	107 (%27,3)
	Parçalanmış Aile	8 (%61,5)	5 (%38,5)	13 (%3,3)
Toplam		125 (%31,9)	267 (%68,1)	392 (%100)

Tablo 62 incelendiğinde parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla çekirdek aile ve geniş aile yapısına sahip öğrenciler takip etmektedir.

Tablo 63. Aile Yapısı ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?	2	,995	,010
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	2	,174	3,494
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	2	,256	2,727
Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?	2	,531	1,266
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	2	,317	2,300
Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?	2	,872	,275

Aile yapısı ile siyasal bilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ($p>0,05$) cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$) yerel seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme ($p>0,05$), Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Aile yapısı ile siyasal bilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 64. Aile Yapısı ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	2	,705	,700
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	2	,620	,956
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	2	,000	18,265
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?	2	,388	1,896
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	2	,210	3,125
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	2	,902	,206
Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	2	,008	9,692
Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	2	,046	6,164
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	2	,124	4,175

Aile yapısı ile siyasal etkinlikler arasındaki ilişki incelenmiş ve herhangi bir siyasi partiye üye olma ($p>0,05$), siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma ($p>0,05$) son milletvekili seçimlerinde oy kullanma ($p<0,05$), seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma ($p>0,05$), herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma ($p>0,05$), sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazma ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma ($p<0,05$), arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma ($p>0,05$), herhangi bir siyasi parti mitingine katılma ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Aile yapısı ile son seçimlerde oy kullanma ve sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 65. Aile Yapısı ile Son Seçimlerde Oy Kullanma Çapraz Tablosu

		Son seçimlerde oy kullandınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	202 (%73,7)	72 (%26,3)	274 (%69,5)
	Geniş Aile	61 (%57)	46 (%43)	107 (%27,2)
	Parçalanmış Aile	4 (%30,8)	9 (%69,2)	13 (%3,3)
Toplam		267 (%67,8)	127 (%32,2)	394 (%100)

Tablo 65 incelendiğinde çekirdek aile yapısına sahip öğrencilerin son seçimlerde oy kullanma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla geniş aile ve parçalanmış aile yapısına sahip öğrenciler takip etmektedir.

Tablo 66. Aile Yapısı ile Sosyal Medya Üzerinden Yürütülen Herhangi Bir Siyasi Etkinliğe Katılma Çapraz Tablosu

		Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	35 (%12,8)	239 (%87,2)	274 (%70,3)
	Geniş Aile	3 (%2,8)	104 (%97,2)	107 (%27,4)
	Parçalanmış Aile	0 (%0)	9 (%100)	9 (%2,3)
Toplam		38 (%9,7)	352 (%90,3)	390 (%100)

Tablo 66 incelendiğinde çekirdek aile yapısına sahip öğrencilerin sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla geniş aile ve parçalanmış aile yapısına sahip öğrenciler takip etmektedir.

Parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme oranı yüksek olmakla beraber sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma oranının düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 67. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Babanın Siyasal Parti Üyeliği	Anne ve baba	4	,083	8,259
	Arkadaşlar	4	,825	1,512
	Eğitim ve öğretim hayatı	4	,390	4,119
	Kitle iletişim araçları	4	,789	1,708
	Sosyal Medya	4	,305	4,830

Babanın siyasi parti üyeliği ile siyasal toplumsallaşma araçlarından etkilenme arasındaki ilişki incelenmiş ve anne-babadan etkilenme ($p>0,05$), arkadaşlardan etkilenme ($p>0,05$), eğitim ve öğretim hayatından etkilenme ($p>0,05$), kitle iletişim araçlarından etkilenme ($p>0,05$), sosyal medyadan etkilenme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Babanın siyasi parti üyeliği ile siyasal toplumsallaşma araçları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 68. Babanın Siyasi Parti Üyeliği ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Babanın siyasal Parti üyeliği	Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	1	,588	,294
	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	1	,115	2,481
	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip ediyor musunuz?	1	,179	1,804
	Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	1	,900	,016

Babanın siyasi parti üyeliği ile siyasal ilgi arasındaki farklılık incelenmiş ve televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme ($p>0,05$) seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ($p>0,05$) sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur.

Babanın siyasi parti üyeliği ile siyasal ilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 69. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ve Siyasal Bilgi Arındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?	1	,348	,880
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	1	,661	,192
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	1	,035	4,429
Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?	1	,590	,290
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	1	,182	1,779
Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?	1	,059	4,442

Babanın siyasi parti üyeliği ile siyasal bilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ($p>0,05$) cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$) yerel seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p<0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme ($p>0,05$), Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Babanın siyasi parti üyeliği ile yerel seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 70. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ile Yerel Seçimlerin Kaç Yılda Bir Yapıldığını Bilme Çapraz Tablosu

		Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?		Toplam
		Doğru	Yanlış	
Babanın siyasal Parti üyeliği	Evet	9 (%34,6)	17 (%65,4)	26 (%7,8)
	Hayır	172 (%56)	135 (%44)	307 (%92,2)
Toplam		181 (%54,4)	152 (%45,6)	333 (%100)

Tablo 70 incelendiğinde babası herhangi bir siyasi partiye üye olmayan öğrencilerin doğru cevap verme oranının babası herhangi bir siyasi partiye üye olan öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 71. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	1	,022	9,184
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	1	,152	2,140
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	1	,482	,494
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?	1	,233	1,401
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	1	1,000	,010
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	1	,627	,236
Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	1	,031	5,631
Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	1	,841	,040
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	1	,984	,000

Babanın siyasal parti üyeliği ile siyasal etkinlikler arasındaki ilişki incelenmiş ve herhangi bir siyasi partiye üye olma ($p < 0,05$), siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma ($p > 0,05$) son milletvekili seçimlerinde oy kullanma ($p > 0,05$), seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma ($p > 0,05$), herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma ($p > 0,05$),

sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazma ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma ($p<0,05$), arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma ($p>0,05$), herhangi bir siyasi parti mitingine katılma ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Babanın siyasi parti üyeliği ile herhangi bir siyasi partiye üye olma ve sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 72. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ile Herhangi Bir Siyasi Partiye Üye Olma Çapraz Tablosu

		Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Babanın Siyasal Parti Üyeliği	Evet	3 (%11,5)	23 (%88,5)	26 (%6,6)
	Hayır	7 (%1,9)	363 (%98,1)	370 (%93,4)
Toplam		10 (%2,5)	386 (%97,5)	396 (%100)

Tablo 72 incelendiğinde babası siyasi partiye olan öğrencilerin babası siyasi partiye üye olmayan öğrencilere göre siyasi partiye üye olma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 73. Babanın Siyasal Parti Üyeliği ile Sosyal Medya Üzerinden Yürütülen Herhangi Bir Siyasi Etkinliğe Katılma Çapraz Tablosu

		Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Babanın siyasi Parti üyeliği	Evet	6 (%23,1)	20 (%76,9)	26 (%6,7)
	Hayır	32 (%8,8)	332 (%91,2)	364 (%93,3)
Toplam		38 (%9,7)	352 (%90,3)	390 (%100)

Tablo 73 incelendiğinde babası siyasi partiye olan öğrencilerin babası siyasi partiye üye olmayan öğrencilere göre sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 74. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Annenin Siyasal Parti Üyeliği	Anne ve baba	4	,387	4,143
	Arkadaşlar	4	,978	,453
	Eğitim ve öğretim hayatı	4	,886	1,149
	Kitle iletişim araçları	4	,022	11,455
	Sosyal Medya	4	,064	8,876

Annenin siyasal parti üyeliği ile siyasal toplumsallaşma araçları arasındaki ilişki incelenmiş ve anne-babadan etkilenme ($p>0,05$), arkadaşlardan etkilenme ($p>0,05$), eğitim ve öğretim hayatından etkilenme ($p>0,05$), kitle iletişim araçlarından etkilenme ($p<0,05$), sosyal medyadan etkilenme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Annenin siyasal parti üyeliği ile kitle iletişim araçlarından etkilenme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 75. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme Çapraz Tablosu

		Annenin siyasal parti üyeliği		Toplam
		Evet	Hayır	
Kitle İletişim Araçları	Hiç	0 (%0)	88 (%23,2)	88 (%22,5)
	Çok Az	1 (%9,1)	69 (%18,2)	70 (%17,9)
	Kısmen	1 (%9,1)	85 (%22,4)	86 (%22)
	Çok	7 (%63,6)	87 (%22,9)	94 (%24)
	Çok Fazla	2 (%18,2)	51 (%13,4)	53 (%13,6)
Toplam		11 (%2,8)	380 (%97,2)	391 (%100)

Tablo 75 incelendiğinde annesi siyasal partiye olan öğrencilerin annesi siyasal partiye üye olmayan öğrencilere göre kitle iletişim araçlarından etkilenme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 76. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Annenin Siyasal Parti Üyeliği	Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	1	,402	,703
	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	1	,204	1,616
	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip ediyor musunuz?	1	,327	,959
	Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	1	,124	2,368

Annenin siyasal parti üyeliği ile siyasal ilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme ($p>0,05$) seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ($p>0,05$) sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Annenin siyasal parti üyeliği ile siyasal ilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 77. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?	1	,437	,603
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	1	,240	1,380
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	1	,092	2,847
Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?	1	,204	1,611
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	1	,435	,611
Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?	1	,635	,225

Annenin siyasal parti üyeliği ile siyasal bilgi arasındaki ilişki incelenmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ($p>0,05$) cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$) yerel

seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme ($p>0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme ($p>0,05$), Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Annenin siyasi parti üyeliği ile siyasi bilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 78. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ve Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	1	,000	28,151
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	1	,425	,635
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	1	,766	,088
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?	1	,008	7,091
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	1	,742	,108
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	1	,361	,836
Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	1	,941	,005
Arkadaş toplantılarında siyasi konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	1	,294	1,102
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	1	,291	1,115

Annenin siyasi parti üyeliği ile siyasi etkinlikler arasındaki ilişki incelenmiş ve herhangi bir siyasi partiye üye olma ($p<0,05$), siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma ($p>0,05$) son milletvekili seçimlerinde oy kullanma ($p>0,05$), seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma ($p<0,05$), herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma ($p>0,05$), sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazma ($p>0,05$), sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma ($p>0,05$), arkadaş toplantılarında siyasi konularla ilgili konuşmalar yapma ($p>0,05$), herhangi bir siyasi parti

mitingine katılma ($p>0,05$) olarak bulunmuştur. Annenin siyasi parti üyeliği ile herhangi bir siyasi partiye üye olma ve seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 79. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Herhangi Bir Siyasi Partiye Üye Olma Çapraz Tablosu

		Annenin Siyasal Parti Üyeliği		Toplam
		Evet	Hayır	
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	Evet	3 (%27,3)	8 (%72,7)	11 (%2,8)
	Hayır	7 (%1,8)	378 (%98,2)	385 (%97,2)
Toplam		10 (%2,5)	386 (%97,5)	396 (%100)

Tablo 79 incelendiğinde annesi siyasi bir partiye üye olan öğrencilerin annesi siyasi bir partiye üye olmayan öğrencilere göre siyasi partiye üye olma oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 80. Annenin Siyasal Parti Üyeliği ile Seçimler Sırasında Herhangi Bir Partinin Seçim Kampanyasında Faaliyette Bulunma Çapraz Tablosu

		Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?		Toplam
		Evet	Hayır	
Annenin Siyasal Parti Üyeliği	Evet	2 (%18,2)	9 (%81,8)	11 (%2,8)
	Hayır	12 (%3,1)	372 (%96,9)	384 (%97,2)
Toplam		14 (%3,5)	381 (%96,5)	395 (%100)

Tablo 80 incelendiğinde annesi siyasi bir partiye üye olan öğrencilerin annesi siyasi bir partiye üye olmayan öğrencilere göre seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Aile üyelerinden birisinin ya da ebeveynlerden her ikisinin de gündelik siyaset ile ileri düzeyde ilgilenmesi, o aile içinde toplumsallaşanların siyasi toplumsallaşma süreçlerine de doğrudan etki eder. Bu etki olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir. Örneğin, çocukluk ya da gençlik çağında izlenen baba ya da anne, model olarak alınabilir ve anne-babanın siyasi kimliği ve siyasi görüşleri ile aynı siyasi kimlik ve aynı siyasi görüşler çocuk tarafından benimsenebilir. Bu durumun tam tersi bir durum da gerçekleşebilir ve anne babanın aktif siyasette

olmasının yanında siyaset ile ileri derecede ilgili olmasına rağmen çocuklar siyasete ilgi duymayabilir. Dolayısıyla siyasal toplumsallaşma açısından değerlendirildiğinde çocuğun anne-babasının siyasal görüşlerini aynı şekilde benimsemesi ya da farklı bir siyasal görüşü benimsemesi sürecinde çok farklı sosyo-psikolojik etkenler etkili olmaktadır.

Tablo 81. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Siyasal Toplumsallaşma Araçlarından Etkilenme Arasındaki Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Haber Alma Yolu	Anne ve baba	16	,001	39,362
	Arkadaşlar	16	,261	19,152
	Eğitim ve öğretim hayatı	16	,079	24,504
	Kitle iletişim araçları	16	,024	29,044
	Sosyal Medya	16	,001	39,826

Siyasal bilgi edinme yolu ile siyasal toplumsallaşma araçlarından etkilenme arasındaki farklılık incelenmiş ve anne-babadan etkilenme ($p < 0,05$), arkadaşlardan etkilenme ($p > 0,05$), eğitim ve öğretim hayatından etkilenme ($p > 0,05$), kitle iletişim araçlarından etkilenme ($p < 0,05$), sosyal medyadan etkilenme ($p < 0,05$) olarak bulunmuştur. Siyasal bilgi edinme yolu ile anne-babadan etkilenme, kitle iletişim araçlarından etkilenme ve sosyal medyadan etkilenme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 82. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Anne ve Babadan Etkilenme Çapraz Tablosu

		Anne ve Babadan Etkilenme					Toplam
		Hiç	Çok Az	Kısmen	Çok	Çok Fazla	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	40 (%51,3)	12 (%15,4)	12 (%15,4)	11 (%14,1)	3 (%3,8)	78 (%20,1)
	Gazete	4 (%36,4)	3 (%27,3)	2 (%18,2)	1 (%9,1)	1 (%9,1)	11 (%2,8)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	85 (%30,5)	39 (%14)	90 (%32,3)	48 (%17,2)	17 (%6,1)	279 (%71,9)
	Aile	0 (%0)	0 (%0)	10 (%66,7)	2 (%13,3)	3 (%20)	15 (%3,9)
	Arkadaşlar	2 (%40)	1 (%20)	0 (%0)	1 (%20)	1 (%20)	5 (%1,3)
Toplam		131 (%33,8)	55 (%14,2)	114 (%29,4)	63 (%16,2)	25 (%6,4)	388 (%100)

Tablo 82 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri arkadaşları ve ailesinden alan öğrencilerin anne ve babasından daha fazla etkilendiği görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri sosyal medya/internet sitelerinden alanlar, gazetelerden alanlar ve televizyondan alanlar takip etmektedir.

Tablo 83. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Kitle İletişim Araçlarından Etkilenme
Çapraz Tablosu

		Kitle İletişim Araçları					Toplam
		Hiç	Çok Az	Kısmen	Çok	Çok Fazla	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	22 (%28,9)	15 (%19,7)	19 (%25)	14 (%18,4)	6 (%7,9)	76 (%19,5)
	Gazete	4 (%36,4)	3 (%27,3)	1 (%9,1)	1 (%9,1)	2 (%18,2)	11 (%2,8)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	52 (%18,4)	46 (%16,3)	63 (%22,3)	77 (%27,2)	45 (%15,9)	283 (%72,8)
	Aile	7 (%50)	4 (%28,6)	1 (%7,1)	2 (%14,3)	0 (%0)	14 (%3,6)
	Arkadaşlar	3 (%60)	0(%0)	2(%40)	0(%0)	0(%0)	5(%1,3)
Toplam		88 (%22,6)	68 (%17,5)	86 (%22,1)	94 (%24,2)	53 (%13,6)	389 (%100)

Tablo 83 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri sosyal medya/ internet siteleri aracılığıyla alan öğrencilerin kitle iletişim araçlarından daha fazla etkilendiği görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri gazetelerden alanlar, televizyondan alanlar ve ailesinden alanlar takip etmektedir.

Tablo 84. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sosyal Medyadan Etkilenme Çapraz Tablosu

		Sosyal Medya					Toplam
		Hiç	Çok Az	Kısmen	Çok	Çok Fazla	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	33 (%42,9)	13 (%16,9)	17 (%22,1)	9 (%11,7)	5 (%6,5)	77 (%19,9)
	Gazete	6 (%54,5)	2 (%18,2)	2 (%18,2)	1 (%9,1)	0 (%0)	11 (%2,8)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	54 (%19,4)	45 (%16,1)	63 (%22,6)	64 (%22,9)	53 (%19)	279 (%72,1)
	Aile	7 (%46,7)	3 (%20)	1 (%1,2)	4 (%26,7)	0 (%0)	15 (%3,9)
	Arkadaşlar	2 (%40)	2 (%40)	1 (%20)	0 (%0)	0 (%0)	5 (%1,3)
Toplam	102 (%26,4)	65 (%16,8)	84 (%21,7)	78 (%20,2)	58 (%15)	387 (%100)	

Tablo 84 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri sosyal medya/ internet siteleri aracılığıyla alan öğrencilerin sosyal medyadan daha fazla etkilendiği görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri ailesinden alanlar, televizyondan alanlar ve gazetelerden alanlar takip etmektedir.

Tablo 85. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Siyasal İlgi Arasındaki Farklılık Testi

		sd	p	X ²
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?	4	,003	16,385
	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?	4	,000	28,183
	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip ediyor musunuz?	4	,000	20,278
	Sosyal medya üzerinden siyasi hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?	4	,000	45,761

Siyasal bilgi edinme yolu ile siyasi ilgi arasındaki farklılık incelenmiş ve televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme ($p<0,05$) seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme ($p<0,05$) sosyal medya üzerinden ilgi duyulan siyasi örgütleri takip etme ($p<0,05$), sosyal medya üzerinden siyasi hayata dair bilgileri takip etme ($p<0,05$) olarak bulunmuştur. Siyasal bilgi edinme yolu ile siyasi ilgi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 86. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Televizyonlardaki Siyasi Propaganda ve Siyasi Tartışma Programlarını Takip Etme Çapraz Tablosu

		Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	35 (%47,3)	39 (%52,7)	74 (%19)
	Gazete	9 (%75)	3 (%25)	12 (%3,1)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	193 (%68,2)	90 (%31,8)	283 (%72,8)
	Aile	6 (%40)	9 (%60)	15 (%3,9)
	Arkadaşlar	2 (%40)	3 (%60)	5 (%1,3)
Toplam		245 (%63)	144 (%37)	389 (%100)

Tablo 86 incelendiğinde siyasal bilgilerini gazete ve sosyal medya/internet siteleri aracılığıyla elde eden öğrencilerin televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri televizyondan alanlar, aileden alanlar ve arkadaşlardan alanlar takip etmektedir.

Tablo 87. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Seçimlerle İlgili Yapılan Kamuoyu Anketlerini Takip Etme Çapraz Tablosu

		Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	22 (%28,2)	56 (%71,8)	78 (%20,2)
	Gazete	4 (%36,4)	7 (%63,6)	11 (%2,8)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	146 (%52,7)	131 (%47,3)	277 (%71,8)
	Aile	0 (%0)	15 (%100)	15 (%3,9)
	Arkadaşlar	2 (%40)	3 (%60)	5 (%1,3)
Toplam		174 (%45,1)	212 (%54,9)	386 (%100)

Tablo 87 incelendiğinde siyasal bilgilerini sosyal medya/internet siteleri aracılığıyla elde eden öğrencilerin seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri arkadaşlardan alanlar, gazetelerden alanlar, televizyondan alanlar ve aileden alanlar takip etmektedir.

Tablo 88. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sosyal Medya Üzerinden İlgi Duyduğunuz Siyasal Örgütleri Takip Etme Çapraz Tablosu

		Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasal örgütleri takip ediyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	13 (%16,7)	65 (%83,3)	78 (%20)
	Gazete	3 (%27,3)	8 (%72,7)	11 (%2,8)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	106 (%37,7)	175 (%62,3)	281 (%72,1)
	Aile	0 (%0)	15 (%100)	15 (%3,8)
	Arkadaşlar	1 (%20)	4 (%80)	5 (%1,3)
Toplam		123 (%31,5)	267 (%68,5)	390 (%100)

Tablo 88 incelendiğinde siyasal bilgilerini sosyal medya/internet siteleri aracılığıyla elde eden öğrencilerin sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunun siyasal örgütleri takip etme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasal hayata dair bilgileri gazeteden alanlar, arkadaşlardan alanlar, televizyondan alanlar ve aileden alanlar takip etmektedir.

Tablo 89. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sosyal Medya Üzerinden Siyasal Hayata Dair Bilgileri Takip Etme Çapraz Tablosu

		Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	28 (%35,9)	50 (%64,1)	78 (%20,2)
	Gazete	4 (%36,4)	7 (%63,6)	11 (%2,8)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	193 (%69,4)	85 (%30,6)	278 (%71,8)
	Aile	2 (%13,3)	13 (%86,7)	15 (%3,9)
	Arkadaşlar	2 (%40)	3 (%60)	5 (%1,3)
Toplam		229 (%59,2)	158 (%40,8)	387 (%100)

Tablo 89 incelendiğinde siyasal bilgilerini sosyal medya/internet siteleri aracılığıyla elde eden öğrencilerin sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasal hayata dair bilgileri arkadaşlardan alanlar, gazetelerden alanlar, televizyondan alanlar ve aileden alanlar takip etmektedir.

Tablo 90. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Siyasal Bilgi Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?	4	,024	11,279
Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?	4	,657	2,433
Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?	4	,718	2,097
Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?	4	,611	2,692
Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?	4	,389	4,129
Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?	4	,002	17,255

Siyasal bilgi edinme yolu ile siyasal bilgi arasındaki farklılık incelenmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ($p < 0,05$) cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p > 0,05$) yerel seçimlerin kaç yılda bir yapıldığını bilme ($p > 0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanının kim olduğunu bilme ($p > 0,05$), Türkiye Cumhuriyeti'nin şu an hangi tarihli anayasa ile yönetildiğini bilme ($p > 0,05$), Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme ($p < 0,05$) olarak bulunmuştur. Siyasal bilgi edinme yolu ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ve Türkiye'deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adını bilme arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 91. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin Milletvekili Sayısını Bilme Çapraz Tablosu

		Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısı kaçtır?		Toplam
		Doğru	Yanlış	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	39 (%66,1)	20 (%33,9)	59 (%20,3)
	Gazete	3 (%27,3)	8 (%72,7)	11 (%3,8)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	93 (%44,3)	117 (%55,7)	210 (%72,4)
	Aile	4 (%57,1)	3 (%42,9)	7 (%2,4)
	Arkadaşlar	1 (%33,3)	2 (%66,7)	3 (%1)
Toplam		140 (%48,3)	150 (%51,7)	290 (%100)

Tablo 91 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri televizyon aracılığıyla alan öğrencilerin Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri aileden alanlar, sosyal medya/internet sitelerinden alanlar, arkadaşlardan alanlar ve gazetelerden alanlar takip etmektedir.

Tablo 92. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Türkiye’deki Seçimlerin Genel Yönetimi ve Denetimini Yürüten, Aynı Zamanda Seçimlerin Yargısal Denetimi Sağlayan Kurulun

Adını Bilme Çapraz Tablosu

		Türkiye’deki seçimlerin genel yönetimi ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimi sağlayan kurulun adı nedir?		Toplam
		Doğru	Yanlış	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	46 (%97,9)	1 (%2,1)	47 (%17,7)
	Gazete	7 (%77,8)	2 (%22,2)	9 (%3,4)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	187 (%93,5)	13 (%6,5)	200 (%75,5)
	Aile	2 (%50)	2 (%50)	4 (%1,5)
	Arkadaşlar	4 (%80)	1 (%20)	5 (%1,9)
Toplam		246 (%92,8)	19 (%7,2)	265 (%100)

Tablo 92 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri televizyon aracılığıyla alan öğrencilerin Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme oranının yüksek olduğu görülmektedir. Hemen ardından siyasi hayata dair bilgileri sosyal medya/internet sitelerinden alanlar, arkadaşlardan alanlar, gazetelerden alanlar ve aileden alanlar gelmektedir.

Tablo 93. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Siyasal Etkinliklere Katılım Arasındaki Farklılık Testi

	sd	p	X ²
Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	4	,002	16,943
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?	4	,048	9,597
Son seçimlerde oy kullandınız mı?	4	,171	6,408
Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?	4	,004	15,308
Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?	4	,207	5,901
Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?	4	,009	13,510
Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?	4	,019	11,731
Arkadaş toplantılarında siyasi konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?	4	,007	14,111
Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?	4	,005	14,650

Siyasal bilgi edinme yolu ile siyasi etkinlikler arasındaki farklılık incelenmiş ve herhangi bir siyasi partiye üye olma ($p < 0,05$), siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma ($p < 0,05$) son milletvekili seçimlerinde oy kullanma ($p > 0,05$), seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma ($p < 0,05$), herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılma ($p > 0,05$), sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazma ($p < 0,05$), sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma ($p < 0,05$), arkadaş toplantılarında siyasi konularla ilgili konuşmalar yapma ($p < 0,05$), herhangi bir siyasi parti mitingine katılma ($p < 0,05$) olarak bulunmuştur. Siyasal bilgi edinme yolu ile herhangi bir siyasi partiye üye olma, siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olma, seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette bulunma, sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazma, sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi

etkinliğe katılma, arkadaş toplantılarında siyasi konularla ilgili konuşmalar yapma, herhangi bir siyasi parti mitingine katılma arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 94. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Herhangi Bir Siyasi Partiyeye Üye Olma Çapraz Tablosu

		Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Siyasal bilgi edinme yolu	Televizyon	1 (%1,3)	77 (%98,7)	78 (%19,8)
	Gazete	2 (%16,7)	10 (%83,3)	12 (%3)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	6 (%2,1)	278 (%97,9)	284 (%72,1)
	Aile	0 (%0)	15 (%100)	15 (%3,8)
	Arkadaşlar	1 (%20)	4 (%80)	5 (%1,3)
Toplam		10 (%2,5)	384 (%97,5)	394 (%100)

Tablo 94 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri arkadaşları aracılığıyla alan öğrencilerin siyasi partiye üye olma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Hemen ardından siyasi hayata dair bilgileri gazetelerden alanlar, sosyal medya/internet sitelerinden alanlar, televizyondan alanlar ve aileden alanlar gelmektedir.

Tablo 95. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sizi veya Çevrenizi İlgilendiren Bir Sorun Hakkında İlgili Yetkili Mercilere Dilekçe Yazma Çapraz Tablosu

		Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	22 (%28,6)	55 (%71,4)	77 (%19,9)
	Gazete	6 (%50)	6 (%50)	12 (%3,1)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	127 (%45,7)	151 (%54,3)	278 (%71,8)
	Aile	2 (%1,3)	13 (%5,7)	15 (%3,9)
	Arkadaşlar	1 (%20)	4 (%80)	5 (%1,3)
Toplam		158 (%40,8)	229 (%59,2)	387 (%100)

Tablo 95 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri gazete aracılığıyla alan öğrencilerin çevrelerini ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri sosyal medya/internet sitelerinden alanlar, televizyondan alanlar, arkadaşlardan alanlar ve aileden alanlar takip etmektedir.

Tablo 96. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Sosyal Medya Üzerinden Yürütülen Herhangi Bir Siyasi Etkinliğe Katılma Çapraz Tablosu

		Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	1 (%1,3)	77 (%98,7)	77 (%20,1)
	Gazete	1 (%8,3)	11 (%91,7)	12 (%3,1)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	36 (%12,9)	242 (%87,1)	278 (%71,6)
	Aile	0 (%0)	15 (%100)	15 (%3,9)
	Arkadaşlar	0 (%0)	5 (%100)	5 (%1,3)
Toplam		38 (%9,8)	350 (%90,2)	388 (%100)

Tablo 96 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri sosyal medya/internet siteleri aracılığıyla alan öğrencilerin sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri gazetelerden alanlar, televizyondan alanlar takip etmektedir. Siyasi hayata dair bilgileri aile ve arkadaşları aracılığıyla aldığını belirtenlerin hiçbiri sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılmamıştır.

Tablo 97. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Arkadaş Toplantılarında Siyasal Konularla İlgili Konuşmalar Yapma Çapraz Tablosu

		Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?		Toplam
		Evet	Hayır	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	24 (%31,2)	53 (%68,8)	77 (%20,1)
	Gazete	8 (%66,7)	4 (%33,3)	12 (%3,1)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	144 (%52,6)	130 (%47,4)	274 (%71,5)
	Aile	5 (%33,3)	10 (%66,7)	15 (%3,9)
	Arkadaşlar	2 (%40)	3 (%60)	5 (%1,3)
Toplam		183 (%47,8)	200 (%52,2)	383 (%100)

Tablo 97 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri gazete aracılığıyla alan öğrencilerin arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri sosyal medya/internet sitelerinden alanlar, arkadaşlardan alanlar, aileden alanlar ve televizyondan alanlar takip etmektedir.

Tablo 98. Siyasal Bilgi Edinme Yolu ile Herhangi Bir Siyasi Parti Mitingine Katılma
Çapraz Tablosu

		Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Siyasal Bilgi Edinme Yolu	Televizyon	16 (%20,5)	62 (%79,5)	78 (%20,1)
	Gazete	6 (%50)	6 (%50)	12 (%3,1)
	Sosyal Medya/ İnternet siteleri	96 (%34,4)	183 (%65,6)	279 (%71,7)
	Aile	0 (%0)	15 (%100)	15 (%3,9)
	Arkadaşlar	1 (%20)	4 (%80)	5 (%1,3)
Toplam		119 (%30,6)	270 (%69,4)	389 (%100)

Tablo 98 incelendiğinde siyasi hayata dair bilgileri gazete aracılığıyla alan öğrencilerin herhangi bir siyasi parti mitingine katılma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla siyasi hayata dair bilgileri sosyal medya/internet sitelerinden alanlar, televizyondan alanlar, arkadaşlardan alanlar ve aileden alanlar takip etmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Toplumsal kültürün birey ve toplum arasında işlenme süreci olan toplumsallaşma, siyasal toplumsallaşma denen özel bir biçimini de içinde barındırmaktadır. Siyasal toplumsallaşma süreci, toplumsallaşma gibi ömür boyu devam eden, bireyin siyasal duruşunu hedef almaktadır. Bu siyasal duruş, iletişime ve etkileşime girilen birçok faktör ve aktör tarafından etkilenmekte ve bunları etkilemektedir.

Siyasal insanın oluşum süreci öncelikle bireyin ilk ilişkilerini kurduğu ailede gerçekleşmektedir. Kimi görüşlere göre aile ile kurulan ilişkiler kişiliğin temelini oluşturmakta ve gelecekteki kişilik bu temeller üzerine inşa edilerek gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerini doğrudan etkilemektedir. Ayrıca aileyle kurulan duygusal bağlar, etkileşimin önemi de arttırmaktadır.

Bireyin küçük yaşlarda karşılaştığı arkadaş grupları da siyasal toplumsallaşmada etkili olan bir diğer faktördür. Bu gruplar aileden alınan norm, değer ve inançların pratikte test edildiği yerlerdir. Bireyin sahip olduğu demokratik, otoriter, totaliter, vb. tutumlar burada kendini gerçekleştirme imkânı bulmaktadır. Aileden alınan siyasal kültür ile arkadaş grubunun sahip olduğu siyasal kültür çatıştığında bireyin siyasallaşma süreci zor bir döneme girmektedir. İkisi arasında bir uyum mevcutsa siyasallaşma süreci sağlıklı bir şekilde ilerleme imkânı bulmaktadır.

İnsanın hayatı boyunca devam eden bir süreç olan öğrenme, insanın hayatını anlaması ve tanımlamasında gençlik dönemi belki de bütün süreler arasında en önemlisidir. Çünkü gençlik, sürekli etkilenen konumdaki olan çocukluk ile etkileyen durumunda olan olgunluk dönemleri arasında kilit bir öneme sahiptir. Kişinin siyasal yönelimlerinin ortaya çıkmasında, toplumun diğer öğeleriyle yaşayacağı ilişki biçimlerinin gelişmesinde neyi, nasıl, ne zaman yapacağına dair temel davranış kalıpları da ekseriyetle bu dönemde şekillenmektedir. Bu bağlamda gençliğin bütün siyasal ideologlar tarafından da hedef kitle, birincil grup olarak alınmasını da göz önüne aldığımızda insanın “insan” olmasının en kritik sürecidir gençlik. Gençliğin eğilimlerini anlamak gelecek toplumun ne yönde şekilleneceğine dair de çok önemli ipuçları vermektedir.

Küçük yaşlarda tanışılan ve gençlik yıllarının büyük bir bölümünü kapsayan okul, etkili bir siyasal toplumsallaştırma faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasal iktidarın makbul vatandaş yetiştirmede vazgeçilmez aracıdır. Yıllardır değişen siyasal iktidara paralel olarak eğitim sisteminde de değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişiklikler genel anlamda, bireyi daha uzun süre öğrenci kimliğine hapsedmekte ve okulda geçirilen süreyi uzatmaktadır. Birey okulda kaldığı süre boyunca, siyasal iktidarın sembol ve ritüellerine daha fazla maruz kalmakta; küçük yaşlarda zihnine yerleştirilen simgeler kutsanmaktadır. Siyasal iktidarın uygun gördüğü müfredat okutulmakta, dersler verilmekte, bilginin nasıl ve ne kadar bilinsin isteniyorsa o kadarı öğretilmekte, bir konu hakkında ve durum karşısında benzer düşünen siyasal sistemi destekleyici bireyler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Son yıllarda hızla gelişen ve değişen kitle iletişim araçlarının siyasal toplumsallaşmadaki önemi artmaktadır. Aynı anda milyonlara ulaşabilen, hızlı bir bilgi akışı sağlayan, gündem oluşturarak insanların ne konuşacağını belirleyen, üstelik de bunları manipüle edilmiş bilgilerle yapan kitle iletişim araçları, siyasal iktidarın önemli siyasal toplumsallaştırma araçlarından biridir; ancak günümüzde yaşanan kitle iletişim araçlarındaki çeşitlilik insanların bunlara çok kolay ulaşabiliyor olması bilgi kirliliğini de beraberinde getirmektedir. Bireyin, farklı siyasi yaklaşımlara sahip haber kaynaklarından bir bilginin farklı formlarını görmesi muhtemeldir. Bu noktada bireyin seçiciliği devreye girmektedir. Kendi görüşlerine yakın bulduğu haber kaynaklarını veya güven duyduğu haber kaynaklarını tercih edebilir. Bilgiler farklı normlara bürünse de siyasal gündemi takip etme ve devlet politikalarından haberdar olma hali kitle iletişim araçları üzerinden gerçekleşmektedir.

Birey-toplum-devlet ilişkileri çerçevesinde siyasal toplumsallaşmaya dair Psikanalitik Yaklaşım, İşlevselci Yaklaşım ve Çatışmacı Yaklaşım olmak üzere üç kuramsal yaklaşım geliştirildiği görülmektedir. Psikanalitik Yaklaşım, temel kişilik özelliklerinin çocukluk döneminde, özellikle anne ve baba ile kurulan ilişkiler temelinde id-ego-süperego üçgeninde şekillendiğini, ileri yaşlarda yaşanan problemlerin küçük yaşlarda sağlıklı bir şekilde atlatılamayan dönemlerden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Bireyin küçük yaşlarda edindiği kişilik özellikleri,

siyasi hayatta nasıl davranışlar sergileyeceğini de belirlemektedir; ancak bu yaklaşımın bireyin gelişimini çocukluk dönemine hapsetmesi önemli bir sorundur.

Sistem Yaklaşımının temeli ise girdi-çıkıtı ilişkisidir. Bu yaklaşıma göre asıl olan bireyin toplumsallaşarak kendi rolünü kabul etmesi, sistemin de bireye bu rolünü oynamasında destek vermesidir. Bu karşılıklı desteklemeler aracılığıyla siyasal ve toplumsal sistemin meşruiyetinin zedelenmeden sürekliliğinin sağlanması gerçekleşir; ancak işlevselci yaklaşımın bireysel, toplumsal ve siyasal değişimleri ve bireyin kendisine yönelen verili rollerin dışında rol talebini göz ardı etmesi önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Psikanalitik Yaklaşım ve Sistem Yaklaşımına tepki olarak Çatışmacı Yaklaşım doğmuştur. Çatışmacı Yaklaşım, siyasal değişme ve çatışma olgusunu ekonomik sınıflar arası mücadele problemi olarak gören sınıflar çatışması (Marksizm); seçkinlerin iktidar mücadelesinin toplumsal ilişkilere ve siyasete yön verdiğini savunan seçkinler çatışması (Elitizm); siyasal davranışları, siyasal katılımı, iktidarın ilişkilerini ve dağılımını çok sayıda merkezler arasındaki mücadeleye indirgeyen gruplar çatışması (Plüralizm) olmak üzere farklı güç odakları tarafından gerçekleştirilen çıkar mücadelesine dayanmaktadır. Siyasal hayatın çatışmalar süreciyle devam ettiğini söylemek zordur; çünkü siyaset nihayetinde sorun çözme sanatıdır ve içinde uzlaşma geleneğini barındırmaktadır.

Siyasal toplumsallaşmayı, aile ve yakın çevre ile kurulan duygusal bağların etkili olduğu ve siyasal toplumsallaşmanın temelinin atıldığı çocukluk dönemi; aile dışında etkili olmaya başlayan aktörlerin sahneye çıktığı, özellikle arkadaş gruplarının ve okulun etkisini arttırdığı, siyasal görüş ve tutumların değişkenlik gösterdiği ancak ilerleyen yıllarda biçimini almaya başladığı gençlik dönemi; siyasal görüş, tutum ve davranışların biçimini alıp sabitleştiği veya çok az değiştiği yetişkinlik ve yaşlılık dönemi olarak zamansal aralıklara ayırmak mümkündür.

Siyasi insanın şekillenmesinde önemli bir dönem olan gençlik yılları, bu çalışmanın hedefinin de gençler olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Gençlerin siyasal toplumsallaşmalarını belirleyen faktörleri anlayabilmek adına Cumhuriyet Üniversitesi Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi öğrencisi olmak üzere 400 kişiye yapılan anket uygulaması sonucunda gençlerin siyasal toplumsallaşmasında en etkili

faktörün eğitim ve öğretim hayatı olduğu görülmüştür. Bunu sırasıyla kitle iletişim araçları, sosyal medya, anne-baba ve son olarak arkadaş çevresi izlemektedir.

Araştırmada amaçlanan gençlerin siyasal toplumsallaşmasında etkili olan faktörleri belirleyebilmektir. Araştırma sonucunda açık bir şekilde görülmektedir ki eğitim ve öğretim hayatı siyasal toplumsallaşma sürecinde en etkili faktördür.

Araştırmada elde edilen bulgularda gençlerin %72,2'sinin siyasal hayata ait bilgi edinme yolu olarak sosyal medya/internet sitelerini, %19,7'sinin ise televizyonu tercih ettiği görülmektedir. Özellikle son yıllarda popülerliği ve kullanımı artan sosyal medya ile hemen hemen her evde olan ve günlük izlenme süresi 3 saat 34 dakika olan televizyon, gençlerin siyasal hayata dair bilgi edinme yollarında ilk iki sırada yer almaktadır.

Araştırmaya dair elde edilen diğer bulgular ise şöyledir:

- Siyasal ilgi, siyasal bilgi ve siyasal etkinliklere katılım düzeyi ile ilgi toplanan verilerde öğrencilerin siyasal ilgi, siyasal bilgi ve siyasal etkinliklere katılımlarının genel olarak düşük olduğu;
- Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrencilerin, siyasal ilgi düzeyinin ve siyasal etkinliklere katılım düzeyinin Fen Fakültesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu;
- Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre siyasete daha çok ilgi duyduğu, siyasal etkinliklere daha çok katıldığı;
- Ailesinin gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin eğitim ve öğretim hayatından, kitle iletişim araçlarından ve sosyal medyadan az etkilendiği görülmekle beraber ailesinin aylık gelir düzeyi asgari ücretten az olan öğrencilerin söz konusu siyasal toplumsallaşma araçlarından etkilenme seviyesinin yüksek olduğu;
- Çekirdek aile yapısına sahip öğrencilerin anne-babasından daha fazla etkilendiği ve sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma oranının daha yüksek olduğu;
- Anne-babası siyasi partiye üye olan öğrencilerin siyasi partiye üye olma oranının düşük olduğu;
- Siyasi hayata dair bilgileri arkadaşları ve ailesinden alan öğrencilerin anne ve babasından daha fazla etkilendiği görülürken; siyasi hayata

dair bilgileri sosyal medya/ internet siteleri aracılığıyla alan öğrencilerin kitle iletişim araçlarından ve sosyal medyadan daha fazla etkilendiği;

- Siyasal bilgilerini gazete ve sosyal medya/internet siteleri aracılığıyla elde eden öğrencilerin televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip etme, seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip etme, sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasi örgütleri takip etme, sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip etme oranının yüksek olduğu;
- Siyasi hayata dair bilgileri televizyon aracılığıyla alan öğrencilerin Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili sayısını bilme oranının yüksek olduğu;
- Siyasi hayata dair bilgileri arkadaşları aracılığıyla alan öğrencilerin siyasi partiye üye olma oranının yüksek olduğu; siyasi hayata dair bilgileri gazete aracılığıyla alan öğrencilerin çevrelerini ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazma, herhangi bir siyasi parti mitingine katılma ve arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapma oranının yüksek olduğu; sosyal medya/internet siteleri aracılığıyla alan öğrencilerin sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katılma oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak gençlerin siyasal toplumsallaşmasının dinamiklerini anlayabilmek adına yapılan bu çalışmada görülmüştür ki, siyasal toplumsallaşmayı etkileyen en önemli faktör eğitim ve öğretim hayatıdır. Zorunlu eğitim süresinin on iki yıl olduğu göz önüne alınacak olursa gençlerin siyasal görüşlerinin şekillenmesinde eğitim ve öğretim hayatının ilk sırada yer alması öngörülebilir bir sonuç olmuştur. Eğitim sistemi, bilinçli bir siyasal kültür aktarımı içerir. Her siyasal iktidar değişiminde eğitim tekrar ele alınmakta ve iktidarın isteği doğrultusunda tekrar biçimlendirilerek siyasal kültürün öğreticisi olması rolüyle önemli bir siyasal toplumsallaşma aracı olmaktadır. Siyasal sistemin, mevcut siyasal iktidarın devamlılığı için etkin ve kaliteli bir eğitim sistemine gerek vardır.

Siyasal toplumsallaşma sürecinde eğitim ve öğretimin yanında etkili olan bir diğer faktör olarak kitle iletişim araçları (geleneksel medya) ile sosyal medya ön plana çıkmaktadır. Kitle iletişim araçlarının ve sosyal medyanın bilgi alma kanalı olarak kullanımının yaygın olması medya okuryazarlığının önemsenmesini gerektirmektedir. Medya okuryazarlığı öğrenme ve öğretme süreci olarak hem geleneksel medyanın hem sosyal medyanın nasıl kullanılması gerektiğine, içeriğinin üretilmesinde ve tüketilmesinde seçim yapabilme becerisinin geliştirilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır. İçeriğini büyük oranda yeni kuşakların oluşturduğu ve yine büyük oranda yeni kuşaklar tarafından kullanılan toplumsal paylaşım ağlarına karşı geliştirilecek tutumlar daha bilinçli olacaktır. Bu bilincin geliştirilmesi ne kadar erken yaşlarda sağlanırsa bireyin de kendini güvene alması ve enformasyon akışı karşısında kendisini uygun bir şekilde konumlandırabilmesi bir o kadar erken yaşlarda gerçekleşecektir.

Toplum yaşamının her alanında kendini gösteren siyasal toplumsallaşma sosyal bilimler tarafından araştırılmaya açıktır. Bu araştırmanın siyasal toplumsallaşma konusunda bundan sonra yapılacak araştırmalara temel oluşturması bakımından katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte bu çalışma, sınırlılıkları göz önünde bulundurularak, çalışmanın yapıldığı döneme ait özgül gerçekleri açıklamaya ve yorumlamaya katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Acar, Nihal (2018). *Siyasi Eylemlerde Sosyal Medya Örgütlenmesi: 15 Temmuz Darbe Girişimi Ve Demokrasi Nöbetleri*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akay, Esra (2006). *Siyasal Toplumsallaşma, Siyasal Kültür Ve Siyasal Katılım Arasındaki İlişkinin Kavramsal Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akdoğan, A. Argun (2006). “Siyasal Kültür Ve Sosyal Sermayenin Karşılaştırılması: Türkiye için Bazı Çıkarımlar”. *Akdeniz İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt 6. Sayı 12: 162-187.
- Akın, M. Hakkı (2009). *Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik: Teorik Ve Uygulamalı Bir Çalışma*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alkan, Türker (1979). *Siyasal Toplumsallaşma: Siyasal Bilincin Gelişmesinde Ailenin, Okulun Ve Toplumsal Sınıfların Etkisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Alkan Türker ve Ergil Doğu (1980). *Siyaset Psikolojisi: Siyasal Toplumsallaşma Ve Yabancılaşma*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Alpan, A. Lütfi (2000). *Türkiye’de Siyasal Katılım: Sivas Örneği*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Althusser, Louis (2006). *İdeoloji Ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (Çev: Alp Tümertekin). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Aslan, Seyfettin (2010). “Türkiye’de Sivil Toplum”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 31: 260-283.
- Ateş, Kazım (2017). “Akp, Dinsel Popülizm Ve Halk- Olmayan”. *Mülkiye Dergisi*. Sayı 41(1): 105-129.
- Aziz, Aysel (1982). *Toplumsallaşma Ve Kitleli İletişim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları.
- Bayraktar, S. Ulaş (2005). “Hangi Sivil Toplum, Nasıl Bir Demokrasi? 1990’ların Türkiye’sinde Sivil Toplum(lar)”. *Sivil Toplum*. Sayı 3(9): 9-24.
- Bilgin, Nuri (2005). *Siyaset ve İnsan*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

- Çakır, Canan (2016). *Türkiye’de Milli Eğitim Politikalarının Oluşmasında Aktörlerin Rolü*. Doktora Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çam, Esat (2002). *Siyaset Bilimine Giriş*. İstanbul: Der Yayınları.
- Çeçen, Anıl (1996). *Kültür ve Politika*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Çeçen, A. Rezan (2008). “Öğrencilerinin Cinsiyetlerine ve Ana Baba Tutum Algılarına Göre Yalnızlık Ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Sayı 6(3): 415-431.
- Çetin, Halis (2003). *İnsan ve Siyaset: Siyasetin Psikolojik Temelleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çetin Halis ve Görüşük Levent (2015). *Siyaset Psikolojisi*. Ankara: Orion Kitabevi
- Çuhadar, Andaç (2006). *Üniversite Öğretim Elemanı Ve Öğrencilerinin Demokrasi Anlayışlarının Siyasal Toplumsallaşma Bağlamında Cinsiyet, Bilim Alanı, Akademik Aşama Ve Siyasal Katılımcılık Değişkenleri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağıtmaç, Murat (2018). “Sosyal Medya Bağımlılığı Ve Kullanıcının Kendine Güven İlişkisi”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Sayı 11: 640-646
- Değer, E. Can (2009). *Türk Seçmeni’nin Siyasi Görüş, Tutum Ve Algılayışları Üzerine Bir Araştırma: Ankara Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dursun, Davut (2002). *Siyaset Bilimi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Duverger, Maurice (2004). *Siyaset Sosyolojisi*. (Çev: Şirin Tekeli). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Elkin, Frederick. (1995). *Çocuk ve Toplum*. (Çev: Nazife Güngör). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Ergil, Doğu (2012). *Toplum ve İnsan: Toplum Bilim Temelleri*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Ergün, Gülcan (2018). *Türkiye’de Sosyal Medya Ve Yeni Politika Yapma Biçimleri*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ergün, Ragıp (2004). *Milli ve Siyasi Bir Kimlik: Türk*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Foucault, Michel (2006). *Hapishanenin Doğuşu*. (Çev: Mehmet Ali Kılıçbay). Ankara: İmge Kitapevi.
- Fromm, Erich. (1994). *Kendini Savunan İnsan*. (Çev: Necla Arat). İstanbul: Say Yayınları.
- Hançerlioğlu, Orhan (1985). “Felsefe Ansiklopedisi”. İstanbul: Remzi Kitabevi.
<http://www.tuik.gov.tr/prehaberbultenleri.do?id=13509> . 19.01.2014
https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/1237/gunluk_aylik_asgariucret.pdf.
10.02.2019
<https://dergipark.org.tr/download/article-file/335544>. 29.05.2019 16:32
<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423901823.pdf>. 02.05.2019
- Illich, Ivan (2009). *Okulsuz Toplum*. (Çev: Mehmet Özey). İstanbul: Şule Yayınları.
- İnaç, Hüsamettin (2005). *AB’ye Entegrasyon Sürecinde Türkiye’nin Kimlik Problemleri*. Ankara: Adres Yayınları.
- İsen Galip ve Batmaz Veysel (2006). *Ben ve Toplum*. İstanbul: Salyangoz Yayınları.
- İşli, Bilal (2018). *Üçüncü Binyılda Türkiye’de Medya ve Siyaset*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem (1979). *İnsan Ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Cem Ofset Matbaacılık.
- Kapani, Münici (2002). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kaplan, İsmail (2011). *Türkiye’de Milli Eğitim İdeolojisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karaçor, Süleyman (2007). “Siyasal Katılım Açısından Siyasal Pazarlama Ve Seçim Kampanyalarının Önemi”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 27: 85-96
- Karaduman, Sibel (2010). “Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü”. *Journal Of Yaşar University*. 17 (5): 2886-2899.
- Kaymakcan, Recep (2006). “Türkiye’de Din Eğitimi Üzerine Düşünceler”. *Ekev Akademi Dergisi*. Sayı 10: 21-36.
- Kırlı, Özlem (2004). *Türkiye’de Medyanın Siyaset Üzerindeki Rolü ve Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kışlalı, A. Taner (1994). *Siyaset Bilimi*. Ankara: İmge Kitabevi.

- Koçak, Abdullah (1996). *Siyasal Davranış Ve Kamuoyu Kuramsal Ve Uygulamalı Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kongar, Emre (1983). *Demokrasi ve Kültür*. İstanbul: Hil Yayınları.
- Küçükler, Aslıhan (2007). *Gençlerin Siyasal ve Kültürel Tutumları: Ankara Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Machiavelli, Niccolo (2004). *Hükümdar*. (Çev: Celal Öner). İstanbul: Oda Yayınları.
- Mannheim, Karl (2004). *İdeoloji ve Ütopya*. (Çev: Mehmet Okyayuz). Ankara: Epos Yayınları.
- Mardin, Şerif (2006). *Türkiye’de Toplum ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marshall, Gordon (1999). “Sosyoloji Sözlüğü”. (Çev: Osman Akınhay Ve Derya Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Meriç, Cemil (2009). *Bu Ülke*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Metin, Osman (2016). “Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 2:221-267.
- Montaigne (1999). *Denemeler*. (Çev: Sabahattin Eyuboğlu). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Odabaşı, Battal (2014). “Türk Eğitim Sisteminde Yeni Kanun: (4+4+4) Değişikliği Üzerine Düşünceler”. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 2:103-124.
- Orwell, George (2007). *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*. (Çev: Nuran Akgören). İstanbul: Can Yayınları.
- Ozankaya, Özer (1971). “Köyde Toplumsal Yapı Ve Siyasal Kültür”. *Amme İdaresi Dergisi*. Cilt 4. Sayı 1.
- Ozankaya, Özer (1999). *Toplum Bilim*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Ozankaya, Özer (1975). “Toplumbilim Terimleri Sözlüğü”. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özkalp, Enver (2005). *Sosyolojiye Giriş*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Saybaşıllı, Kemali (1999). *Siyaset Biliminde Temel Yaklaşımlar*. Ankara: Doruk Yayınları.
- Seven Mehmet Ali ve Engin Ali Osman (2007). “Türkiye’de Kadının Eğitimi Alanındaki Eşitsizlikler”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı IX/1: 177-188.

- Sitembölükbaşı, Şaban (2001). *Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyoekonomik Faktörler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Steinberg, Laurence (2007). *Ergenlik*. (Çev. Figen Ok). İstanbul: İmge Kitabevi.
- Şener, Sami (1991). *Türkiye’de Gençlik Olayı: Beklentileri, Problemleri ve Düşünceleriyle*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tekin, Nazlı (2009). *Ev Kadınları Ve Çalışan Kadınlar Arasında Siyasal Davranış Farklılıkları: Isparta Örnek Olay Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temel, Faruk (2011). *Siyasal Tercihlerin Oluşumunda Basının Rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tezcan, Mahmut (1995). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Şafak Matbaası.
- Tok, T. Nuri. (2012). “Türkiye’deki Siyasal Partilerin Eğitim Söylemleri Ve Siyasaları”. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. Sayı 2: 273-312.
- Tokgöz, Oya (1982). *Televizyon Reklâmlarının Anne-Çocuk İkilisine Etkileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Turan, İlter (1986). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*. İstanbul: Der Yayınları.
- Türkkahraman, Mimar (2000). *Türkiye’de Siyasal Sosyalleşme Ve Siyasal Sembolizm*. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Uysal, Birkan (1984). *Siyasal Katılma Ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Utma, Ahmet Mert (2010). *1980 Sonrası Türkiye’inde Medya- Siyasi İktidar İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünal, A. Tutgun. (2015). *Sosyal Medya Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi
- Yapıcı, Şenay (2010). “Türk Toplumunda Aile Ve Eğitim İlişkisi”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 5/4 Fall: 1545-1570.
- Yüksel, Erkan (2007). “‘Kamuoyu Oluşturma’ Ve ‘Gündem Belirleme’ Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır?”. *Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 1: 571-586.

Yılmazsoy, Burak (2018). *Eğitsel Amaçlı Sosyal Medya Kullanımı: Facebook Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

Ek 1: Anket Formu

1) Okuduğunuz fakülte:

1) Fen Fakültesi

2) Edebiyat Fakültesi

2) Cinsiyetiniz:

1) Kız

2) Erkek

3) Ailenizin aylık geliri ne kadardır?

1) Asgari ücretten az

2) Asgari ücret-3000 TL

3) 3001 TL-4500 TL

4) 4501 TL ve üzeri

4) Babanızın eğitim düzeyi:

1) Okuma –yazma bilmiyor.

2) Okur-yazar

3) İlkokul\Ortaokul

4) Lise

5) Üniversite

6) Lisansüstü

5) Annenizin eğitim düzeyi:

1) Okuma –yazma bilmiyor.

2) Okur-yazar

3) İlkokul\Ortaokul

4) Lise

5) Üniversite

6) Lisansüstü

6) Ailenizin yapısı:

1) Çekirdek Aile

2) Geniş Aile

3) Parçalanmış Aile

7) Babanız siyasal bir partiye üye mi?

1) Evet

2) Hayır

8) Anneniz siyasal bir partiye üye mi?

1) Evet

2) Hayır

9) Siyasi hayata dair bilgileri daha çok hangi yolla alıyorsunuz?

1) Televizyon 2) Gazete 3) Sosyal Medya/ İnternet siteleri 4) Aile 5) Arkadaşlar

	Siyasal bilgi edinmeniz ve siyasal görüşlerinizin şekillenmesinde aşağıdaki faktörler ne derece etkiye bulunmuştur? (1. Hiç, 2. Çok az, 3. Kısmen, 4. Çok, 5. Çok fazla)	Hiç	Çok az	Kısmen	Çok	Çok fazla
10	Anne ve baba	1	2	3	4	5
11	Arkadaşlar	1	2	3	4	5
12	Eğitim ve öğretim hayatı	1	2	3	4	5
13	Kitle iletişim araçları	1	2	3	4	5
14	Sosyal medya	1	2	3	4	5

	Lütfen aşağıdaki soruları “Evet” veya “Hayır” seçeneğini işaretleyerek cevaplayınız.	EVET	HAYIR
15	Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?		
16	Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?		
17	Son seçimlerde oy kullandınız mı?		
18	Seçimler sırasında herhangi bir partinin seçim kampanyasında faaliyette buldunuz mu?		
19	Herhangi bir protesto veya toplu yürüyüş eylemine katıldınız mı?		
20	Sizi veya çevrenizi ilgilendiren bir sorun hakkında ilgili yetkili mercilere dilekçe yazdınız mı?		
21	Sosyal medya üzerinden yürütülen herhangi bir siyasi etkinliğe katıldınız mı?		
22	Arkadaş toplantılarında siyasal konularla ilgili konuşmalar yapar mısınız?		
23	Televizyonlardaki siyasi propaganda ve siyasi tartışma programlarını takip ediyor musunuz?		
24	Herhangi bir siyasi parti mitingine katıldınız mı?		
25	Seçimlerle ilgili yapılan kamuoyu anketlerini takip ediyor musunuz?		
26	Sosyal medya üzerinden ilgi duyduğunuz siyasal örgütleri takip ediyor musunuz?		
27	Sosyal medya üzerinden siyasal hayata dair bilgileri takip ediyor musunuz?		

Lütfen aşağıdaki soruları cevaplayınız.

28) Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin milletvekili sayısı kaçtır?

Cevap: _____

29) Cumhurbaşkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?

Cevap: _____

30) Yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?

Cevap: _____

31) Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci cumhurbaşkanı kimdir?

Cevap: _____

32) Türkiye Cumhuriyeti şu an hangi tarihli anayasa ile yönetilmektedir?

Cevap: _____

33) Türkiye'deki seçimlerin genel yönetim ve denetimini yürüten, aynı zamanda seçimlerin yargısal denetimini sağlayan kurulun adı nedir?

Cevap: _____

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ayşenur ERGÜN
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 06.01.1988 / Sivas
e-posta : aysenurcoskun3@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü	2010

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2014	Milli Eğitim Bakanlığı	Öğretmen

YABANCIDİL BİLGİSİ

-